VANDAAG

GEORGE SOLIANA ... genoeg voorraad...

108STE JAARGANG — NO.: 16 ZATERDAG 19 JANUARI 1991

AMIGOE

Prèke

Prèke for

TEL AVIV OP SABBAT OVERVALLEN

Israël: dit kan niet ongestraft blijven

Oorlog dreigt te escaleren

JERUZALEM/WASHINGTON/TEL AVIV - Tel Aviv, grootste stad van Israel, is zaterdagochtend om 1.20 uur (Ant. tijd) opnieuw getroffen door Iraakse Scud-raketten. Volgens een woordvoerder van het Israelische leger ging het om drie raketten, die alle conventionele lading bevatten. Bij de raketaanval raakten tien Israelische burgers lichtgewond. Israel heeft officieel laten weten dat het de Iraakse aanval zal vergelden en dat het zelf zal uitmaken hoe, waar en wanneer dat zal plaatsvinden. Een eventuele Israelische vergeldingsactie kan leiden tot een aanzienlijke politieke en militaire escalatie van de oorlog in de Golf. Vanuit Washington was zaterdagochtend nog geen officiele reactie voorhanden.

Het is de tweede achtereenvolgende dag dat Israel wordt getroffen door raketten die vanuit het westen van Irak worden afgevuurd. Vrijdagochtend vroeg waren al minstens acht Scud-raketten op Israel neergekomen, die burgerdoelen troffen nabij Tel Aviv en de noordelijke havenstad Haifa. Daarbij werden toen twaalf mensen gewond en werd aanzienlijke schade aangericht. Waar de raketten van zaterdagochtend precies zijn neergekomen is nog niet duidelijk. In de eerste berichten van de internationale media was er sprake van het centrum van Tel Aviv in de nabijheid van het Israelische ministerie van Defensie. De militaire autoriteiten van Israel zijn echter zeer terughoudend met het geven van informatie, mede om de Iraki's **geen aanwijzingen te verstrekken over de doeltreffendheid van hun raketaanvallen.** Via de Israelische radio is de bevolking opgeroepen niet af te gaan op de berichtgeving van de internationale media.

Om 01.20 uur zaterdagochtend (het is dan Sabbat) werd in geheel Israel weer luchtalarm gegeven. Het Israelische leger riep de bevolking op zich schuil te houden en de gasmaskers op te zetten. Kort daarna kwamen drie Scud-raketten neer op Tel Aviv. Ook in Jeruzalem werd een explosie gehoord maar volgens veiligheidskringen betrof het hier geen raketinslag. "Dit kan niet ongestraft blijven", zei minister van Justitie Dan Meridor tegenover de Amerikaanse televisie. "We zullen het tijdstip moeten vaststellen en de wijze waarop we zullen reageren".

Minister van Volksgezondheid Ehud Olmert zei dat de jongste aanval een vergeldingsactie "bijna onvermijdelijk maakt". Ook Avi Pazner, de woordvoerder van premier Yitzhak Shamir, drukte zich in deze termen uit. "We zullen terugslaan. We laten ons niet door hem (Saddam Husayn) terroriseren", aldus de bewindsman. Een van de Iraakse raketten drong in Tel Aviv een versterkte betonnen schuilkelder binnen en sloeg een krater van 2,5 m diep en 7 meter breed. Meir Doron, een funktionaris van de stad Tel Aviv zei :"Omdat het gebied betrekkelijk open is, was de schade gering". Het Amerikaanse televisiestation CNN meldde dat een van de drie raketten die op Tel Aviv neerkwamen niet tot ontploffing is gekomen. Israelische experts zouden erin zijn geslaagd de explosieve lading van de Scud onschadelijk te maken.

De directeur van het Ichilov-ziekenhuis in Tel Aviv, Dan Michaeli, zei dat meer dan tien lichtgewonden waren binnengebracht en dat vier van hen alweer waren ontslagen. "Allen zijn lichtgewond, geen ernstige verwondingen, geen operaties noodzakelijk. De meesten zijn gewond geraakt door rondvliegende glassplinters".

Op de vraag of de raketten een chemische lading bevatten zei legerwoordvoerder Nachman Shai: "zeker niet". Vervolgens liet Shai via de Israelische radio weten dat "er in het gehele land geen noodzaak meer is voor het dragen van gasmaskers". De Israelische bevolking kreeg wel het advies binnenshuis te blijven.

Op televisiebeelden vanuit Tel Aviv was na de aanval te zien dat vanaf een bepaalde plaats in de stad een rookkolom opsteeg en dat brandweerlieden, met gasmaskers op, een klein brandje langs een weg blusten.

De Israelische minister van Volksgezondheid Ehud Olmert wees erop, in een interview met het Amerikaanse station ABC, dat Irak nu weer in staat was geweest Israel met raketten te bestoken ondanks het feit dat Amerikaanse en andere geallieerde luchtmachten al twee dagen lang Irak zeer intensief met bombardementen hebben getroffen. "We zijn al bij de oorlog betrokken. Hoeveel langer wij nog in staat zijn te wachten (met vergelding) is nu de vraag", aldus Olmert.

De Verenigde Staten zijn er tot nu toe in geslaagd Israel ervan te overtuigen buiten de oorlog te blijven teneinde de militaire alliantie, waarvan ook Arabische landen als Syrie en Egypte deel uitmaken, overeind te houden. Het Witte Huis in Washington heeft zaterdagochtend, kort na de Iraakse raketaanval, president Bush van deze tweede aanval op de hoogte gesteld.

Bush heeft zich voor het weekeinde teruggetrokken op zijn buitenverblijf in Camp David. Een officiele reactie van de VS op de raketaanval is nog niet voorhanden.

Amerikaanse deskundigen wijzen erop dat Irak, op elk moment dat het een raket afvuurt, de positie van de lanceerinstallatie prijs geeft, die daarna door geallieerde bommenwerpers wordt opgespoord en zo mogelijk vernietigd. Volgens het Pentagon heeft het opsporen van de mobiele lanceer-installaties de hoogste prioriteit gekregen.

Baghdad staat in brand

■ *BAGHDAD - Een zwarte rookkolom stijgt op uit een van de wijken van de Iraakse hoofdstad na de zoveelste luchtaanval van de multinationale strijdmacht. Deze foto werd genomen vanuit het Rasheed-hotel in Baghdad.* (AFP-satellietfoto)

Koopje voor KLM

DEN HAAG - Het kabinet is akkoord gegaan met privatisering van de Rijksluchtvaartschool (RLS). Daartoe wordt deze school op 1 juli voor het symbolische bedrag van een gulden verkocht aan de KLM.

De waarde van de RLS (gebouwen en vliegtuigen) bedraagt ruim 49 miljoen gulden. De ministerraad is vrijdag akkoord gegaan met dit voorstel van minister Maij-Weggen van Verkeer en Waterstaat. Voor het rijk betekent de verkoop een financieel voordeel in de sfeer van de exploitatie want die zou tot 1995 nog ruim 114 miljoen gulden kosten.

VS: handelstekort kleiner

WASHINGTON - De Verenigde Staten hebben in november vorig jaar een tekort op de handelsbalans geboekt van 9,70 miljard dollar tegenover een herzien tekort van 10,99 miljard dollar in oktober.

Mad

■ *JERUZALEM - Ook in de afgelopen nacht ging het luchtalarm in Israel. En meteen daarna lijkt het er steeds op of gezinnen zijn overgeplant op een andere planeet wanneer de gasmaskers worden opgedaan. Deze foto toont een gezin in Jeruzalem samen met hun hond (links) die in plastic is verpakt. En op tafel ligt een spel met de toepasselijke naam Mad....*

Markt reageert op geruchten

Olieprijs nog verder omlaag

NEW YORK - De olieprijzen zijn vrijdag na de recorddaling van donderdag verder omlaag gegaan, ondanks de ontwikkelingen donderdag en vrijdag in de Golfoorlog. De prijs voor levering in februari van West Texas intermediate (WTI), de meest verhandelde oliesoort op de termijnmarkt van New York, sloot met een verlies van 2,84 dollar op 18,80 dollar per vat. In Londen moest de notering van Brentolie voor levering in maart een daling van 1,40 dollar incasseren tot 18,30 dollar per vat.

De markt is ondanks alle gebeurtenissen van donderdagnacht en vrijdag blijkbaar van mening dat er de komende tijd meer dan voldoende olie voorhanden is, zeker na het besluit van het Internationale Energie bureau om de nationale voorraden aan te gaan spreken. Na de opening van de oliemarkt in New York liep de prijs van WTI onder invloed op de Iraakse raketaanval op Israel op tot een winst van 1,06 dollar. Toen in de loop van de dag duidelijk werd dat Irak met het uur minder kans had om terug te slaan en de luchtacties van de VN-bondgenoten in omvang toenamen, moest de olieprijs de winst weer inleveren. Handelaren meenden zelfs dat een bodem van vijftien tot tien dollar in het verschiet lag.

De zeer nerveuze markt reageerde gedurende de dag op alle ontwikkelingen en geruchten die zich vrijdag voordeden, zoals de dood van Saddam Husayn en de vlucht van zijn familie naar Mauretanie. Het verlies sloeg weer om in winst nadat Israel verklaard had de raketaanval niet onbeantwoord te zullen laten en wraak te zullen nemen op een passend moment. De prijs noteerde toen een winst van 0,41 dollar op 21,85 dollar.

Maar twee uur later was die winst weer verdwenen toen tekenen van een nieuwe raketaanval op Israel loos alarm bleken te zijn. Tot enkele minuten voor het eind van de handel bedroeg het verlies 1,24 dollar. Maar in die laatste paar minuten sloeg dat verlies zelfs door tot 2,64 dollar waardoor de WTI op een niveau van 18,80 dollar uitkwam.

Irak heeft honderden raketten:

Scub: bruikbare lading van ton

PARIJS - De Scud-B die Irak heeft gebruikt voor zijn aanvallen op Israel, is een grond-grond-raket van Sovjet-makelij die een bereik heeft van ongeveer driehonderd kilometer.

De 21 tonner, 22 meter hoog, is een meertraps-raket waarvan een deel is gevuld met vloeibare brandstoffen en die uitgerust kan worden met conventionele, chemische of nucleaire koppen. De Scud-B is in staat om een bruikbare lading van iets minder dan een ton mee te nemen en heeft een afwijking van maximaal negenhonderd meter. De raket kan zowel vanaf een vaste basis als van een mobiele lanceerinrichting worden afgevuurd. Dit type raket is voor het eerst in 1965 gebruikt.

AFGELEID

Irak heeft twee raketten die van de Scud-B zijn afgeleid, de Al-Husayn met een bereik van 650 kilometer en de Al-Abbas met een bereik van negenhonderd tot duizend kilometer. Baghdad zou vijftienhonderd tot tweeduizend Scud-B raketten hebben gekocht, maar hun aantal zou op het ogenblik teruggebracht zijn tot tussen de vierhonderd. Irak heeft een onbekend aantal gebruikt voor zijn aanvallen op Iran en voor het ontwikkelen van types met een groter bereik.

Volgens een rapport van de Westeuropese Unie (WEU) dat in november 1990 werd gepubliceerd, beschikt Irak over 36 lanceerinrichtingen voor de Scud, voorzien van achthonderd raketten.

Ontvoering in Colombia

BOGOTA - In Colombia heeft de linkse verzetsbeweging ELN (Nationaal Bevrijdingsleger) vrijdag 104 mensen, onder wie drie Franse ingenieurs, ontvoerd. Dat heeft de politie in een verklaring bekendgemaakt.

Het ELN heeft later op de dag honderd van de 104 ontvoerde arbeiders vrijgelaten. Zij houden nog vier ingenieurs, drie Fransmannen en een Colombiaan, vast. Dat heeft de politie bekendgemaakt. De Colombiaanse autoriteiten houden er rekening mee dat de ontvoerders een losgeld zullen vragen voor de vrijlating van de vier mannen.

Pentagon na Scud-raketaanvallen:

Hoogste prioriteit voor vinden lanceerplaatsen

WASHINGTON - Bij de operaties van de multinationale luchtmacht boven Irak heeft het vinden van de lanceerinstallaties van de Scud-raketten, waarvan er vrijdag- en zaterdagochtend vroeg op Israel werden afgevuurd, de hoogste prioriteit. Dit hebben hoge Amerikaanse Defensiefunctionarissen verklaard tijdens een briefing in het Pentagon, die direct werd uitgezonden door CNN.

Luitenant-generaal Tom Kelly van het Amerikaanse leger en schout bij nacht Mike McConnell van de inlichtingendienst van de marine zeiden zeer bezorgd te zijn over de Iraakse middellange-afstandsraketten en dat zeer nauwkeurig wordt gezocht naar de lanceerinstallaties, die naar wordt aangenomen mobiel zijn en zijn verborgen op het Iraakse platteland. Kelly zei dat de geallieerde luchtmacht er al een aanzienlijk aantal buiten gevecht heeft gesteld, en dat het de bedoeling is ze allemaal te vernietigen. Het Pentagon denkt daarin te kunnen slagen. "Als we ze vinden, vallen we ze aan".

De raketinstallaties zijn mobiel en bevinden zich volgens Kelly in het Westen van Irak, in open, vlak terrein.

Aan Amerikaanse zijde bedragen de verliezen volgens de Pentagon-functionarissen vier verloren gegane vliegtuigen en negen vermiste bemanningsleden. Mogelijk is daarbij een dode, de anderen zijn mogelijk achter vijandelijke linies terecht gekomen. Er wordt geprobeerd hen te helpen en te redden. Vrijdagavond werd de vermissing bekend van een A6 Intruder jachtbommenwerper.

De geallieerde luchtmacht heeft volgens de functionarissen tot dusver een aantal Iraakse vliegtuigen neergehaald, waaronder Mig-29 en Mirages f1. Een groot aantal Iraakse toestellen op de grond is beschadigd. Precieze cijfers zijn nog niet voorhanden. Ook is grote schade aangericht aan een groot aantal Iraakse vliegvelden. Over berichten dat Iraakse vliegtuigen zijn ontsnapt naar het noorden is niets bekend.

Mendes: Carnaval Curaçao gaat door

WILLEMSTAD — 'Er is geen aanleiding om over dit onderwerp te discussiëren', verklaarde gisteren gedeputeerde Dito Mendes aan de Amigoe toen gevraagd werd over de mogelijke uitstel van carnaval in verband met de Golfoorlog.

'Alle activiteiten in de Verenigde Staten gaan gewoon door en hier moet dat ook het geval zijn. Wel heb ik Edgar Fraai benaderd om toch contact op te nemen met zowel de Raad van Groepen als het Curaçao Tourism Foundation. Uit Europa hebben honderden mensen geboekt om ons carnavalsfeest te komen vieren en wij kunnen hen niet berichten dat dit feest zomaar niet doorgaat. Carnaval is een feest dat dient als een soort 'uitlaatklep' voor alle spanningen en gedurende deze tijd vol spanningen komt dit feest zeker ten goede', aldus gedeputeerde Mendes.

Ook voorzitter van de Raad van Groepen Orlando Cuales wilde niets horen over het stopzetten van het carnaval. Bij zijn groep Grupo Globo, die aan alle optochten heeft meegedaan, worden de werkzaamheden normaal voortgezet en hij ziet geen aanleiding om over dit onderwerp te vergaderen. 'Karnaval tin ku sigi, punto', aldus Cuales.

Bij het sluiten van deze editie werd van de voorzitter van Stichting Arubaans Carnaval (SAC) Milo Croes vernomen dat het carnaval op Aruba, op aandringen van de groepen, normaal doorgaat.

Dat is pas een huwelijksbootje...

■*WILLEMSTAD — Sommigen trouwen in de traditionele trouwkamer op Kranshi, anderen willen wat anders. Weer anderen willen héél wat anders: die doen het onder water, of juist in een luchtballon. Monique Paasser en Freek Born werken op het strand, ze zijn de eigenaar van een watersportcentrum op de beach van het Seaquarium. Vandaar. Gisteren stapten ze in hun eigen 'huwelijksbootje' (foto) en werden ze helemaal in aangepaste strandkleding (de bruidegom hoefde geen akelig pak aan en de bruid geen lange sluier...) in de echt verbonden. De lokatie: een van de strandhutten op het Seaquariumstrand, natuurlijk. De ambtenaar van de burgelijke stand durfde zijn Hawaiian shirt (nog?) niet aan, maar ook hij zag er stukken sportiever uit dan anders...*

"Lengte" geen factor meer bij politiewerving

WILLEMSTAD — Begin 1989 werd in opdracht van de minister van justitie een voorstel ingediend tot afschaffing van het wettelijk vereiste met betrekking tot de minimum lengte voor politie-sollicitanten. Dit voorstel is nog steeds in behandeling maar in afwachting van een eventuele wetswijziging worden voorhands geen politiesollicitanten alleen op grond van lengtevereiste afgewezen. Dit maakte de minister van justitie, mr Ivo Knoppel, in een beleidsnota bekend.

Voor het eerst in de geschiedenis van het Korps Politie Nederlandse Antillen (KPNA), zijn in 1989 twee vrouwelijke VWO-afgestudeerden uitgezonden voor studie aan de Nederlandse Politie Academie te Apeldoorn.

Na lange tijd werd in 1989 weer een wervingscampagne voor kandidaten voor de Nederlandse Politie Academie onder politieambtenaren die een Havo-diploma bezitten gehouden. Hieruit werd één (1) geschikte kandidaat gekozen die eveneens met zijn studie aan de NPA is begonnen.

OVERWERK

Ten einde een oplossing te vinden voor de overwerkproblematiek binnen het KPNA, is de minister in 1990 akkoord gegaan met de instelling van de 'Commissie Advisering Overwerkvergoedingsbeleid en procedure'. De commissie heeeft tot taak advies uit te brengen voor een herziening van het overwerkvergoedingsbeleid en de op de vergoeding betrekking hebbende procedures.

Het in het kader van deze studie ingewonnen standpunt van het departement van financiën heeft echter niet de weg kunnen openen om de procedures op overwerkvergoedingsgebied naar tevredenheid te herzien.

Minister Knoppel heeft er in januari 1990 mee ingestemd een afstuderende organisatie-adviseur van de Rijksuniversiteit van Groningen voor zes maanden aan te trekken. Hij moest de overwerkproblematiek binnen de KPNA onderzoeken. Dit onderzoek is inmiddels afgerond en een concept-resultaat werd aan de regering aangeboden.

Het per 1 november 1990 aangeboden projekt-dossier 'Deconcentratie Beheersbevoegdheden KPNA' biedt in verband met de overwerkproblematiek meer perspektieven. Daarin wordt voorgesteld om de beheersbevoegdheden ondermeer met betrekking tot overwerkvergoedingen reeds in de eerste fase te deconcentreren. Hierdoor zal mogelijk de problematiek zijn verlicht.

Hermanus-wandeling was groot succes

WILLEMSTAD — De eerste kaminata van de milieugroep Amigu di Tera, die zondag 13 januari door het gebied van Hermanus ging, was een groot succes. Aan de wandeling deden ongeveer tweehonderd mensen mee. Na het zingen van het Curaçaose volkslied en een kort en vurig pleidooi van de heer Alexander van Amigu di Tera over de natuur, kon de wandeling beginnen.

Het eerste deel van de wandeling voerde door een relatief jonge knoek. Daar staan vele soorten cactussen. Dit is de begroeiing die voorkomt op gronden die na cultivering verlaten zijn. Het gebied gaf een goede indruk van erosie die het gevolg is van vernieling door menselijk ingrijpen.

Verderop ligt een saliña waar vele soorten dieren leven. Krabben, slakken, garnalen en vissen. Naast de inheemse vogels zijn er daar trekvogels te zien. De bedreigde 'Blouduif' en de Curaçaose uil wonen ook in het gebied van Hermanus. De wandeling gaat voort via de oevers van de saliña en tussen steile rotswanden door naar de smalle ingang van het binnenwater.

Verschillende EHBO-ers gaan mee met de kaminata's om hulp te bieden bij kleine ongelukjes. Doel van de wandelingen is om Curaçaoënaars vertrouwd te maken met de natuur. Mensen die reeds aan deze tochten meededen waren verbaasd over de verscheidenheid die de Curaçaose natuur te bieden heeft. Op deze wijze gaan mensen de natuur waarderen en kan ieder voor zichzelf uitmaken waarom het noodzakelijk is deze te behouden. In de toekomst zal de Hermanus-wandeling vaker herhaald worden.

Nijmeegse hoogleraar doceert keuzevak Grondrechten aan UNA

WILLEMSTAD — Van 3 tot en met 31 januari verblijft de Nijmeegse hoogleraar prof. mr Kortmann op Curaçao op uitnodiging van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit van de Nederlandse Antillen (UNA). Hij verzorgt in deze periode als gastdocent het keuzevak 'Grondrechten'.

Kortmann (46) bekleedt aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Katholieke Universiteit van Nijmegen de leerstoel staatsrecht en algemene staatsleer. Hij is onder meer de auteur van het boek 'De grondwetsherzieningen 1983 en 1987', een belangwekkend commentaar op de herziene Nederlandse Grondwet. In 1990 verscheen het door hem geschreven handboek 'Constitutioneel recht'. Prof. Kortmann is tevens regeringscommissaris voor de toetsing van wetgevingsprojecten en lid van de redactie van het Rechtsgeleerd Magazijn Themis.

Wat houdt het keuzevak 'Grondrechten' in? Het omvat de algemene systematiek van hoofdstuk 1 van de Nederlandse Grondwet en van het Europese Verdrag inzake de Bescherming van de rechten van de mens en fundamentele vrijheden en het internationaal verdrag inzake burgelijke en politieke rechten. Het plaatst de grondrechten in het algemene constitutionele kader van een rechtsstaat. Waar mogelijk worden vergelijkingen getrokken met het Antilliaanse en Arubaanse recht.

Voor meer informatie kan men zich wenden tot A. van Rijn (tel.: 84422 toestel 194).

"Inspecteur geeft voorkeur aan confrontatie"

ABVO-dienstgroep Douane niet verantwoordelijk voor acties

WILLEMSTAD — De ABVO dienstgroep bij het Korps Douane stelt zich niet meer verantwoordelijk voor acties die leden bij dat korps zullen voeren. 'De leiding van het korps heeft voor confrontatie gekozen', aldus de dienstgroep. Het ABVO-bestuur zal voortaan voor de belangen van zijn leden bij het Korps opkomen, aldus een persbericht.

Onlangs verstuurde de dienstgroep een brief naar de Inspecteur van belastingen en accijnzen, in antwoord op een brief van de inspecteur van 4 januari jongstleden. Daarin veerklaarde de Inspecteur dat hij kontakt met de minister van Financiën en met het departement personeelszaken zal opnemen om twee punten te behandelen, namelijk promotie van douane-ambtenaren die de cursus verificatuer in Nederland hebben gevolgd en de positie van twee commiesverificateurs die ondanks het feit dat momenteel vacatures voor hun positie bestaan, zij nog niet als zodanig benoemd werden.

De inspecteur, aldus de dienstgroep, heeft de belofte gedaan dat de twee commiesverificateurs per medio januari dit jaar in het werkrooster ingedeeld zoudenn worden. Dit is nog steeds niet het geval. In hun plaats werden drie andere personeelsleden gepromoveerd zonder dat zij over de nodige opleiding beschikken, aldus de dienstgroep.

De dienstgroep heeft alles gedaan om een confrontatie te vermijden. Maar het mocht niet baten, zo geeft de vakbond te kennen.

Gastcollege, workshops Informatie Technologie

WILLEMSTAD — In het kader van het International Vergelijkend Onderzoek naar de strategische betekenis van Informatie technologie (IT) in dienstverlenende bedrijven zullen dr Anton Wentink en dr Harry Zanders in de periode van 19 tot en met 27 januari 1991 op Curacao verblijven, waar een gastcollege, workshops en een seminar verzorgd worden. Beiden zijn verbonden als universitair hoofddocent aan de Katholieke Universiteit Brabant en tevens als bestuursleden en wetenschappelijk onderzoekers verponden aan het CentrumProduktiviteitsonderzoek Informatie-arbeid (CPI) in Nederland.

Het CPI heeft zich in de jaren tachtig voortdurend gericht op informatisering van samenleving en organisaties. Automatisering van informatie-arbeid wordt beoordeeld op haar bijdrage aan verbetering van produktiviteit en kwaliteit van arbeid en organisatie. Onder informatietechnologie wordt verstaan computer, automatiserings en telecommunicatiefaciliteiten die de informatiewerker in staat moeten stellen tot een hogere prestatie niveau te komen.

Het gastcollege heeft als thema: Strategie, Informatisering en produktiviteit. Aan de orde komen de betekenis van voortschrijnende informatisering voor het prestatiegedrag van organisaties en voor produktiviteit en kwaliteit van produkt, proces, organisatie en arbeid, alsmede resultaten van wetenschappelijk onderzoek inzakke effecten van automatisering voor structurele veranderingen in en van organisatie en voor kwaliteit van arbeid. Het gastcollege vindt plaats op de UNA op 22 januari van 20.00 tot 22.00 uur.

De workshops heeft als thema: Produktiviteit in en van organisaties. Er zal worden ingegaan op het fenomeen produktiviteit en kwaliteit als prestatie-variabelen en concepten voor het meten en beoordelen daarvan. Ook wordt uitvoerig ingegaan op produktiviteitsmanagement in het algemeen en van 'Total Quality Control' in het bijzonder vanuit Europese, Japanse en Amerikaanse invalshoek. De workshop zal op 24 januari plaatsvinden en zal in het IRC gehouden worden.

Het seminar heeft als thema: De strategische betekenis van informatietechnologie in dienstverlenende bedrijfen. Er zal worden ingegaan op prestatiegedrag van organisaties en de funktie verbetering. Het zal plaatsvinden op 25 januari in het ITC. In de beschikbare plaatsen voor deelname aan de workshop en het seminair is reeds voorzien.

■*WILLEMSTAD*
Onlangs heeft de ALM 13 nieuwe werknemers bij de afdeling passagiers-afhandeling ingedeeld, waar alle ALM-passagiers op Hato ingechekt worden. Op de foto: de werknemers nadat ze even daarvoor hun diploma in ontvangst namen van de direkteur van de ALM, Kitland Chong: (zittend vlnr) J. M de Haak, U.C Holder, A.E Fortin, P. Statia, N.M. Martues, J.A. Trappenberg, R.A Wilsoe-Casimiri, N.P. Hagemans-Pichardo; (staande vlnr) A. A. Jansen, F.V. Lucia, G.H. Beschop, docente L. de Windt, A. P Jacobus, K. Chong, S.L. Obispo en H. Strick, chef passagiers-afhandeling.

Minister Hirsch Ballin:

Twintig marechaussees naar Sint Maarten

DEN HAAG/WILLEMSTAD — Twintig marechaussees zullen gedurende drie jaar bijstand gaan verlenen aan de politie op het Antilliaanse eiland St Maarten. De kosten van bijstand worden geraamd op ongeveer 12 miljoen gulden. Deze kosten komen ten laste van de begroting van het kabinet voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse zaken. Dat heeft minister Hirsch Ballin van Antilliaanse en Arubaanse zaken geantwoord op schriftelijke vragen uit de Tweede Kamer. Tot het uitzenden van de marechaussees is besloten na een bezoek van een ambtelijke delegatie aan St Maarten in december, waar men heeft nagegaan op welke wijze de bijstand aan de politie van St Maarten het beste geregeld zou kunnen worden. Gekozen is uiteindelijk voor een detachement van de koninklijke marechaussee, omdat het volgens de minister gaat om "een relatief grootschalige inzet op een specifiek terrein". De betrokken marechaussees zijn volledig opgeleid voor politietaken. Bij de overwegingen heeft volgens Hirsch Ballin ook een rol gespeeld dat Nederlandse politiemensen minder goed in staat zouden zijn bijstand te verlenen.

Nieuwe ALM-ers aan de slag

Amerikaanse aanval op video

WASHINGTON — ... twee geweldige ... sies vliegt de Ir... bunker met Sc... raketten de lucht... terwijl de Amerika... gevechtsvliegtui... alweer omdraaien... een ton zware las... stuurde explosie... werden al drie ... meter voor het ... gelanceerd, zo ve... generaal Nor... Schwarzkopf van... Amerikaanse tro... op een persconfer... in Riyad waar voor... eerst beelden van... aanval op Irak geto... worden.

Daarop is ook te zien... zeer nauwkeurig die... bunkers en gebouwen... woest worden. De ban... die zijn opgenomen... een infrarood camera,... den becommentarie... door generaal Cha... Horner, de bevelhe... van de Amerikaanse lu... macht.

COLLEGA

Er is een opname van... aanval op het hoofdk... tier van de Iraakse lu... macht. "Daar is het ... toor van mijn Iraakse... lega", kondigt Horner... een glimlach aan te... een rechthoekig geb... van een tiental ve... pingen hoog in beeld ... omgeven door een a... bijgebouwen. Vervol... wordt het gebouw p... in het centrum ge... waar een zwarte rook... opstijgt.

Uit een volgende ... blijkt dat de Iraakse ... kers vernietigd wor... met raketten die pre... de zwakke plekken i... constructie raken, zoals ... tilatieschachten met ... doorsnee van nauwel... een meter. De opna... zijn gemaakt d... camera's aan boord ... F-111 jachtbommen... pers en F-117 Stealth ... menwerpers. Vanuit ... F-117 is gefilmd hoe ... landingsbaan halverw... Baghdad en Kuwayt na... keurig afgetast wo... waarna de bom preci... het doelwit explodeert.

Wel alle vliegvelden, landingsbanen...

Moskou: helft Iraakse luchtafweer vernietigd

MOSKOU - Slechts de helft van het Iraakse luchtafweer is door de geallieerde luchtaanvallen van donderdag vernietigd. Dit heeft de Sovjetlegerleiding vrijdag aan het onafhankelijke persbureau Interfax gemeld. Wel zouden daarbij alle vliegvelden en landingsbanen in Irak zijn verwoest.

"Geschat wordt dat een de... grofweg vijftig procent ... het Iraakse luchtafweerpo... tentieel (zowel raketten ... kanonnen) niet is vernietigd op de eerste dag van de luchtaanvallen door de multinationale strijdkrachten", aldus de legerleiding. Welke luchtafweersystemen zijn behouden meldde het ... slag niet.

Volgens functionarissen van het Sovjetministerie van Defensie zijn alle vliegvelden en landingsbanen van Irak op de eerste dag van de aanval vernietigd. "Een aantal gevechtsvliegtuigen en bommenwerpers die zich in onderaardse schuilplaatsen bevinden zijn nog beschikbaar, maar het is niet waarschijnlijk dat ze ingezet kunnen worden omdat de landingsbanen en de vliegvelden zijn vernietigd." De twee Sovjet-oorlogsschepen die zich in de Golf bevonden hebben het gebied verlaten, aldus de legerleiding.

gaande 18 januari

Regering kondigt nu prijsstop af

ILLEMSTAD — De ister van Handel, ustrie en Werkgelegen-d, drs ing Chucho ts, heeft gisteren een hele prijsstop afgekon-d (voor producten waar-r al door de overheid aalde maxiumprijzen den). Dit werd gisteren een RVD- persbericht kend gemaakt. aande 18janauri is het r iedereen verboden in de Nederlandse illen goederen te koop te bieden en/of te ver-pen tegen een hogere js dan de prijs waar-en de goederen op 15 uari 1991 te koop rden aangeboden. Een riftelijke toestemming r prijsverhoging kan r de minister worden leend, nadat er een kos-stijging heeft plaatsge-nden en de noodzaak n doorberekening ervan in de prijs werd ngetoond.

verband met de oorlog in t Midden Oosten, is op de derlandse Antillen kend gemaakt dat de log weldegelijk gevolgen n hebben. Maar de uatie is op dit moment is et van dien aard dat deze niekreacties en hamsteren dig zijn.

De minister van Handel, dustrie en Werkgeleenheid, dus een persbericht van de egerings Voorlichtings-enst, heeft gemeend duide-k te moeten maken hoe de oedselsituatie op dit moment is en welke de maat-regelen zijn die getroffen moeten worden.

De voedselsituatie is, zoals premier Maria Liberia Peters meerdere malen heeft benadrukt, momenteel normaal.

ONDERZOEK

Na een nieuwe onderzoek bleek dat er geen enkele schaarste is van welk produkt dan ook en de verwachting is dat deze situatie in ieder geval langere tijd zal voortduren.

De bezorgdheid bij een deel van de bevolking, dat bepaalde produkten binnen korte tijd niet meer verkrijgbaar zullen zijn is, aldus de RVD, niet gerechtvaardigd. Als voorbeeld wordt gekeken naar een produkt zoals melkpoeder, van welk meegedeeld kan worden dat de voorraad zeer groot is. Voor andere produkten, een zeker voor de eerste levensbehoeften, bestaan er ruime voorraden.

Minister Smits verklaart derhalve met nadruk dat van alles in voldoende mate te verkrijgen is en dat er geen tekenen zijn van een eventuele belemmering of verstoring van de leveranties of aanvoer van produkten aan de afnemers op de Nederlandse Antillen. Voorts maakt de minister middels het persbericht bekend dat er maatregelen zijn getroffen ter voorkoming van een prijsopdrijving door de verkopers met speculatieve bedoelingen als doel.

In de afgelopen week hebben controleurs van het departement HIW een inventaris gemaakt van produkten en de prijs welke voor deze produkten moet worden betaald, aldus de RVD. Zij zullen een constante controle zowel bij de klein- als bij de groothandel blijven uitoefenen op naleving van de door de minister afgekondigde maatregel.

Overtreders van voormelde beschikking zullen krachtens de bepalingen van de Prijzenverordening PB 1961 No 117 onherroepelijk geverbaliseerd worden.

CAB ontvangt gasten

■WILLEMSTAD — *De Curaçaose Aannemers Bond (CAB) hield gisteravond in het secretariaat van deze organisatie de traditionele nieuwjaarsreceptie. Voorzitter Stenfert (tweede van rechts) verklaarde dat 1990 voor aannemers over het algemeen een goed jaar was, met uitzondering van de aannemers in de wegenbouw. Op de foto ziet men verder (vlnr) Henry Parisius (Refineria Kòrsou), de heer Wandscheer van de Maduro & Curiel's Bank en postdirecteur Ramon Galmeijer.*

1990 Over het algemeen goed

Aannemers: risicoregeling herinvoeren

WILLEMSTAD — Het afgelopen jaar was voor aannemers in de bouw een gunstige, met veel projecten. Voor degenen die zich bezighouden met wegenbouw lag dat anders. Het asfaltverbruik liep met circa 30% terug. De golfcrisis c.q. oorlog heeft overigens behoorlijk wat effect op aannemers die met aanzienlijke prijsverhogingen te maken krijgen. Die zouden ze kunnen opvangen door herintroducering van de risicoregeling. Deze regeling zorgt ervoor dat onvoorziene veranderingen in prijzen van materiaal en tarieven kunnen worden geclaimd. Aan het woord: de heer Tenfert van de Curaçaose Aannemers Bond, de CAB tijdens de traditionele nieuwjaarsreceptie van deze bond in het CAB-gebouw aan de Franse Bloemweg.

De vooruitzichten in de wegenbouwsector voor dit jaar zijn niet erg gunstig. Het ziet ernaar uit dat er een verdere afname van asfaltverbruik optreedt. Besparing op onderhoud van wegen echter, betekent in een later stadium grotere uitgaven aan reparatiewerkzaamheden en een gevaar voor het verkeer.

In de elektriciteitsbranch vonden belangrijke veranderingen plaats, nieuwe bedrijven vervingen oude en de FEFFYK heeft bewezen dat er goede arbeidskrachten op de lokale arbeidsmarkt te krijgen zijn. In samenwerking met deze instelling werd er een cursus leerlingenstelsel begonnen en momenteel zijn zo'n 45 leerlingen aan deze cursus bij verschillende bedrijven werkzaam. De resultaten zijn tot nu toe goed.

Een opmerkelijke en positieve ontwikkeling in het afgelopen jaar was de cao die tot stand kwam na een onderbreking van verscheidene jaren. Deze cao kwam tot stand tussen de Curaçaose Federatie van Werknemers, de CFW en de CAB. De overeenkomst werd bereikt in september 1990 en heeft een geldigheidsduur van twee jaar.

Een andere noemenswaardige ontwikkeling is de vooruitgang van het Pen Resort project, resultaat van een samenwerking tussen Korpodeko en CAB. Hoewel de werkzaamheden aan dit project reeds in 1990 zouden moeten zijn gestart, vond nog enige vertraging plaats. Nu de financiering bijna rond is moeten slechts enkele details worden afgerond en naar verwacht zullen de werkzaamheden in het laatste kwartaal van dit jaar beginnen.

1990 is een druk jaar geweest voor de aannemers bij de Isla. De 2nd Cat Cracker Turnaround werd ook vorig jaar bij de Refineria Isla Curazao uitgevoerd. Het nieuwe contract-systeem dat werd gebruikt voor deze turnaround was gebaseerd op een overeenkomst tussen de Isla en de aannemers over berekende uren vermenigvuldigd met voorheen onderhandelde tarieven. Aanvankelijk bestond er aan de kant van de aannemers enige scepsis over dit systeem, maar het bleek later naar ieders tevredenheid te functioneren.

"De naaste toekomst met in het vooruitzicht verscheidene projecten en de aanvang van het Hydro Rationalization Revamp project, belooft weer veel werk aan de winkel. Met lange termijn projecten in het vooruitzicht komt het ons als aannemers ten goede als wij onze capaciteiten vergroten om op die manier de Isla van dienst te kunnen zijn, zoals we dat in het verleden vaak onder moeilijke omstandigheden reeds hebben gedaan". Aldus de heer Tenfert voorzitter van de Curaçaose Aannemers Bond.

Poging tot roof

WILLEMSTAD — Een patrouille van Rio Canario werd naar de Frederik Hendriklaan ontboden alwaar bij een nummerkantoor een poging tot beroving zou zijn gedaan. Bij aankomst vertelde I.N. (45) dat zij bij het sluiten van het kantoor een onbekende man vanuit het struikgewas te voorschijn zag komen. De man was gewapend met een kapmes en was vermoedelijk van plan de vrouw te beroven. De vriend van E.M die haar opwachtte wist de belager het kapmes afhandig te maken. De vrouw werd naar het recherchebureau verwezen voor het doen van aangifte.

"Zonnig intermezzo"

Curaçao in "Van der Valk Koerier"

WILLEMSTAD — "Nu is het tijd om Curaçao aan te doen. De drukte is voorbij. De Antillen zijn weer oase van rust. Lege stranden, wit zand, geen voetstap te zien."

De hotelketen Van der Valk biedt in de laatste editie van haar blad "Van der Valk Koerier" een "package Curaçao" van 29 tot 12 januari aan. Het verhaal om de aanbieding nòg geweldiger te doen lijken schetst wel een nogal raar beeld van Curaçao. De stranden zijn die dagen in ieder geval niet leeg.

Het concern loopt een beetje vooruit op zaken. In het artikel, dat twee pagina's beslaat, wordt namelijk gesproken over een strand dat helemaal nog niet bestaat. "Plaza biedt de plezierige luxe van een eigen strand voor de deur. Hotel Plaza is uitgebreid geoutilleerd (voorzien, red.) voor liefhebbers van de onderwatersport". Het blad spreekt lovend over de flora en fauna van de Curaçaose onderwaterwereld. "Het garnituur dat Moeder Natuur op de bodem van haar zilte longdrinkglas heeft gelegd..."

Van der Valk bereidt Nederlanders alvast voor die fiscaal van Curaçao "gebruik willen maken". "Curaçao is niet alleen een paradijs van ongerepte natuur, ook in fiscaal opzicht biedt het eiland veel paradijselijkheid. Wettelijk is er geen vuiltje aan de lucht. Dus zeg nooit dat Curaçao een fiscale vluchthaven is; het is een vrijhaven, waar de vrijheden van rijkswege zijn gewogen en in orde bevonden..."

Het van mooie illustraties voorziene Curaçao-artikel in "Van der Valk Koerier" wordt afgesloten met de ontroerende woorden: "Curaçao heeft zoveel...binnen vier dagen heeft u het zelf ontdekt. Dit stukje Nederland over zee behoort tot 's werelds mooiste vakantieoorden. Op Curaçao bent u uit en thuis tegelijk. Ja, de Antillen zijn nu haalbaar, want Van der Valk maakt ze betaalbaar..." De kop van het stuk: "Zonnig intermezzo op Curacao".

Het tijdschrift ziet er picobello uit. Het is duidelijk een 'glamour' tijdschrift, met vele luxe reclame, mooie foto's en fraai tonende artikelen over andere Van der Valk hotels. Jammer dat de vetgedrukte Hollandse guldens af en toe het beeldmateriaal aantasten.

Afscheid Donald Bakhuis

■WILLEMSTAD —*Tijdens een druk bezochte receptie van Bakhuis, Curiel & Partners (Touche Ross & Co) in het Caribbean Hotel werd gisteravond afscheid genomen van Donald Bakhuis (rechts met echtgenote), de grondlegger van deze Curaçaose accountantsfirma. De gasten werden tevens in staat gesteld kennis te maken met Anthony Cijntje (links met mevrouw Cijntje), de eerste in 1976 aangetrokken medewerker van de maatschap. Cijntje is intussen als vennoot toegetreden.*

FKP maakt bouwplan van 134 miljoen gulden

WILLEMSTAD — De oningstichting Fun-ashon Kas Popular (FKP) gaat de komende vijf jaar 1900 volkswo-ningen bouwen, 500 huizen renoveren en 350 projekten 'kleine zelf-bouw' realiseren. Om dit vijf-jarenplan te kunnen waarmaken heeft FKP financiële hulp nodig. Die kreeg zij van Nederland, dankzij de vier man sterke delegatie van FKP.

Nederland is bereid om 54 miljoen gulden bij te dragen. Met het totale projekt is een bedrag van 134 miljoen gulden gemoeid. De FKP draagt zelf 45 miljoen bij. De Nationale investeringsbank brengt 18 gulden in. Het overige bedrag wordt door de Curaçaose overheid aange-vuld. Op Curaçao staan momenteel ongeveer 4000 woningzoekenden geregi-streerd.

De delegatie bestond uit gedeputeerde en voorzitter van het bestuur van FKP Nelson Monte, secretaris Errol Cova, direktielid Henry Pieters en directeur Herman George. Behalve de bespreking van het vijf-jarenplan en de manier waarop Nederland een steentje kon bijdragen, praatte de delegatie in Nederland ook met de Nationale Woningraad. Deze laatste is akkoord gegaan met het plan om personeel van FKP in Nederland bijscholing te geven. Dit gebeurt in de vorm van stages bij de Woningraad.

FKP wil voor bejaarden, die momenteel in Nederland wonen en terugwillen naar Curaçao maar hier geen huis hebben, een speciaal huis gaan bouwen. Dit moet een 'doorgangswoning' worden. In de eerste fase worden tien van deze huizen neergezet. Het projekt zal ongeveer 600.000 gulden gaan kosten. Minister van Antilliaanse en Arubaanse Zaken Hirsch Ballin heeft reeds toegezegd dit projekt financieel te steunen.

Aanhoudingen

WILLEMSTAD — Personeel van de recherche hield gisteren de verdachte E.I.L. (30) in zijn woning aan in verband met diefstal en geweldpleging. De verdachte zou een beroving hebben gepleegd op een nummerkantoor te Juan Domingo waarbij hij 215 gulden buit maakte. In verband met voortzetting van het onderzoek werd E.L ingesloten.

Eveneens in zijn woning werd de verdachte I.D. (22) aangehouden. Hij zou op de laatste dag van het vorig jaar een man en een vrouw te Pietermaai hebben mishandeld.

ABVO volgt politieke ontwikkelingen op de voet

WILLEMSTAD — De Algemene Bond van Overheidspersoneel van ABVO deed in haar wekelijks radiopraatje in de persoon van Roland Ignacio een beroep op een ieder, om allen die betrokken zijn bij de oorlog in het Golfgebied te gedenken in hun gebeden en te hopen op een spoedige oplossing van het conflict in het Midden-Oosten.

Tijdens het programma werden verscheidene punten behandeld waaronder de ontmoeting die premier Maria Liberia had met de vakbonden die niet zijn aangesloten bij een van de vakcentrales.

Op die vergadering werd met de vakbonden van gedachten gewisseld over de situatie in het Midden-Oosten en zette de minister-president uiteen wat de stappen zijn die de regering zal nemen in verband met de Golfoorlog. Op de vakbonden werd een beroep gedaan de leden bewust te maken van het feit dat escalatie van de oorlog vervelende gevolgen met zich mee kan brengen en dat de leden zich daarop dienen voor te bereiden. Verder stelde de bewindsvrouw voor, iemand als contactpersoon te benoemen die dan op de hoogte kan worden gehouden van eventuele beslissingen van de kant van de overheid.

De ABVO stelde vragen omtrent de veiligheid van het volk, welke stappen de overheid denkt te nemen om hamsteren te voorkomen en prijscontrole. De bond doet een beroep op haar leden om niet te gaan hamsteren omdat overdreven aankoop van goederen een schijnbare schaarste in de hand werkt welke weer tot gevolg heeft dat de prijzen worden opgeschroefd. Leden wordt gevraagd om de prijzen in de supermarkten goed in de gaten te houden en als er onregelmatigheden worden geconstateerd dit direct door te geven aan de autoriteiten.

In het radiopraatje kwam ook aan de orde de vergadering die de politieke partij Democraat met alle vakbonden hield, waarin zij uiteen zette welk beleid zij zal voeren als zij de steun van het volk krijgt om deel te nemen aan de regering, bij de eerstvolgende verkiezingen. De afgevaardigden van de ABVO die ook op deze vergadering aanwezig waren wensten leden van de politieke partij elke vorm van succes toe met hun plannen. De vakbond maakte wel bekend als onafhankelijke niet politiek gebonden bond de politieke ontwikkelingen op de voet te zullen volgen, vooral de stappen van de overheid als werkgever van overheidsdienaren.

De situatie bij de Landsloterij werd tijdens het radiopraatje ook aangekaart. Het personeel van deze dienst heeft besloten tot aktie over te gaan nadat zij tot midden januari nog niets hebben vernomen van de minister onder wie deze dienst valt. De werknemers hielden eerst een lintjesactie gevolgd door een "langzaamaan actie". De ABVO vergaderde met het personeel en herinnerde hen eraan dat de minister van Financiën, op een vergadering waarbij ook de dienstgroep ook aanwezig was, om tijd had gevraagd om het een en ander rond hun grieven te onderzoeken. De bewindsman had toegezegd tussen midden en eind januari met een antwoord te zullen komen.

Ofschoon de ABVO begrip heeft voor de spanning die er bij de Landsloterij heerst, wijst de bond het personeel erop om eventuele acties kort en passief te houden. De bewindsman heeft trouwens wederom aan de ABVO de verzekering gegeven tegen eind januari een antwoord te zullen hebben op de besproken kwestie.

Wat betreft de akties die het personeel van het departement van Onderwijs willen ondernemen, zegt de ABVO nogmaals contact te hebben gehad met de desbetreffende minister. Maandag aanstaande vindt er een vergadering plaats tussen de minister, de ABVO en de dienstgroep.

Parochiefeest Heilige Familie

WILLEMSTAD — De pastoor van de Heilige Familie kerk te Otrobanda nodigt alle parochianen en de Curacaose bevolking in het algemeen uit voor een Heilige Mis ter gelegenheid van het parochiefeest van de Heilige Familie op zondag 20 januari 1991 om 9 uur 's morgens. Tijdens de Mis zal mevrouw Halman-Nicolaas het woord voeren. Een ieder is welkom.

Expositie

WILLEMSTAD — Op maandagmiddag 21 januari opent in art gallery 'The Studio' aan de Roodeweg 111 een expositie met werken van Baps de Brabander, Anton Vrede en beelden van Dineke van der Geest.

De expositie duurt tot omstreeks 15 februari. Gelegenheid om te kopen, elke middag van 3 tot 6.

Dollar op

AMSTERDAM - De valutahandel ... het pond sterling hebben ... op de foreign exchange ... De dollar ging nog iets verder omhoog. De handel bleef achter het veld ... van de ontwikkelingen in de Golfoorlog ...

KANTOORUREN AMIGOE: 08.00-12.00/ 14.00-17.30 uur; zaterdag gesloten.

TELEFOON: 24333. Voor spoedgevallen na kantoortijd: 21639, 22316 en 24508. Pageboy 127-257.

TELEFAX: 22368.

BANKREK. nr 10.815.445 Banco di Caribe.

POLITIE: 100

ALARMCENTRALE: 115.

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag vóór 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

BIOSCOPEN
PRINCIPAL: 20.30 uur **Marked for Death** (Action, 18 jr).
DRIVE-IN: 20.30+24.00 uur **The Freshman, Un novato en la Mafia** (Comedy, 14 jr).

* * * * * * * *

BOTICA'S (nachtdienst)
Tabao brug: Kibrahacha, tel.: 34908
Cariba brug: San Lucas, tel.: 45119.

* * * * * * * *

NACHTREGELING DOKTOREN
(van 18.00-07.00 uur):
Oranjestad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki Leendert, Paradera en Sta Cruz: dokter J.H.K. Lin, Noord 68, tel.: 21522/22694.
Pos Chiquito, Savaneta en San Nicolas: dokter E. Westrate via Centro Medico San Nicolas, tel.: 48833.

* * * * * * * *

VOOR BRANDGEVALLEN, ongelukken of een of ander ongeluk gelieve Alarmcentrale op te bellen, **tel.: 115)**

* * * * * * * *

CENTRO MEDICO CARABOBO (Engelandstraat 7, tel.: 21777): de wacht heeft dra L.G. Beke-Martínez, tel.: 24696.

* * * * * * * *

WIT GELE KRUIS ARUBA
ZUIGELINGENBUREAU (Koningstraat 22, tel.: 24444): dagelijks van 07.30-12.00/15.30-17.00 uur
Maandag te Paradera (tel.: 25543) van 08.00-11.00 uur; dinsdag: San Nicolas (45908)/Noord (23425) van 08.00-11.00 uur; woensdag: Santa Cruz (28288) van 08.00-11.00 uur; donderdag: Dakota (29008), Oranjestad (23168), Savaneta (47020) en Brazil (48301) van 08.00-11.00 uur;

* * * * * * * *

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE: **tel.: 38989 (24 uur per dag).**

* * * * * * * *

AIDS-HOTLINE: **Vragen? Bel dan 23040/ 27352 tussen 07.30-12.00/13.00-16.30 uur.**

* * * * * * * *

FADA/PRIDE (Van Walbeeckstraat 25, tel.: 32999): voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/drugsmisbruik.

* * * * * * * *

AMNESTY INTERNATIONAL ARUBA (P.O. Box 1029): tel.: 27808/48124.

* * * * * * * *

TELEARUBA
ZONDAG: 16.00 CNN World Report; 18.00 How Things Work; 18.15 Studio Sport; 19.30 Show-Time; 20.30 Trekking voor toewijzing van percelen i.v.m. carnavalsparades; 21.00 Prime News; 22.00 Week in Review; 23.00 Evening News; 24.00 Sluiting.

* * * * * * * *

ZONDAG
DIVERSEN
FILMLIGA ARUBA: 20.300 uur voorstelling 'Lawrence of Arabia' (1962, VS) - Cas di Cultura.

SPORT
SOFTBALL: vanaf 10.00 uur voortzetting competitie op Caribe- en Duracell-terrein.

* * * * * * * *

MAANDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM: geopend op elke werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag van 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/ 16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKSMOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 Of 25111).

BEGELEIDINGSCENTRUM GEESTELIJK GEHANDICAPTEN 'MAN NA OBRA': elke maandag en donderdag van 09.00-12.30 uur gelegenheid om produkten te kopen in het oude gebouw van Bibito Pin, t/o protestantse kerk, Piedra Plat.

* * * * * * * *

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 08.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur.

* * * * * * * *

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Doel (crèche en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 08.30 uur ds A. van den Doel.
PIEDRA PLAT: 10.30 uur ds Hessen; zondagsschool in het Jeugdcentrum.
SAN NICOLAS: 09.00 uur ds Hessen.

* * * * * * * *

Sprekers uiten eensgezind lof

Indrukwekkend afscheid van minister Trinidad

ORANJESTAD — Op indrukwekkende wijze heeft Aruba vandaag afscheid genomen van de dinsdagavond overleden minister van Financiën Guillermo Trinidad. Eensgezind waren de Staten van Aruba tijdens een buitengewone zitting in hun lof en hulde voor de politicus Trinidad, die door alle sprekers ten vóórbeeld werd gesteld. MEP-fractieleidster Grace Bareño stelde als eerste spreekster: 'Het is niet moeilijk alle goeds van Guillermo op te noemen, maar het is wél bijzonder moeilijk om te realiseren dat hij is heengegaan'.

Na de Statenvergadering werd het stoffelijk overschot naar het Plaza Betico Croes gedragen waar eenieder in de gelegenheid werd gesteld afscheid te nemen. Voordat de stoet zich naar de Sint Franciscuskerk begaf, werd een laatste korte rit gemaakt door Dakota, de wijk waar Guillermo opgroeide en waar hij de afgelopen jaren steeds weer een van de grootste stemmentrekkers bij verkiezingen was. Een bewijs dat Dakota achter hem stond.

Om kwart over acht kwam de stoet aan bij het gebouw van de Raad van Ministers, waarbij het stoffelijk overschot door de erewacht van de politie naar de ingang van het gebouw werd gedragen. Nadat het Philharmonisch orkest het Arubaanse volkslied ten gehore bracht, overhandigde premier Nelson Oduber, in aanwezigheid van waarnemend gouverneur mr Maximo Croes, mevrouw Trinidad en kinderen en leden van de Raad van Ministers, aan de politie de Arubaanse vlag die op de kist werd gelegd. Daarna werd deze naar de ingang van het Statengebouw gedragen waar de ontvangst plaatsvond door de fractieleiders van alle politieke partijen in de Staten en het Arubaanse volkslied klonk.

GASTEN

Het stoffelijke overschot werd de Statenzaal binnengedragen waar alle leden aanwezig waren, stemmig in donkere kledij alleen gesierd met een witte anjer. In de Statenzaal bevonden zich waarnemend gouverneur mr Maximo Croes en echtgenote, premier Nelson Oduber en zijn ministers, voorzitter Antilliaanse Staten Rufus McWilliam, Nederlandse parlementaire delegatie bestaande uit mr F. Korthals Altes en griffier mr L. Hillen, gezaghebber mr Ralph Richardson en andere gasten, waaronder ex-premier Don Martina, de gevolmachtigde ministers van Aruba in Den Haag en Washington, leden van de rechterlijke macht, Raad van Advies en Rekenkamer. Voorin de zaal hadden mevrouw Trinidad-Kelly en haar kinderen Karina en Eugène plaatsgenomen.

Hierna werden toespraken gehouden waarbij de fractieleiders de rij openden en de overige Statenleden volgden. Eensgezind waren allen in hun hulde aan de overleden minister.

RUSTIG

MEP-fractieleidster Grace Bareño sprak erop hoe in korte tijd van twee ministers afscheid moest worden genomen: Daniel Leo, agressief en emotioneel, en Guillermo Trinidad, rustig en vreedzaam. Zij wees erop dat de politici steeds de schuld krijgen en zelden een goed woord horen, terwijl dag en nacht gewerkt moet worden.

Zij besloot met de opmerking: 'Wij hebben allen onze fouten, Guillermo ook' en haalde tenslotte het gedicht 'Je hebt maar één leven' aan.

AVP-fractieleider mr Henny Eman huldigde de overledene als een politicus, die altijd dilligent en agressief was, maar ook altijd het niveau hoog hield, eventueel doorspekt met humor. Hij noemde Trinidad een voorbeeld voor velen, zeker voor jeugdige personen die in de politiek gaan. 'Hij heeft zijn stempel op de politiek gedrukt hetgeen niet vergeten zal worden'. Eman haalde aan hoe politici een zware taak en grote verantwoordelijkheid op zich nemen ten koste van gezin en gezondheid.

ADN-fractieleider Pedro Bislip vroeg zich af wat beter is: een verdeeld parlement of een parlement eensgezind in het belang van Aruba. 'Een vraag die we ons zeker vandaag kunnen stellen'. Ook Benny Nisbet (PPA) en Eddy Werleman (PPN) spraken met waardering en stelden Guillermo ten voorbeeld.

In de rij van sprekende Statenleden haalde Rudy Croes (MEP) aan hoe destijds wijlen Betico Croes Guillermo bij de MEP introduceerde met grote waardering. 'Hij leerde ons Guillermo te respecteren'. Watty Vos (AVP haalde aan dat vandaag weer eens duidelijk bewezen wordt door de enorme belangstelling dat men niet persé op Aruba geboren behoeft te zijn om zich in te zetten voor Aruba.

GROOT POLITICUS

Tot slot van de toespraken huldigde Statenvoorzitter Felix Flanegin de overleden minister voor zijn inzet als onderwijzer en vooral als politicus. Waardering had hij dat het juist Guillermo was, die door zijn optreden en toespraken in de Staten op rustige wijze de soms emotionele debatten wist af te koelen. Hij noemde overledene een 'groot politicus'. Aan zijn echtgenote en kinderen zei de Statenvoorzitter: 'Neem zijn glimlach van altijd tot troost'.

Hierna namen de leden van de Staten ieder voor twee minuten de erewacht in bij het stoffelijk overschot, welke erewacht geopend werd door Statenvoorzitter Felix Flanegin en griffier Jossy Semeleer en fractieleiders Bareño en Eman, gevolgd door de overige Statenleden.

AFSCHEID

Na afloop van de buitengewone Statenzitting werd het stoffelijk overschot naar beneden gedragen, waarna het Arubaanse volkslied klonk en de stoet naar het Plaza Libertador Betico Croes ging waar reeds velen wachtten om afscheid te nemen. Een afscheid dat tot twee uur duurde. Inmiddels waren ook op Aruba aangekomen uit Venezuela minister Celestino Armas en het hoofd van het protocol van het Venezolaanse parlement, die aan het afscheid deelnamen.

In de overvolle Fatimakerk op Dakota werd gisteravond tijdens een mis voor de zielerust van de overleden minister gebeden. Hierbij waren naast vele bewoners van Dakota ook aanwezig de ministers Fredys Refunjol, mr Hendrik Croes en ing. Roland Laclé. Tijdens een toespraak werd hulde gebracht aan Trinidad, die altijd bereid was om te helpen en zijn huis altijd open stond om mensen te ontvangen.

Aruba Carnaval 1991

helder

Deze rubriek wordt gesponsord door:
Mercurius Trading

DE KOGEL is door de kerk........ carnaval gaat gewoon door op de vastgestelde dagen: de parade in San Nicolas op zaterdag 9 februari en de grote parade in Oranjestad op zondag 10 februari. Dát was het besluit van een vergadering, die door het SAC-bestuur in tegenwoordigheid van de overheid en AHATA met de verschillende groepen werd gehouden.

* * * * * * * * * * *

ENIGE GROEPEN waren er voorstanders om het carnaval naar de grote vakantie te verschuiven, zeker met de onzekere situatie in de Golf. Doch uiteindelijk besliste de meerderheid van de groepen dat carnaval gewoon doorgaat. De data van de activiteiten zullen volgende week door SAC worden bekendgemaakt. Dus iedereen kan doorgaan met de voorbereidingen voor de parades van het 37ste Arubaanse carnaval.

* * * * * * * * * * *

ZONDAGAVOND NA de populaire Showtime van Tico en Gino Kuiperi — omstreeks half negen — is de trekking voor TeleAruba voor toewijzing van het perceel waar men tijdens de komende activiteiten zijn trailer/uitkijkpost mag neerzetten. Zoals bekend, werd enige dagen geleden door notaris mr Raymond Croes een bus verzegeld bij Domeinbeheer, waarin de aanvragen gedeponeerd konden worden. Morgenavond om half negen gaat ten aanschouwe van tv-kijkend Aruba de bus open en vindt de trekking plaats.

* * * * * * * * * * *

INTUSSEN ZIJN overal de percelen uitgezet en genummerd, zodat men bij toewijzing van een perceel weinig moeite zal hebben dit te vinden. Laten we hopen dat deze nieuwe opzet niet alleen geld in het overheidslaatje brengt, maar dat vooral eindelijk een einde komt aan de chaos die altijd heerste bij het plaatsen van trailers en uitkijkposten.

* * * * * * * * * * *

■ *ORANJESTAD — De Leo Club van Aruba was weer actief en ging op stap met bezoeken aan de kinderen van Imeldahof en Casa Cuna en de bejaarden van verpleegtehuis San Nicolas en Maris Stella. Met muziek, een drankje en hapjes werden de jongeren en ouderen alsnog een voorspoedig 1991 toegewenst.*

ATIA: Niet hamsteren

ORANJESTAD — Ten overvloede heeft de ATIA gistermiddag een persconferentie gehouden om de bevolking aan te sporen niet te hamsteren, omdat de voorraad levensmiddelen groot genoeg is.

De persconferentie vond plaats nadat in eerste instantie het bestuur van de Kamer van Koophandel niet van plan was een verklaring over dit onderwerp uit te geven maar dit daarna wel deed. Toen had de ATIA reeds een persconferentie bijeen geroepen omdat de ATIA meende dat de bevolking op de hoogte diende te zijn.

De Amigoe publiceerde gisteren de verklaring van de Kamer. Hierdoor werd de ATIA-persconferentie een herhaling van eenzelfde verklaring. ATIA-voorzitter Hans Schnog wees erop dat uit ingestelde onderzoeken overduidelijk is gebleken dat er geen enkele reden voor de bevolking is om te hamsteren. De groothandelaren hebben voldoende voorraden voor twee tot drie maanden, terwijl de levertijd van goederen ongeveer vier weken is. Op de gemeenschap werd een beroep gedaan om gewoon inkopen te doen, zoals men altijd heeft gedaan.

Illegale werker met AIDS uitgezet

ORANJESTAD — Naar aanleiding van geruchten waar bij een restaurant een buitenlander die vermoedelijk met het AIDS-virus is besmet in de keuken werkzaam was, deed de Immigratie een inval.

Een 33-jarige man die sinds mei vorig jaar illegaal op Aruba werkzaam is, werd bij aankomst van de Immigratie aangetroffen. Toen de man op vragen van de Immigratie ook nog bekende dat hij met het AIDS-virus besmet was, werd hij aangehouden. Hij mocht zijn spullen ophalen en werd op het vliegtuig naar zijn land gezet.

Een onderzoek wordt ingesteld hoe het mogelijk is dat de man lange tijd illegaal werkzaam was en nog wel in de keuken waarvoor men normaliter gekeurd moet worden bij de Gezondheidsdienst.

Tussentijdse verkiezingen Kamer Aruba

ORANJESTAD — In verband met het feit dat bestuurslid van de Kamer van Koophandel Norman Kuiperi per 1 januari zijn ontslag aanbood, omdat hij niet met Erik d'Arnault in het bestuur wilde zitten, moet voor deze vacature een verkiezing worden gehouden.

Hiervoor wordt van 18 februari tot 1 maart een kandidaatstelling gehouden. De kiezers van het grootbedrijf kunnen aan deze verkiezing deelnemen en kandidaten indienen, die door vijftien leden van grootbedrijf ondersteund moeten worden, alsmede een bereidsverklaring van de kandidaat dat wanneer hij gekozen wordt hij de functie zal aanvaarden.

Met opvallend gemak drie ronden verder

Broertje John McEnroe bouwt eigen reputatie op

MELBOURNE - John McEnroe? Is dat niet de oudere broer van Patrick McEnroe?

Zo ver is het nog niet helemaal. Het tennisvolk bij de open Australische kampioenschappen in Melbourne zag Patrick overtuigend uit de schaduw van zijn roemruchte broer stappen en een eigen reputatie opbouwen, al ging dat met aanzienlijk minder kabaal dan John vroeger pleegde te doen.

Patrick, zeven jaar jonger dan John McEnroe, bereikte de vierde ronde door de twaalfde geplaatste Amerikaan Jay Berger te verslaan: 6-1 7-5 7-5.

"Ik word als enkelspelspeler beter en beter", constateerde de 24-jarige Patrick McEnroe na zijn overwinning. "Het ziet er naar uit dat mijn harde werken begint te lonen."

Patrick McEnroe onderscheidde zich tot vorig jaar voornamelijk in het dubbelspel. Dat verveelde hem. Hij wendde zich trainer Carlos Goffi, een huisvriend, die de twee tennisbroers al kende uit hun kindertijd.

"Goffi heeft mij vooral geholpen met motivatie en zelfvertrouwen. Ik geloof niet dat hij mijn spel wezenlijk heeft veranderd. Ik moest me alleen beter leren opstellen op de baan."

Patrick McEnroe concentreerde zijn inspanningen op het verbeteren van zijn conditie, wiens fitness negatief werd beïnvloed door jaren van hotel- en vliegtuig-eten.

Aan het eind van 1989 stond Patrick McEnroe op de 360e plaats van de wereldranglijst. Hij steeg naar de 114e positie toen hij bij het Amerikaanse Open de tweede ronde haalde. Dat was een primeur voor hem in een Grand Slam-toernooi. In 1989 werd hij met Jim Grabb dubbel-kampioen op Roland Garros.

In Melbourne bleef Patrick McEnroe, met opvallend gemak, al drie ronden overeind. Zijn zege op Berger wekte de indruk, dat hij de top-20 kan bereiken, de regio waar zijn oudere broer - nu geblesseerd - vertoeft.

Uitslagen Australian Open

MELBOURNE - De volledige uitslagen van de vijfde speeldag om de open Australische tennistitels in Melbourne zijn:

Mannen, enkel, derde ronde:
Woodforde (Aus) - Conell (Can) 6-4 3-6 7-5 6-3, Forget (Fra/10) - Stich (Dui) 7-6 (7-5) 7-6 (8-6) 4-6 6-3, Patrick McEnroe (Vst) - Berger (Vst/12) 6-1 7-5 7-5, Ferreira (ZAf) - Eltingh (Ned) 6-2 6-4 6-2, Krajicek (Ned) - Cahill (Aus) 6-7 (5-7) 6-3 6-3 7-6 (7-4), Becker (Dui/2) - Camporese (Ita) 7-6 (7-4) 7-6 (7-5) 0-6 4-6 14-12, Caratti (Ita) - Layendecker (Vst) 6-4 6-4 5-7 4-6 7-5, Woodbridge (Aus) -Svensson (Zwe) 7-5 6-2 6-1.

Vrouwen, enkel, derde ronde:
Frazier (Vst/13) - Cunningham (Vst) 3-6 6-2 6-2, Sabatini (Arg/4) - Strnadova (Tsj) 6-1 6-1, Habsudova (Tsj) - Smylie (Aus) 6-0 3-6 8-6, Aranxta Sanchez (Spa/6) - McNeil (Vst) 6-3 3-6 6-0, Graf (Dui/1) - Provis (Vst) 6-4 6-2, Garrison (Vst/8) - Dechaume (Fra) 6-2 6-4, Novotna (Tsj/10) -Stafford (Vst) 6-7 6-1 8-6, McQuillan (Aus) - Schaffling (Vst) 6-4 6-0, Fernandez (Vst/3) - Romano (Ita) 6-1 6-1.

Mannen, dubbel, tweede ronde:
Garrow/Pearce (Vst) - Pozzi/Rostagno (Ita/Vst) 6-1 6-4, Davis/Pate (Vst/3) - Devries/MacPherson (Vst/Aus) 6-2 7-5, Bates/Jones (GBR/Vst/16) - Doohan/Warder (Aus) 6-2 7-6 (7-4), Haarhuis/Koevermans (Ned) - Evernden/ Pereira (NZl/Ven) 3-6 6-4 6-3, Masur/Stoltenberg (Aus) -Frana/Miniussi (Arg) 7-6 (7-1) 1-6 8-6, Fitzgerald/Jarryd (Aus/Zwe) - Fromberg/Stolle (Aus) 7-6 (7-3) 3-6 6-3, Broad/Muller (GBR/ZAf) - Doyle/Eagle (Aus) 6-3 6-1, Nick Brown/Oosting (GBR/Ned) - Kinnear/Shelton (Vst) 6-3 2-6 8-6, Jeff Brown/Salumaa (Vst) - Beckman/Cannon (Vst) 5-7 7-6 6-4.

Vrouwen, dubbel, tweede ronde:
Burgin/Fairbank (Vst) - Borneo/Salmon (GBR) 6-1 6-1, Bollegraf/Gregory (Ned/ZAf/7) - Minter/Morton (Aus) 6-2 6-4, Appelmans/Reggi (Bel/Ita) - Devries/Driehuis (Bel/ Ned) 6-3 6-3, Caverzasio/Wasserman (Ita/Bel) - Van Lottum/Wood (Fra/GBR) 6-1 2-6 6-2'Seles/Smith (Joe/Vst/ 10) - Radford/Smoller (Aus/Vst) 6-2 7-5, Fendick/ Fernandez (Vst/4) - Cordwell/Richardson (NZe) 6-0 6-0.

Gemengd dubbel, eerste ronde:
Smylie/Fitzgerald (Aus) - Bollegraf/Nijssen (Ned) 6-3 7-5.

masha pabien

ORANJESTAD — De foto toont de echtparen Armando Muyale-Van Dijk, Antony en Donna Muyale-De Nobrega met het personeel van het nieuwe 'quick service restaurant' Grill-O-Rama aan de Fergusonstraat.

ORANJESTAD — Er zijn de laatste tijd nogal wat restaurants op Aruba geopend, maar een 'quick service resaurant', zoals Grill-O-Rama, was er in feite niet bij. Antony [illegible] besloot met [illegible] zijn ouders [illegible] Muyale een der-[illegible] restaurant te [illegible] waarvoor een [illegible] werd [illegible] het hoek-[illegible] Dakota Shop-[illegible]

Uit de gehele opzet en inrichting blijkt dat Antony [illegible] in de [illegible] alleen [illegible] Culi-nary Federation [illegible] opleiding [illegible] tijk in vijf sterrenhotels [illegible] Palmbeach [illegible] Sheraton, maar ook zijn ogen goed de kost heeft gegeven. Lokaal werkte hij in het Golden Tulip hotel en Aruba Beach Club en recentelijk in Nederland in restaurants St Walrick (Nijmegen) en Jachtslot (Mook).

Antony vertelde aan de Amigoe dat het feit dat het menu van Grill-O-Rama met bbq ribs begint geen toevalligheid is. In eerste instantie wilde hij alleen met [illegible] beginnen [illegible]

Toen de huidige ruimte beschikbaar kwam en over de inrichting van keuken en [illegible] soort werd [illegible] per-[illegible] bbq ribs de specialiteit van Grill-O-Rama omdat bekend is dat dit op Aruba een geliefd gerecht is, dat op aparte wijze wordt geprepareerd name-lijk [illegible] warma ontbreken niet, terwijl ook aan de kinderen is gedacht met een speciaal menu.

Grill-O-Rama biedt [illegible] de klant [illegible] bestelling [illegible] meenemen [illegible] komst staan [illegible] plannen op [illegible]

■BEN VAN DER BURG: snelste Nederlander op de 500 m

EK schaatsen 500 m:

Sovjets snellen naar eerste plaats

SARAJEVO - De Sovjet Nikolai Goeljajev heeft het openingsnummer van de Europese kampioenschappen schaatsen in Sarajevo gewonnen. Hij legde de 500 meter af in 38,13 seconden.

De Noor Adne Sondral eindigde in 38,48 als tweede, de Duitser Peter Adeberg in 38,63 als derde.

Mannen, 500 meter:

1. Goeljajev (Sov) 38,13, 2. Sondral (Noo) 38,48, 3. Adeberg (Dui) 38,63, 4. Van der Burg (Ned) 39,19, 5. Visser (Ned) 39,42, 6. Koss (Noo) 39,43, 7. Garajev (Sov) 39,48, 8. Sighel (Ita) 39,57, 9. Anoefrienko (Sov) 39,65, 10. Tveter (Noo) 39,73, 11. Bos (Ned) 39,79, 12. Troger (Dui) 39,82, 13. Kumm (Dui) 39,89, 14. Veldkamp (Ned) 39,99, 15. De Tadei (Ita) 40,28, 16. Maslanka (Pol) 40,45, 17. Zacharias (Oos) 40,52, 18. McNicoll (Sch) 40,58, 19. Horvath (Roe) 40,99, 20. Dolp (Hon) 41,09, Hadschieff (Oos) gediskwalificeerd wegens finish in verkeerde baan na val.

Vrouwen, 500 meter:

1. Poloskova (Sov) 42,48, 2. Kleemann (Dui) 42,69, 3. Nemeth (Oos) 42,80, 4. Prokasjeva (Sov) 42,82, 5. Dascalu (Roe) 43,18, 6. Yttredal (Noo) 43,31, 7. Van Gennip (Ned) 43,77, 8. Kivipelto (Fin) 43,90, 9. Zwolle (Ned) 43,92, 10. Grimbergen (Ned) 43,93, 11. Schalling (Dui) 44,21, 12. Tonsberg (Noo) 44,39, 13. Zijlstra (Ned) 44,46, 14. Borkowska (Pol), Sviggum (Noo) 44,64, 16. Adeberg (Dui) 44,52, 17. Belci (Ita) 44,72, 18. Bonadisenko (Sov) 44,75, 19. Rekas (Pol) 44,89, 20. Bojko (Sov) 45,02, 21. Becker (Dui) 46,13, 22. Felicetti (Ita) 59,21 (val).

NEDERLAND MET TWEE MAN IN ACHTSTE FINALES

Eltingh uitgeschakeld in Australian open

Krajicek voegt zich bij laatste zestien

MELBOURNE - Nederland zal niet met een maar met twee spelers vertegenwoordigd zijn bij de laatste zestien van de open Australische tenniskampioenschappen.

Naast de winnaar van het duel tussen Koevermans en Siemerink (vandaag) kwalificeerde Richard Krajicek zich. In een zinderende viersetter versloeg hij de Australiër Darren Cahill: 6-7 (5-7) 6-3 6-3 7-6 (7-4). "Dank u", zei hij beleefd tegen de Australische supporter, die hem op matchpoint aanmoedigde om vervolgens met een ace - de 23ste - zijn optreden te besluiten.

Meteen de eerste dag het centrecourt op tegen Stefan Edberg. Dat had Richard Krajicek een aardige loting geleken voor de open Australische kampioenschappen. "Voor de ervaring. Hoe langer het duurt des te meer ontzag krijg je voor die topjongens."

Vier dagen later mocht hij zijn opwachting maken op het centercourt van Flinders Park, dat zonder overdrijving als de mooiste tennisaccommodatie ter wereld kan worden beschouwd. Niet tegen Edberg, maar tegen Darren Cahill.

Op papier was de Australiër de minst geduchte tegenstander, die Krajicek in Melbourne tegenover zich trof. Santoro en Korda stonden bij de eerste vijftig van de wereld, Cahill net niet.

STEVIG SUPPORT

Maar de Australiër kon rekenen op stevige support uit de eigen gelederen. De Aussies stonden recht achter hem, toen hij ver na middernacht vier matchpoints tegen de als veertiende geplaatste Sjerkasov ongedaan had gemaakt.

Bovendien had hij het voordeel Krajicek al eens te hebben verslagen: in de tweede ronde van Sydney, waar de 19-jarige Hagenaar zich via de kwalificatie voor de eerste keer plaatste voor de hoofdgroep van een ATP-toernooi en daarin meteen van Krickstein won. Cahill trof Krajicek toen op een van die dagen. "Je weet wel, als niets wil lukken."

Vrijdag stond een heel andere Krajicek op de baan. "Een nieuwe Sampras", zoals de Australiërs hem bewonderend noemden. Met de echte heeft Krajicek leeftijd, lengte en slagen gemeen. Uiteraard niet diens banksaldo. Pete Sampras verdiende op Flushing Meadow en in München bij de Grand-Slamcup drie miljoen dollar, Krajicek een honderdste ervan.

De 19-jarige Hagenaar moet het in het profmilieu nog helemaal gaan maken. Op belangrijke punten kon hij zijn onervarenheid nog niet camoufleren. Zoals in de tiebreak van de eerste set, toen hij na 5-5 tweemaal in winnende positie aan het net verscheen. Beide malen bleef de volley in het net hangen.

VERBLUFFEND

Het herstel was echter verbluffend. Cahill kreeg geen kans meer op zijn service, die vooral in de forehandhoek ver naar buiten draaide. Als de Australiër serveerde stond er ineens weer die Krajicek van vroeger op de baan, de beul van de achterlijn. Met zwiepende passeerslagen.

In de vierde set pas slaagde de taaie Australiër erin al zijn service-games te behouden. Voor de tweede keer kwam het aan op een tiebreak. Weer aarzelde de Hagenaar. Cahill liep uit tot 3-0, maar toen liet de doorgewinterde Australiër het erbij zitten. Twee dubbele fouten brachten Krajicek terug in de race, waarna hij met twee - door Marian Laudin luidkeels bejubelde aces - de partij besliste.

Het geluk van Jacco Eltingh nam vrijdag een einde. Wayne Ferreira, de jongste van een lange reeks uitstekende Zuidafrikaanse dubbelspelers, versloeg zijn gelegenheidspartner met 6-2 6-4 6-2.

Eltingh was met overtuiging aan de open Australische titelstrijd begonnen. Hij kwam door de kwalificatie. Daarna won hij van Robbie Weiss, die in de halve finale van Sao Paulo nog te sterk voor hem was geweest. Sao Paulo was pas Eltinghs tweede ATP-toernooi en een van de vele exotische plaatsen waar de hij zijn punten bij elkaar sloeg. Kuala Lumpur, Curitaba, Verona en Ilheus behoorde eveneens tot zijn werkterrein.

Tegen de geblesseerde Fransman Jean-Philippe Fleurian had Eltingh zwaar op Vrouwe Fortuna moeten leunen. Tegen Wayne Ferreira ontviel hem ook die steun.

Van de twee qualifiërs was de Zuidafrikaan veruit het meest gebrand op een ontmoeting met de winnaar van Camporese/Becker in de achtste finales. Eltingh liet zich uit het veld drukken. Hij had geen idee waar de eerste service van de Zuidafrikaan zou inslaan en zijn eigen opslag was te zwak om er veel mee te beginnen.

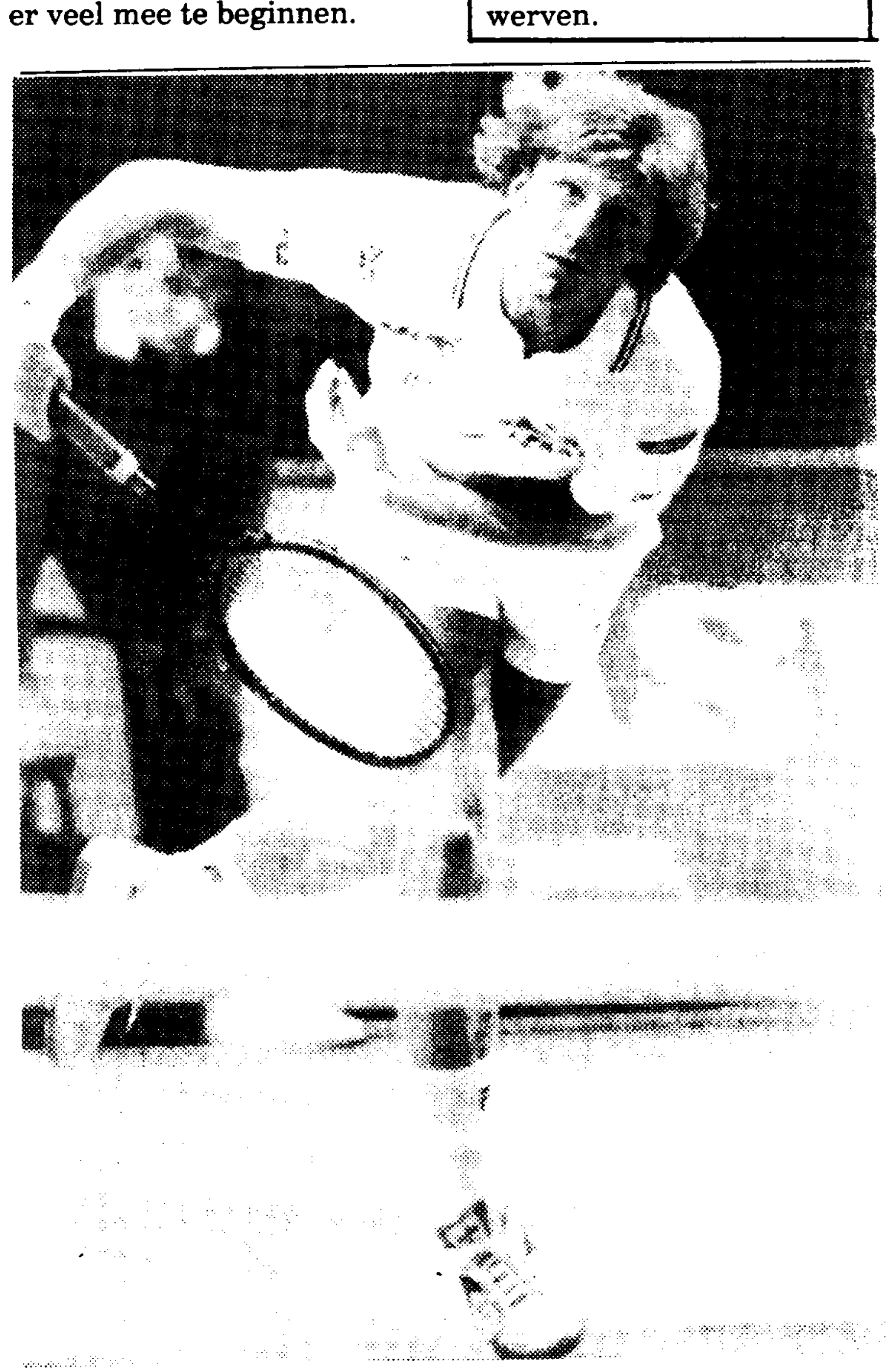
Roger Milla technisch directeur

YAOUNDE - Roger Milla wordt in Cameroun technisch directeur van de tweede divisieclub Olympic de Mvolye.

Dat berichtte de staatskrant Cameroun Tribune.

De vedette van Cameroun wordt geassisteerd door twee veldtrainers en start binnenkort de voorbereiding op het nieuwe seizoen. Eerder had Milla een aanbod van zijn vroegere club Tonnere de Yaounde afgeslagen.

De laatste maanden probeerde Milla tevergeefs een spelerscontract bij een westerse profclub te verwerven.

Vijfeneenhalf uur

Record partij Boris Becker

MELBOURNE - Boris Becker heeft zijn naam in de recordboeken van de open Australische titelstrijd laten schrijven.

Hij bracht tegen Omar Camporese de langste partij uit de geschiedenis op zijn naam. Zijn overwinning in vijf sets, 7-6 (7-4) 7-6 (7-5) 0-6 4-6 14-12, nam vijf uur en 24 minuten in beslag.

Becker kwam bij vijf voorgaande optredens in het Australische Grand Slam nooit verder dan de kwartfinales. Tegen Camporese dreigde hij voor de zesde keer voortijdig te verdwijnen.

De 22-jarige Italiaan, die in de voorgaande ronde Paul Haarhuis had uitgeschakeld, toonde totaal geen ontzag voor de Duitser. De eerste twee sets verloor hij in de tiebreak. De derde en vierde set won hij met overmacht.

In de vijfde set werd Camporeses opslag twee keer gebroken, telkenmale vocht hij terug. De Italiaan werkte drie matchpoints weg door de harde service van Becker met sterke backhands te retourneren. Becker zegevierde uiteindelijk met een ace.

■De winnaars van de Rally Parijs - Dakar (v.l.n.r.): Bruno Berglund (navigator), Guy Frequelin (team manager) en Ari Vatanen (bestuurder)

MAN-domino-wedstrijd

WILLEMSTAD —Morgenmiddag om 12 uur begint in het MAN-centrum een domino 'knock out' om de Willy Franco wisseltrofee. Achttien heren en vijf dames-teams nemen aan de dominowedstrijd deel. Op 27 januari wordt de grote finale gehouden in hetzelfde centrum. De opening geschiedt morgen rond het middaguur. Op 27 januari wordt de trofee uitgereikt tijdens een ceremonie.

The Maradona-story (part 74)

ROME - Diego Maradona is stellig van plan aan het eind van het seizoen Italië de rug toe te keren.

Vrijdag benadrukte de omstreden voetbalvedette nog eens dat het aftellen is begonnen.

"De beslssing staat vast. En wordt niet meer teruggedraaid", zei Maradona vrijdag bij aankomst op de luchthaven van Rome. 'Pibe' keerde met zijn vrouw en kinderen terug van een vakantie in zijn vaderland.

Maradona ging niet in op details. Hij staat officieel nog tot medio 1993 onder contract van Napoli, waarmee hij sinds zeven jaar een verbintenis heeft.

Rally Parijs-Dakar afgesloten met etappewinst

Ari Vatanen viert winst met gepaste soberheid

DAKAR - De vierde zege in Parijs-Dakar heeft Ari Vatanen niet uitbundig begroot. De Fin vond dat ongepast, gelet op de oorlog in Irak en de dood van een chauffeur van een service-truck van het Citroen-team.

Vatanen sloot de dertiende editie van de monsterrally over 9118 kilometer af met een overwinning in de rit tussen M'Boro en Dakar. De eerste plaats bij de motorcoureurs kwam terecht bij de Fransman Stephane Peterhansel, die weliswaar in de slotetappe, gewonnen door de Spanjaard Arcarons, van zestig kilometer 3.39 moest toegeven op zijn naaste concurrent Gilles Lalay, maar ruim een kwartier voorsprong behield.

Parijs-Dakar eiste dit keer twee doden. De Franse arts Petitjean en de chauffeur van de service-truck Cabannes, die in Mali door een onbekende werd neergechoten. Het aantal dodelijke slachtoffers sinds 1979 steeg tot 28.

Vatanen dankte zijn vierde triomf, de eerste met een Citroen, aan zijn berekende rijstijl. "Ik heb in tegenstelling tot mijn rivalen zo min mogelijk risico's genomen. Ik heb de snelheid aangepast aan de omstandigheden. Deze overwinning is veel minder waard dan normaal", erkende Vatanen.

Slechts 173 van de 406 deelnemers beeindigden de Rally. Prominente uitvallers waren de Belg Jacky Ickx en de Zweed Bjorn Waldegaard.

EINDSTANDEN

Rally Parijs-Dakar, slotetappe van M'Boro naar Dakar over 60 km en de einstanden:

Auto's:

1. Vatanen (Fin) Citroen ZX 39.29 strafminuten, 2. Eriksson (Zwe) Mitsubishi 2.48, 3. Tambay (Fra) Lada 3.50, 4. Fontenay (Fra) Mitsubishi 4.48, 5. Lartique (Fra) Mitsubishi 6.48.

Eindklassement: 1. Vatanen 32.20.50, 2. Lartique 2.42.27, 3. Fontenay 3.24.06, 4. Eriksson 4.54.36, 5. Auriol (Fra) Lada 6.03.29, 16. Tijsterman (Ned) Toyota 16.58.35.

Motoren:

1. Arcarons (Spa) Cagiva 36.09, 2. Rahier (Bel) Suzuki 0.23, 3. Morales (Fra) 0.57, 4. Merel (Fra) Stalaven 1.24, 5. Lalay (Fra) Yamaha 3.12.

Eindklassement: 1. Peterhansel (Fra) Yamaha 73.55.55, 2. Lalay 16.55, 3. Magnaldi (Fra) Yamaha 25.52, 4. Morales 56.46, 5. Arcarons 1.07.05.

Real Madrid wil Stielike

MADRID - Real Madrid wil de Duitser Uli Stielike in dienst nemen als technisch manager.

Stielike is op het ogenblik werkzaam als bondscoach in Zwitserland.

De eerste onderhandelingen hebben intussen plaatsgevonden. Stielike verklaarde geen overhaaste beslissingen te willen nemen. "Pas als ik met Zwitserland voor de eindronde van het Europees kampioenschap uitgeschakeld ben, ga ik over mijn toekomst nadenken."

Stielike kent Real Madrid goed. De oud-international was tussen 1977 en 1985 als speler bij de "Koninklijke" in dienst.

Opvolger nog niet bekend

Bondscoach Gansler uit functie ontheven

NEW YORK - Bob Gansler is bedankt voor de functie van bondscoach van het voetbalteam van de Verenigde Staten.

Alan Rotherburg, voorzitter van de Amerikaanse voetbalbond, maakte in New York bekend dat er al gesprekken zijn gevoerd met een opvolger.

"Een zeer ervaren man", aldus Rotherburg. De voornaamste kandidaten voor die functie zouden de Joegoslaaf Bora Milutinovic, oefenmeester van Costa Rica bij de wereldtitelstrijd, en Eddie Firmani, de vroegere coach van de New York Cosmos en tot augustus 1990 bondscoach van Kuwayt, zijn.

Gansler werd benoemd tot coach van het Amerikaanse team in januari 1989. Hij kreeg de taak het elftal te kwalificeren voor de wereldtitelstrijd in Italië. Hij slaagde daarin, maar zag zijn team in Europa drie nederlagen lijden. In totaal kwam Gansler tot een reeks van veertien overwinningen, vijftien nederlagen en vijf gelijke spelen.

De 49-jarige Gansler zal waarschijnlijk wel in dienst blijven van de Amerikaanse bond. "Deze mededeling is niet verrassend", stelde hij. "Ik blijf voorlopig gewoon doorwerken en bereid de ploeg normaal voor op het toernooi van 1 tot en met 3 februari in Miami".

De vroegere Nederlandse bondscoach Thijs Libregts bevond zich afgelopen week ook in de Verenigde Staten. Hij deelde na terugkomst in Nederland voor de Amerikaanse bond werkzaamheden te zullen gaan verrichten, mede in verband met de wereldtitelstrijd van 1994 in de Verenigde Staten.

VOETBAL / MUNSTER -Preussen Munster, uitkomend in de tweede Bundesliga, gaat de met voedselproblemen kampende Sovjetunie helpen. Bij de laatste thuiswedstrijd voor de winterstop, op 14 december tegen Rot Weiss Essen, wordt van elk verkocht kaartje twee mark (2,20 gulden) in een noodfonds gestort. De prijzen van de toegangsbewijzen gaan bij dat duel met een mark omhoog. De spelers en sponsors leveren ook een extra bijdrage.

TWEEDUIZEND VLUCHTEN PER DAG

Belangrijk doelwit VS-aanvallen elitekorps Irak in Kuwayt

Verschrikkelijk vertoon vuurkracht

RIYAD - De Amerikaanse bevelhebber in Saudi-Arabie generaal Norman Schwarzkopf in Saudi-Arabie zei tijdens een persconferentie in Riyad dat de geallieerde luchtmacht dagelijks tweeduizend vluchten uitvoert op Irak en Kuwayt. Zeker tachtig procent van de aanvallen treft doel, aldus Schwarzkopf. Hierbij zijn zes Iraakse mobiele lanceerinrichtingen van Scud-raketten vernietigd die op Saudi-Arabie waren gericht. Andere lanceerinrichtingen werden op het moment van de persconferentie aangevallen, aldus de generaal die met behulp van een video liet zien hoe militaire doelen werden aangevallen. De videobeelden werden gemaakt vanuit de neus van een Stealth-gevechtsvliegtuig. Een van de doelwitten van de VS- luchtaanvallen is het elitekorps van Saddam Husayn in Kuwayt. Van militaire zijde sprak men in dit verband over 'het verschrikkelijkste vertoon van vuurkracht sedert de Tweede Wereldoorlog'.

De Amerikaanse legercommandant in het Golfgebied bevestigde dat er in totaal zeven toestellen van de geallieerden zijn neergehaald door de vijand, drie Amerikaanse, twee Britse een Italiaanse en een Kuwaytse. Later op de dag [illegible] werd nog een Amerikaans toestel neergehaald. Volgens Schwarzkopf was de [illegible] erin geslaagd [illegible] te [illegible] en zou [illegible] lijk bij het K[illegible] hebben gevoegd. [illegible] zijn 72 toestellen neergehaald in de eerste 36 uur van de Golfoorlog.

LIJKEN TELLEN

Gevraagd naar de geringe Iraakse tegenstand zei Schwarzkopf dat Baghdad "geen idee had waarin men terecht was gekomen" en dat men waarschijnlijk verrast is over de [illegible] voorsprong van de [illegible]. In de Golf zijn drie Iraakse patrouilleboten tot zinken gebracht.

Schwarzkopf zei dat er tot dusverre geen directe confrontatie is geweest tussen de grondtroepen aan de Saudisch-Kuwaytse grens, afgezien van incidenteel artillerievuur, waarbij twee mariniers licht gewond raakten. De generaal zei geen idee te hebben hoeveel slachtoffers er aan Iraakse zijde zijn gevallen. "Wij houden ons niet bezig met lijken tellen", aldus de militair.

ELITE-EENHEID

Amerikaanse bommenwerpers zijn vrijdag [illegible] massieve nieuwe [illegible] aanvallen begonnen [illegible] schatting dertig[illegible] van het Iraakse elitekorps van de Republikeinse garde die zich met hun tanks hebben ingegraven in het zuiden van Irak. Dit heeft een Amerikaanse luchtmachtcommandant meegedeeld. Irak heeft de garde, die met zijn T-72 tanks van Sovjetmakelij de invasie in Kuwayt op 2 augustus leidde, in strategisch gebied ingezet en rekent er op dat die een grondaanval op het emiraat kan pareren. Dit menen Westerse militaire analisten.

...Marine-commandant Scott Speicher bij een marine-vliegtuig staande. Hij is de eerste Amerikaan die in de strijd om Kuwayt om het leven is gekomen...

(AFP-satellietfoto)

De Amerikaanse kolonel Manfred Rietsch, commandant van de marine-luchteenheden, zei dat meer dan veertig vliegtuigen waren opgestegen voor de eerste van non-stopaanvallen op de gardetroepen die zich in een boog hebben ingegraven in de woestijn in het noordwesten van Kuwayt. Rietsch zei dat na 36 uur van onophoudelijke luchtaanvallen op en rond Baghdad men in de operatie Woestijnstorm nu is begonnen met permanente luchtaanvallen op de Iraakse grondtroepen.

CLUSTERBOMMEN

Volgens kolonel Rietsch vormen de nieuwe operaties "de voortzetting van het basisscenario'. De Amerikaanse toestellen zullen de Iraakse grondtroepen bestoken met vijfhonderd pond clusterbommen en andere wapens, bij aanvallen die ook ten doel hebben hun moreel te vernietigen.

"We zullen tanks, bunkers vernietigen, hun voertuigen en alles van militaire waarde uitschakelen", zei hij. "En als we ze 24 uur per dag blijven bestoken dan zal dat zeker psychologische gevolgen hebben".

Hij noemde clusterbommen vooral effectief om pantserbedekking te doorboren, en zei dat de Iraakse garde in het te bombarderen gebied tussen vijf- en zeshonderd T-72 tanks heeft gestationeerd. De Republikeinse garde wordt beschouwd als Saddam Husayns elitetroepen, dus als je die treft zou dat een demoraliserend effect hebben' op de rest van de Iraakse troepen, die getuige zijn van het verschrikkelijkste vertoon van militaire vuurkracht sinds de Tweede Wereldoorlog, zei Rietsch.

Kolonel George Stewart, commandant van het Black Knights eskader, zei het nog krachtiger: "We gaan door ze te treffen tot ze er niet meer zijn'. In de tussentijd zal het daar "echt een afschuwelijke plaats zijn'.

Rietsch zei dat de geallieerde strategie niet is veranderd, en zei dat Kuwayt [illegible] bombardementen. "Dat is dubbel nee. Je moet een stad hebben voor de Kuwayti's om naar terug te keren". Ook Rietsch sprak over sporadisch verzet van Iraakse zijde. De Amerikaanse bombardementen op de Iraakse hoofdstad Baghdad, [illegible] vrijdag met het invallen van de avond hervat. Het televisiestation CNN zegt dit te hebben vernomen in kringen bij het Amerikaanse ministerie van Defensie. Daarbij zijn ook gebouwen in het centrum van de Iraakse hoofdstad doelwit.

Een Britse verslaggever in Baghdad meldde telefonisch eveneens dat er luchtaanvallen werden uitgevoerd op de stad, waarschijnlijk door de reusachtige B-52-bommenwerper. BBC-verslaggever John Simpson zei dat minister van Informatie Latif Nassif Al-Jassem hem de indruk had gegeven dat het de Iraakse strategie is de verwoestende aanval van de Verenigde Staten en de bondgenoten te weerstaan en dat alleen al door te overleven de overwinning zal worden behaald. De bewindsman zei dat de Amerikanen een vergissing begaan door teveel te vertrouwen op hun technologie en dat de Golfoorlog al langer duurt dan de twee dagen waarop president Bush zou hebben gerekend.

CDA wil stop op EG-hulp aan Suriname

DEN HAAG - De CDA-ers in de EVP-fractie van het Europees parlement vinden dat de EG-hulp aan Suriname moet worden opgeschort tot de democratie daar is hersteld.

Een voorstel van deze strekking van CDA-Europarlementarier Verhagen zal aan de orde komen tijdens de zitting van het Europees Parlement in Straatsburg. De CDA-fractie van de Tweede Kamer in Den Haag heeft dit bekendgemaakt. De EG heeft een studie naar een alomvattend economisch herstructureringsplan voor Suriname bijna voltooid. De kansen op uitvoering van dit plan zijn er echter niet groter op geworden na de recente ontwikkelingen in dat land, [illegible]

Bankamerica: winst groter

NEW YORK - De nettowinst van de Amerikaanse bank Bankamerica is in het vierde kwartaal vorig jaar gestegen met 6,3 procent van 270 miljoen dollar in dezelfde periode 1989 tot 287 miljoen dollar. De winststijging was onder meer het gevolg van een kleinere toevoeging aan de stroppenpot, zo heeft de bank bekendgemaakt.

Saudische diplomaat: laten ons niet meeslepen in oorlog

Arabische wereld houdt adem in na Iraakse raket-aanval

NICOSIA - De Arabische [illegible] **meeste al in verlegenheid zijn gebracht door het uitbreken van vijandelijkheden in de Golf, leken na de eerste Iraakse aanval op Israel vrijdag de adem in te houden. Vrijdagmiddag was nog geen van de regeringen in de regio met een officiele reactie gekomen.**

De pers in Jordanie, dat ingeklemd ligt tussen Israel en Irak, maakte echter geen geheim van haar voldoening over de "bliksemaanval" die volgens haar de zionistische staat en Saudi-Arabie aan het wankelen heeft gebracht". Een onafhankelijke Jordaanse krant meldde enthousiast dat "Irak zich voorbereidt op een tegenaanval en een regen van raketten neerdaalt op Tel Aviv'.

TWIJFEL

Maar zoals het [illegible] lijken de Jordaniers te twijfelen tussen de angst voor een Israelische tegenaanval [illegible] eerste slachtoffers zouden zijn, en sympathie voor de onverzettelijke Saddam Husayn.

De Saudische ambassadeur in Parijs, Jamil Al-Hejailan, veroordeelde de Iraakse aanval in scherpe bewoordingen. Hij voegde eraan toe dat zijn land zich niet zal laten meeslepen in een oorlog tegen de joodse staat. "Saudi-Arabie zal nooit toestaan dat iemand het in een oorlog betrekt die het niet gezocht heeft. Als Saddam Husayn de situatie wil verergeren dan is dat zijn verantwoordelijkheid", aldus Hejailan. De Saudische regering heeft nog niet officieel gereageerd.

PLO ZEKER

Syrie, dat deel uitmaakt van de anti-Iraakse coalitie en de Iraakse president ervan beschuldigd heeft "een bloedbad onder zijn bevolking te hebben aangericht", hulde zich vrijdag in stilzwijgen. [illegible] In Egypte opende het radiojournaal vrijdagochtend met het nieuws over de raketaanval op Israel. Zonder verder commentaar meldde het journaal nadrukkelijk dat de Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken James Baker overleg had gevoerd met de ambassadeurs van Egypte, Saudi-Arabie en Syrie in Washington. De Egyptische president Hosni Mubarak heeft eerder verklaard dat "Israel bij een aanval zeker het recht heeft zich te verdedigen".

De Libanese pers beperkte zich tot de constatering dat "de Golfoorlog een nieuwe dimensie heeft gekregen" met het risico dat het conflict zich uitbreidt en de "inter-Arabische alliantie tegen Irak" verdeeld zal raken. Het Palestijnse persbureau WAFA tenslotte liet in een communique weten dat het niet anders verwachtte dan dat Israel aan de vijandelijkheden zou gaan deelnemen.

Oorlog in de Golf

De MUNITIE-transporten met bestemming de Golf via de Nederlandse Eemshaven zijn nog in volle gang. Door de Golforlog zijn ze echter niet in intensiteit toegenomen. De intensiteit van de munitietransporten door Nederland wisselt met het aantal beschikbare voertuigen. Over het precieze aantal transporten per dag of per week wil men verder geen mededelingen doen.

***

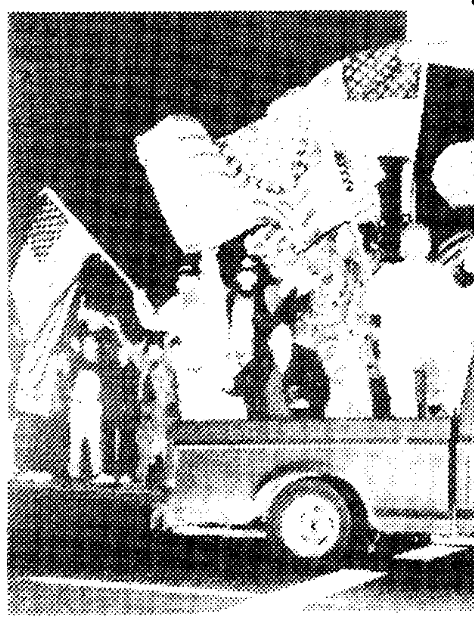
Het uiterst rechtse VLAAMS blok - de Belgische politieke Tartij die alle (niet-Europese) vreemdelingen zo snel mogelijk het land uitgewerkt wil zien - heeft verklaard dat de in het land verblijvende Islamieten "een potentiele VIJFDE COLONNE van Saddam Husayn vormen". Er moet daarom snel besloten worden tot hun repatriering, zo luidt de eis van deze partij.

***

Nederlanders die naar PAKISTAN willen reizen doen er goed aan hun vertrek zo mogelijk uit te stellen. Aldus Buitenlandse zaken in Den Haag. De Nederlandse ambassade in Karachi heeft de routine-waarschuwing voor Nederlanders doen uitgaan die ook in Tunesie en Marokko van kracht is: binnenblijven bij demonstraties, geld en paspoort bij de hand, voldoende voedsel in huis en onderling in contact blijven.

***

De Golfoorlog beinvloedt nu al op een negatieve manier de REISLUST van buitenlandse toeristen en zakenlieden. Grote Amsterdamse hotels worden sinds het uitbreken van het gewa-

...In Sacramento leek het er op dat de bevrijding van Kuwayt al een feit is, het doel waarom de Golf-oorlog toch is begonnen. Met vlaggen gewapend trokken Amerikanen juichend de straat op. Inmiddels zijn de eerste verliezen aan 'geallieerde' kant bekend geworden...

pend conflict geconfronteerd met annuleringen van reserveringen voor zowel hotelkamers als conferentieruimten. Het Nederlands bureau voor Toerisme (NBT) verwacht dat toeristen de komende tijd veiligheidshalve hun vertier dichter bij huis zoeken. Vliegtuigen worden gemeden.

***

De stichting Centraal orgaan voorraadvorming aardolieprodukten (COVA) zal deze maand in één keer 90.000 ton RUWE OLIE op de markt brengen door die aan te bieden aan oliemaatschappijen. De 7 grote oliemijen in Rotterdam zijn vrijdag geinformeerd over de bijzonderheden van de zogeheten tenderprocedure, die grofweg inhoudt dat de olie terechtkomt bij de hoogste bieders. De hoeveelheid van 90.000 ton ruwe olie komt overeen met 27 keer 25.000 vaten per dag, de hoeveelheid waartoe Nederland ich in het kader van afspraken in het International Energie agentschap (IEA) verplicht heeft.

***

ARTSEN zonder grenzen (AZG) hoopt op korte termijn klaar te zijn met de opbouw van een vluchtelingenkamp bij de grens tussen Irak en Jordanie. Het kamp, dat op dezelfde plaats ligt als het vluchtelingenkamp dat augustus vorig jaar werd opgezet na de inval van Irak in Kuwayt, heeft een opvangcapaciteit van 10 a 15.000 vluchtelingen. Dit gebeurt op VN-verzoek.

***

De Nederlandse minister Dales had vrijdag een gesprek met vertegenwoordigers van ISLAMITISCHE organisaties. Deze hadden er om gevraagd, mede omdat zij meenden te bemerken dat de Nederlandse gemeenschap zich anders tegenover hen opstelde na het begin van de Golf-oorlg. Zij hadden het gevoel dat zij beschouwd werden als handlangers van Saddam Husayn.

***

De ongeveer 50 man medisch en marinepersoneel die woensdag tijdens een tussenstop in Cairo gestrand waren door het uitbreken van de oorlog, konden vrijdag doorreizen naar Dubayy. Men gaat het veldhospitaal in Jebal Ali in de VAE bemannen. Vrijdagochtend vertrok vanuit Nederland een Orion van de marine met aanvullend materiaal voor het veldhospitaal.

***

"Israel is het tweede slachtoffer van Baghdad na de invasie van Kuwayt. De aanval van donderdag op vrijdagnacht op ISRAEL is opnieuw een oorlogsmisdaad van het misdadige regime in Irak". Aldus woordvoerder Dan Stan van de Israelische ambassade in Den Haag. Hij herinnerde aan de stellingname van Israel dat het land er alles aan zal doen om de verdediging van haar burgers "en ook van de Palestijnen in het land" te verdedigen.

***

De IRAKESE ambassade in Den Haag kon vrijdag geen reactie geven. De consul was zelfs niet op de hoogte van de raketaanvallen. "Ik heb van mijn superieuren nog geen informatie ontvangen", aldus de consul.

***

...Een naar het buitenland gevluchte Kuwayti in gebed voor de bevrijding van zijn vaderland in de Egyptische hoofdstad. In het vrijdaggebed werd een beroep gedaan op Saddam Husayn zich terug te trekken uit Kuwayt...

(AFP-satellietfoto)

...Jordaniers en Palestijnen reageerden in de Jordaanse hoofdstad verheugd op het nieuws van de Iraakse raketaanval op onder meer Tel Aviv. Daarbij zwaaiden zij met het Iraakse dagblad Al Kadisya dat uitvoerig verslag gaf over dit wapenfeit...

(AFP-satellietfoto)

De Nederlandse regering en de overgrote meerderheid van de Tweede Kamer zijn van oordeel dat Nederland zich moet onthouden van een advies aan Israel hoe dit land dient te REAGEREN op de recente Iraakse raketaanval. Dit bleek vrijdag tijdens een ingelast mondeling overleg van de Kamercommissies voor Buitenlandse zaken en Defensie met de respectievelijke ministers Van den Broek en Ter Beek.

***

De Nederlandse MARINE-groep in de Golf zal haar taak, de luchtverdediging en escorte van het VS-vliegkampschip Midway"naar alle waarschijnlijkheid" blijven uitoefenen op zo'n 700 kilometer afstand van Kuwayt. Minister Ter Beek van Defensie heeft dat verklaard. De huidige zone waarin het door de Nederlandse fregatten begeleide vliegkampschip, opereert ligt ongeveer tussen Qatar en Dubayy.

***

Nieuwe aanvragen voor BIJSTAND door Nederland aan de internationale strijdmachten tegen Irak zijn er op dit moment niet, zo zei Ter Beek. Als er nieuwe verzoeken komen, worden die uiteraard in overweging genomen, voegde hij eraan toe.

***

"Ik zag het mooiste VUURWERK sinds jaren. Baghdad lichtte op als een Kerstboom". Zo omschreef de VS-bommenwerperpiloot kapitein John Walten zijn indruk van de luchtaanvallen op de Iraakse hoofdstad en het luchtafweergeschut. "Het was precies als in de bioscoop", meende zijn eveneens 20-jarige mede- "top gun" nadat zij waren teruggekeerd op de luchtmachtbasis Dahran in het noorden van de Saudische woestijn. Alle piloten verklaarden verrast te zijn hoe weinig tegenstand de Iraakse luchtafweer-eenheden hadden geboden, maar zij waarschuwden ook voor al te veel optimisme. "Dit was in de nachtelijke uren", zei luchtmacht-kapitein Dave Kline na de eerste missies, en "zij (de Irakiers) vliegen niet graag in de nacht".

***

De bevelhebber van de Nederlandse landstrijdkrachten in Den Haag heeft besloten om alle CONCERTEN van militaire orkesten voorlopig af te gelasten vanwege de oorlog in de Golf. De opschorting geldt in ieder geval tot en met het komend weekeinde. Zo kwam onder meer het concert van de Koninklijke militaire kapel in Winterswijk te vervallen.

***

In verband met de Golfoorlog worden onder meer militaire objecten in Nederland beter bewaakt. Zo is bij de militaire vliegbasis EINDHOVEN de hoofdpoort extra beveiligd. Met behulp van metalen obstakels is bij de poort een soort sluis gecreeerd waardoor alle in- en uitgaande verkeer moet rijden. Bij die sluis staan wachtposten.

***

Als gevolg van de oorlogshandelingen in Israel heeft de KLM vrijdagochtend besloten de vlucht van aanstaande maandag naar Tel Aviv te annuleren. De maatschappij had het aantal vluchten op deze bestemming in verband met de dreiging van een oorlog al teruggebracht naar 1 per week. Voor de Golfcrisis vloog de KLM 4 maal per week op Tel Aviv. El Al handhaaft haar vluchten tussen Amsterdam en Tel Aviv.

***

De Amsterdamse rabbijn Van de Kamp heeft grote bewondering voor "de beheerste houding" die Israel tot nu toe heeft ingenomen. Hij heeft er alle vertrouwen in dat het land deze beheersing nog even weet vast te houden. De JOODSE gemeenschap heeft tijd nodig om dit te verwerken, zegt H. Polak als secretaris van de joodse gemeente Amsterdam, die huilende mensen te woord moest staan als gevolg van de Iraakse raketaanval. Ook hij vindt dat "Israel veel moed heeft getoond door zich te beheersen."

***

...Vol aandacht luisteren inwoners van Baghdad naar het laatste nieuws over de Golfoorlog terwijl zij zich in de kelder van het Rasheed hotel bevinden in afwachting dat de sirenes aangeven dat men weer naar buiten kan gaan...

(AFP-satellietfoto)

Op vlucht voor bommen

BAGHDAD - Iraakse burgers vluchten met hun weinige bezittingen naar veiliger oorden om bescherming te zoeken tegen de luchtaanvallen van de internationale strijdmacht op onder meer Irak en Kuwayt. Deze foto werd genomen vanuit het Rasheed hotel dat geschiedenis maakte door de reportages van de CNN-tv-ploeg bij het begin van de Golf-oorlog.

(AFP-satellietfoto)

Minister Levy: recht op vergelding

Jeruzalem na eerste aanval terughoudend

WASHINGTON/DEN HAAG - Israel heeft zich vrijdag terughoudend opgesteld na de Iraakse raketaanval in de nacht van donderdag op vrijdag die grote schade en angst heeft veroorzaakt en indirect vijf mensen het leven heeft gekost. Minister van Buitenlandse zaken David Levy zei dat de Israelische regering niet besloten had om de Iraakse actie op dit moment te vergelden. Maar hij benadrukte dat Israel zich het recht voorbehoudt te antwoorden "op de manier, de schaal en het tijdstip die Israel nodig vindt".

Het Amerikaanse televisiestation CNN meldde in ingelichte kringen in Washington vernomen te hebben dat Jeruzalem Irak niet zal aanvallen uit wraak voor de raketaanvallen tot nu toe. Een bron zei dat de Israelische regering "signalen" naar Washington had gestuurd met deze strekking. Ook de Amerikaanse president George Bush leek erop te vertrouwen dat de joodse staat niet direct tot een vergeldingsactie tegen Irak zal overgaan. Hij zwaaide namelijk tijdens een persconferentie in het Witte Huis lof toe aan Israel voor de betoonde terughoudendheid.

Minister van Buitenlandse zaken David Levy van Israel heeft vrijdag gezegd dat zijn land nog geen besluit heeft genomen over een mogelijke vergelding tegen Irak voor de raketaanvallen van vrijdagochtend. Levy sprak verslaggevers na een spoedzitting van de Israelische regering met militaire leiders. "Het is onze plicht, zoals van elke staat die geconfronteerd wordt door een dergelijke tiran, door zo'n bedreiging, om direct te antwoorden". Wij moeten verhinderen dat hij onze veiligheid en de levens van de bevolking bedreigt".

Zijn collega- minister van Defensie Moshe Arens -had eerder vrijdag verklaard dat Israel de Iraakse aanval zal vergelden. "Wij hebben in het openbaar gezegd en ook aan de Amerikanen dat als we werden aangevallen, wij zouden reageren", zei Arens tot de Israelische televisie. "Wij zijn aangevallen. Wij zullen reageren, zeker", zei hij op een vraag of de Verenigde Staten het juist hebben begrepen dat Israel zijn beleid van vergelding zou uitvoeren.

Trekkingslijst van de Landsloterij N.A.

2de Trekking — Donderdag 17 JANUARI 1991

EENHEDEN	
8	100
TIEN TALLEN	
24	100
27	100
33	120
37	100
45	350
52	100
67	100
85	100
97	100
HONDERD TALLEN	
105	100
133	120
144	100
145	140
151	100
168	100
185	100
220	100
224	100
229	100
231	100
233	120
243	100
244	100
245	140
247	100
249	100
253	100
255	100
285	100
285	100
290	100
311	100
327	100
333	120
335	100
339	100
345	140
346	100
352	100
357	100
374	100
385	100
407	100
410	100
433	250
435	100
[illegible]	

1633	120
1639	100
1644	100
1645	140
1685	100
1688	100
1696	100
1709	100
1715	100
1728	100
1733	120
1734	100
1745	140
1748	100
1752	100
1766	100
1779	100
1785	100
1787	100
1792	100
1793	100
1797	100
1798	100
1804	100
1809	100
1812	100
1819	100
1824	100
1828	100
1833	120
1845	140
1848	100
1860	100
1862	100
1867	100
1877	100
1884	100
1885	100
1894	100
1896	100
1905	100
1910	100
1912	100
1933	120
1945	140
1961	100
1970	100
1985	100
1985	100
1993	100
TWEE DUIZEND	
2025	100
2033	120
2040	100
2043	100
[illegible]	

3084	100
3085	100
3097	100
3099	100
3106	100
3133	120
3140	100
3141	100
3145	140
3185	100
3188	100
3192	100
3194	100
3233	120
3245	140
3251	100
3263	100
3283	100
3285	100
3288	100
3297	100
3300	100
3301	100
3302	100
3304	100
3326	100
3333	120
3345	140
3347	100
3368	100
3378	100
3379	100
3385	100
3400	100
3428	100
3433	250
3445	140
3452	100
3485	100
3488	100
3505	100
3508	100
3511	100
3524	1000
3528	100
3532	100
3533	120
3545	140
3580	1000
3585	150
3600	100
3618	100
3622	100
3623	100
3633	120
3645	140
3660	100
3663	100
[illegible]	

[illegible]

Waarvan proces-verbaal was opgemaakt en ondertekend door
Namens de Procureur-Generaal N. A. SCHOOP.

De Direkteur L. E. DIDIEZ.

2de trekking op donderdag 17 januari 1991.

1ste PRIJS		2de PRIJS		3de PRIJS	
16044	2.000	2432	1.500	9584	1.000
16045	**100.000**	**2433**	**30.000**	**9585**	**10.000**
16046	2.000	2434	1.500	9586	1.000

Getuigen:
O. I. NAHR
K. FILÉ

UREN VAN UITBETALING:

CURAÇAO : 8.00—11.30 en 13.30—16.00
ARUBA
Oranjestad : 8.00—12.00 en 13.30—16.30
San Nicolaas: 8.00—11.00 en 14.30—17.00
BONAIRE : 8.00—11.30 en 13.00—15.00 (maandag gesloten)
ST. MAARTEN : 7.15—12.30 (op trekkingsdagen gesloten)
SABA : s.v.p. bellen tel. 63217, Mr. E. Lynch
ST. EUSTATIUS : s.v.p. bellen tel. 82264, Mr. W. Schmidt

Wall Street: winst vergroot

NEW YORK - De Newyorkse effectenbeurs heeft vrijdag de enorme koerswinsten van de voorgaande dag weten te vergroten. Dat was te danken aan een verdere terugval van de olieprijzen aan het eind van de dag.
De Dow Jones-index van dertig industriele aandelen voegde aan de winst van 115 punten op donderdag nog eens 23,28 punten toe en kwam daarmee op 2.646,79. Er sloten 832 fondsen hoger en 676 lager. De omzet was met 227 miljoen aandelen heel behoorlijk, maar bleef ver achter bij het enorme totaal van 317 miljoen op donderdag. De Dow Jones-index bleef lange tijd dicht bij het vorige slotniveau. De euforische stemming van donderdag was evenals in Europa verdwenen. De beurs was er niet meer zo zeker van dat de Golfoorlog van korte duur zal zijn, vooral niet toen er even sprake was van een tweede Iraakse raketaanval op Israel. Ook de bedrijfsresultaten gaven weinig aanleiding tot optimisme. Maar toen de olieprijzen opnieuw flink begonnen te dalen vonden de koersen toch weer de opgaande lijn.

De effectenbeurs van Tokyo heeft vrijdag een dag beleefd met sterke schommelingen van de aandelenkoersen, maar wist de handel wel af te sluiten met winst. De Nikkei-index van 225 fondsen sloot op 23.808,30 punten, hetgeen een winst betekent van 361,49 punten of 1,54 procent.

De handel in Tokyo begon in een zeer optimistische stemming. Die werd gevoed door de stijging van ruim duizend punten van de Nikkei-index en de stijging van 114 punten op Wall Street op de voorgaande dag, veroorzaakt door de mogelijkheid dat de oorlog in het Golfgebied maar van korte duur zou zijn. Toen op de beurs bekend werd dat Irak raketaanvallen had uitgevoerd op Israel kelderden de koersen in rap tempo.

De Nikkei-index stond in twintig minuten op op een verlies van 124 punten, maar daarna trad er weer een herstel op. De meesten hadden een aanval op Israel wel verwacht, zo luidde de redenering.

In Zuid Afrika:
Agenten gedood tijdens werk

JOHANNESBURG - In de Zuidafrikaanse zwarte woonwijk Phola Park, 35 kilometer van Johannesburg, hebben gewapende mannen vrijdagochtend twee politie-agenten doodgeschoten en twee agenten verwond tijdens een huiszoeking.
Dat heeft een woordvoerder van de Zuidafrikaanse politie bekendgemaakt. "Een bende misdadigers" opende het vuur op een politiepatrouille die een van de krotten doorzocht tijdens een "preventieve actie" in Phola Park. De politie wordt de laatste tijd steeds vaker aangevallen in de zwarte steden, aldus de woordvoerder.

ADVOCAAT TEGENPARTIJ WIL HUIS VEILEN

Drie ton geleend uit personeelsfonds

Juridische touwtrekkerij om procuratiehouder

KRALENDIJK — Zijn driehonderdduizend gulden over een termijn van dertig jaar en geleend uit het personeelspaarfonds van Bonaire Trading Company, het zichzelf bevoorrechten met aanzienlijke representatiekosten en gratis reizen met de ALM, redenen voor een ontslag op staande voet van procuratiehouder D. de K.? Volgens advocaat mr drs R. Blaauw zeker geen reden voor een gedwongen vertrek van zijn cliënt.

Advocaat Ton Theeboom van Bonaire Trading Company (BTC) denkt daar anders over. 'Het kort geding begint al met een stelling die niet op waarheid berust', aldus Theeboom donderdagmiddag in de zaal van de Passagraham, waar de advocaat tevens eiste, dat de onroerende goederen (in casu het huis) van De K. geveild zou worden.

Het kort geding - in feite twee, namelijk één tegen de Gerharts Holding nv en één tegen de stichting Spaarfonds van de Handelsmaatschappij Kralendijk (HMK) - werd door De K. aangespannen aangezien hij het niet eens was met zijn ontslag en evenmin met de beschuldiging dat hij als voorzitter van het Spaarfonds HMK onjuist gehandeld zou hebben.

De cliënt van mr drs Blaauw werd namelijk al tweemaal ontslagen. De eerste maal na een schorsing op 20 oktober en dat was op staande voet. Op 30 november won De K. dat kort geding echter en hoewel hij in het gelijk gesteld werd dat zijn ontslag nietig was, mocht hij toch niet meer het bedrijf van Gerharts binnentreden. Tegen de uitspraak van de rechter is Gerharts Holding nv in hoger beroep gegaan. In afwachting daarvan heeft De K. voor de tweede maal ontslag aangezegd gekregen. Overigens is het vertrek van de gewezen procuratiehouder een kwestie van tijd, want zijn contract loopt volgend jaar toch af.

[illegible] dat donderdag [illegible] werd door De K. aangespannen om na te gaan bij welk bedrijf hij nu eigenlijk in dienst is. Een wat ondoorzichtelijke zaak in de Gerharts Holding nv aangezien er een groot aantal bedrijven onder deze kap vallen. Het vreemde is dat De K. in dienst was genomen in 1982 door Don Huldjag Holding nv, maar werkte voor de Handelsmaatschappij Bonaire. Toen echter in 1984 financiële problemen het bedrijf troffen (de Bonaire Crude Trading) eiste De K. opnieuw een dienstverband met Don Huldjag Holding nv. Volgens Theeboom is het onmogelijk dat De K. kan eisen in dienst te zijn van Gerharts Holding nv, omdat dit wel de kap is van alle bedrijven maar op zich geen werkmaatschappij is waar De K. in dienst is geweest.

SPAARFONDS

De manier waarop procuratiehouder De K. zich een lening van drie ton had toebedacht, riep bij advocaat Theeboom vele vragen. Theeboom: 'Over het verlenen van dat krediet is in het bestuur van het Spaarfonds nooit gesproken. In de praktijk besliste De K. als administrateur en voorzitter van het fonds daarover. Hij was tevens lid van de Raad van Bestuur. Het De K. die een besluit opmaakte, het ondertekende en dat besluit in de vorm van een uitvoeringsbrief aan de overige medebestuursleden ter ondertekening voorlegde. Die medebestuursleden waren in het bedrijf ondergeschikte medewerkers van De K.'.

Waar de advocaat van het Spaarfonds ook over valt, is het feit dat de lening die De K. zich toebedacht, veertig [illegible] vermogen van het Spaarfonds en voor dertig jaar was vastgelegd tegen een rente van negen procent zonder dat er maar een enkele rapport was waaruit bleek wat de waarde van het onderpand eigenlijk was.

Volgens Theeboom overlegde De K. op 22 januari 1990 onder het werk en zonder enige vorm van overleg aan de drie ondergeschikten een brief ter ondertekening waarbij het fonds instemde met een tweede hypotheek van Maduro & Curiels Bank. Dat gebeurde op 22 februari 1990 weer op dezelfde manier, maar nu bij de Fatum nv. Theeboom: 'Bij de leden van het fonds werd de indruk gewekt dat door het niet doorgaan van de lening van MCB nu de Fatum bereid was om te financieren'.

Naar de mening van de advocaat van het Spaarfonds mag De K. wel beweren dat alles keurig geregeld was, maar hij kan volgens de advocaat nauwelijks beweren dat hij te goeder trouw heeft gehandeld. Theeboom: 'Er is door De K. misbruik gemaakt van zijn positie als bestuurslid van het Spaarfonds, van zijn positie als directe chef van de medebestuursleden en van zijn vertrouwenspositie als financieel/administratief hoofd van de aan het spaarfonds gelieerde bedrijven'.

Zoals bekend, heeft de McLaughlin Bank op 4 oktober 1990 conservatoir beslag gelegd op het onroerend goed van De K. In de zitting van 16 januari 1991 werd deze zaak aangehouden tot 20 februari 1991. Theeboom zegt geen enkele reden te zien waarom het Spaarfonds niet via een veiling het geleende bedrag zou kunnen terugeisen. Het beslag is immers niet opgeheven, maar het beslag is wel de reden waarom tot veilig overgegaan kan worden.

Uitspraak is 25 januari op Curaçao.

■ *KRALENDIJK — Op de foto het huis van procuratiehouder De K., waarvoor hij drie ton leende uit het Spaarfonds van Bonaire Trading Company. Hij behoeft dat bedrag pas in dertig jaar terug te betalen. Nu de McLaughlin bank beslag heeft gelegd, wenst het Spaarfonds het huis te veilen om op die manier de uitgeleende drie ton op een spoedige manier terug te krijgen.*

De kosten van levensonderhoud in ISRAEL zijn vorig jaar met 17,6 procent gestegen. In 1989 bedroeg de inflatie 20,7 procent. In december stegen de prijzen met 0,4 procent ten opzichte van de voorgaande maand.

Invoering Papiamentu was BC-beslissing

KRALENDIJK — Zoals bekend, is Bonaire een jaar later begonnen met de invoering van de landstaal in het basisonderwijs. Een verwijt, dat Paboso-leider Nochi Willem nu maakt aan de toenmalige gedeputeerde Carmo Cecilia. Opmerkelijk is echter dat juist Willem als waarnemend hoofd van de Servisio di Enseñansa tot de voornaamste adviseur behoort van de gedeputeerde van Onderwijs.

Ongetwijfeld zal daarmee samenhangen dat het Norwin Willem was die belast was met de coördinatie van de invoering van Papiamentu in het onderwijs. Toenmalige gedeputeerde Carmo Cecilia vond dat het in 1987 nog niet verantwoord was om de landstaal als vak op de Bonaireaanse basisscholen in te voeren.

Een feit waarvan nu in de verkiezingscampagne Carmo Cecilia de schuld door Willem in de schoenen geschoven krijgt. Met nadruk zegt Cecilia echter dat deze beslissing in het Bestuurscollege werd genomen en zeker niet een beslissing van de betreffende gedeputeerde alleen was.

Een wat merkwaardige aanval van de Paboso is het verwijt dat er geen onderwijsbeleid is.

Cecilia zegt dat hij daarop een uiterst kort antwoord heeft: 'Vanaf september 1989 is het onderwijsbeleid een zaak van de UPB. En het is uitgerekend Paboso-leider Nochi Willem die een van de voornaamste adviseurs is van gedeputeerde Cai Marsera. Tot vandaag aan de dag is er geen enkel beleidsplan op het gebied van onderwijs gepresenteerd aan de Eilandsraad of aan de bevolking. Ook de zogenaamde kerngroep voor het onderwijswaarvoor door Willem, Booi en Goeloe op 27 juni 1989 een motie werd ingediend, heeft tot nog toe niet het licht gezien'.

Gezaghebber George Soliana:

Levensmiddelen worden op lange termijn wel duurder

KRALENDIJK — Het is meer dan waarschijnlijk dat de oorlog, die momenteel in het Midden-Oosten woedt, negatieve gevolgen zal hebben voor produkten van eerste levensbehoeften, de energievoorziening en de reiswereld. Voor levensmiddelen ziet gezaghebber mr George Soliana op de lange duur prijsstijgingen in het verschiet. Manipulaties met prijzen zullen naar zijn mening gemeld moeten worden bij de afdeling Handel, Industrie en Werkgelegenheid (HIW).

Gezaghebber Soliana spreekt opzettelijk over een termijn die bij kwalificeert als 'van lange duur' en dat betekent dat onmiddellijke prijsstijgingen vermoedelijk andere oorzaken zullen hebben. Die ziet de eerste burger van Bonaire echter niet op korte termijn. 'Onderzoekingen hebben reeds uitgewezen, dat er in de magazijnen voldoende voorraad is om zeker twee maanden te kunnen uitzingen. Bovendien zijn er genoeg bestellingen de deur uit waardoor de invoer voorlopig op een normale manier zal plaatsvinden. Er is dan ook geen enkele reden om in paniek te geraken en meer te kopen dat men normaal doet. Dat is a-sociaal en onrechtvaardig tegenover anderen die niet in de financiële positie zijn om hetzelfde te doen'

Tevens doet Soliana een beroep op winkeliers en importeurs om geen misbruik te maken van de situatie en met de prijzen te manipuleren. Hij roept de bevolking dan ook op, indien geconstateerd wordt dat er misbruik wordt gemaakt van de noden van de bevolking daarvan het hoofd van HIW, Richard Dammers, in kennis te stellen.

BRANDSTOF

Naar de mening van gezaghebber Soliana kan er echter wel een verhoging van de brandstofprijzen verwacht worden. Er is wel een regeling getroffen dat ook Bonaire van de nodige brandstof kan worden voorzien, maar op de lange duur zal een prijsverhoging naar zijn mening niet uitgesloten zijn.

Soliana: 'Vertaald betekent dat een prijsverhoging voor water, stroom, gas en benzine. Prijsveranderingen zullen echter officieel meegedeeld worden. Het lijkt mij echter wel wenselijk om het gebruik van water, stroom en bezine te beperken'.

Ten slotte zegt Soliana dat er hem gevraagd is naar een zogenaamd crisisteam voor Bonaire. 'Het BC volgt de internationale ontwikkelingen nauwkeurig en de invloed die dit heeft op het dagelijkse leven. Wij blijven in contact met ambtenaren en functionarissen om de rust en orde op het eiland te garanderen'. Soliana rekent daarbij op de medewerking van iedereen, waarbij hij adviseert om vooral het hoofd koel te houden.

Tentoonstelling op Bonaire

KRALENDIJK — Van 19 tot en met 21 januari zal er een tentoonstelling worden georganiseerd door de Kunstschool Bonaire. De expositie wordt gehouden in de school voor voortgezet onderwijs, SGB. De opening is heel feestelijk met een optreden van een balletgroep en muziek. De tentoonstelling wordt gehouden onder auspiciën van het Cultureel Centrum Bonaire (CCB) en begint om zeven uur 's avonds.

De Kunstschool staat onder leiding van Jan Bouwman en Winnie Fransen.

Carnavalsgroep Alisio met tumbafestival

KRALENDIJK — Vanavond (zaterdag) zal de Alisiogroep een 'verkleede tumbafestival' organiseren in Jeugdhuis Jong Bonaire. Evenals vorig jaar is de carnavalsgroep daarmee weer de eerste. De tumba's die te horen zullen zijn, dragen tevens bij tot de warm-up voor het tumbafestival - het officiële dus - van 1991. Alle deelnemers zullen verkleed zijn, dus de carnavalsstemming zal niet lang op zich laten wachten. De muziek wordt verzorgd door Tipiko Bon Bini.

Gezaghebber Bonaire: Geen reden voor paniek

KRALENDIJK — In een radiotoespraak via Voz di Bonaire heeft gezaghebber Soliana meegedeeld, dat ook de Bonaireaanse overheid de ontwikkelingen in het Midden-Oosten met belangstelling maar vooral ook met bezorgdheid volgt. Qualitate Qua mmaakt Soleana momenteel deel uit van een Antilliaans crisisteam en zal hij als zodanig de bevolking van Bonaire op de hoogte houden.

Met nadruk attendeert de gezaghebber van Bonaire erop, dat het Flamingo eiland uiteraard kwetsbaar is door de noodzaak om vrijwel alles te moeten invoeren. Voor de overheid is het belangrijk om de invloed die door deze onafhankelijkheid ontstaat, zoveel mogelijk te [illegible] en vooral te [illegible] dat de economisch [illegible] in de gemeenschap nog zwaarder werden getroffen.

Gezaghebber Soliana: 'Het lijkt mij goed er nog eens op te wijzen dat deze oorlog zich afspeelt in het Middenoosten en niet in het Caribisch gebied en zeker niet in onze omgeving. Vooral diegenen die een of twee wereldoorlogen hebben meegemaakt zijn het meest bezorgd momenteel en trekken derhalve vergelijkingen tussen die situaties ten tijde van de eerdere wereldoorlogen en de oorlog die momenteel is uitgebroken'.

Met nadruk zegt Soleana dat er echter maar weinig parallelen zijn tussen de oorlogen. Hij zegt dat met name in de tweede wereld oorlog Duitse (en toen vijandelijke) onderzeeërs in de Caribische wateren voeren en zelfs aanslagen pleegden op de Curaçaose en Arubaanse raffinaderijen. Deze raffinaderijen waren echter van essentieel belang voor de geallieerden.

'Nu is de situatie volkomen anders. Naar de mening van deskundigen is Irak helemaal niet in staat om buiten het Midden Oosten nog andere oorlogen te voeren. Dat neemt echter niet weg dat terroristische aanslagen ook in deze regio niet uitgesloten zijn. Ik denk daarbij vooral aan de oliefaciliteiten van de Bopec die een deel is van de infrastruktuur van de Venezolaanse olie. Als inderdaad zou blijken dat de olieproduktie in het Middenoosten als gevolg van de oorlogshandelingen gevaar gaat lopen, dan kan de capaciteit van de Venezolaanse olieproduktie van groot belang worden', aldus de gezaghebber.

Volgens Soliana zijn de regering als het eilandbestuur daar terdege van bewust en hebben ze een verscherpte bewaking ingesteld op de luchthaven en andere plaatsen op de eilanden die van belang kunnen zijn. 'Ik moet echter wel eerlijk bekennen, dat onder de huidige omstandigheden de bewaking op Bonaire door hetzelfde aantal personen gebeurt als in de normale gevallen beschikbaar is'. Nadrukkelijk zegt de gezaghebber dat er momenteel geen enkele reden is om nerveus te worden en zeker niet om paniek te zaaien onder de bevolking.

MENSEN

■ *Debby Angela heeft aan de universiteit te Leiden haar meestertitel behaald, met als specialisatie, strafrecht. Zij is oud-leerling van Colegio Arubano en dochter van Coby Angela, de marketing and Sales representative van Aruba Tourism Authority-Europe. Debby is van plan de opleiding tot rechter te gaan volgen.*

Op foto, na de bul-uitreiking, Debby Angela (2e van links) met vader Coby, gevolmachtigde minister Roland Lacle en moeder Elsa Angela.

Koninklijk huis neemt hofrouw aan

Koningin Beatrix, haar familie en de hofhouding nemen in verband met het overlijden van koning Olav van Noorwegen, vanaf vrijdag tot en met de dag van de officiele uitvaartplechtigheid **hofrouw** aan. Dat heeft de Rijksvoorlichtingsdienst (RVD) vrijdag meegedeeld.

Hofrouw houdt in dat de leden van het koninklijk huis zich zullen onthouden van niet-zakelijke activiteiten, aldus een woordvoerder van de RVD. Verder dragen de leden van de hofhouding stemmige kleding. De heren dragen een zwarte stropdas. Ten slotte dragen de militaire [illegible] adjudants, een zwarte rouwband.

Wanneer de uitvaartplechtigheid is, is nog onbekend, evenals welk lid van het koninklijk huis deze zal bijwonen, aldus de woordvoerder.

Alleen ik ben milieubewust

"Ik ben milieubewust" is een uitspraak die bijna iedereen meent te kunnen onderschrijven. Tegelijkertijd echter is ook haast iedereen het eens met de stelling dat de meeste mensen niet milieubewust zijn. Tot die tegenstrijdige bevindingen komt een nipo-enquete, uitgevoerd in opdracht van het accountantskantoor Coopers en Lybrand.

De vrijdag openbaar gemaakte enquete is in november gehouden onder 2.000 huishoudens. De verontreiniging van het milieu gold toen nog als het belangrijkste maatschappelijk probleem. De dreiging van oorlog, bij voorbeeld in de Golf, gold voor ongeveer een derde van de ondervraagden als een probleem.

Van de geënqueteerden is 54 procent het eens of beslist eens met de stelling "ik ben milieubewust". Neutraal noemt zich 19 procent, slechts 14 procent is het oneens of beslist oneens. Daar tegenover staat de uitspraak dat "de meeste mensen" niet milieubewust zijn. Maar liefst 73 procent onderschrijft ook die uitspraak, 14 procent is neutraal.

Van de vele Nederlanders die zichzelf milieubewust noemen, blijkt slechts 9 procent helemaal geen "milieuonvriendelijke dingen" te doen. De rest is niet zonder milieu-zonden [illegible] 56 procent zich schuldig te maken aan het als schadelijk omschreven kopen van produkten in milieuonvriendelijke verpakkingen.

Maar de Nederlander doet ook "wel eens goede dingen" voor de bedreigde leefomgeving. Daarbij staan voorop een vermeend zuinig gebruik van energie (69 procent) en het wassen met fosfaatvrije wasmiddelen (67 procent). Overigens zijn fosfaathoudende wasmiddelen zo goed als niet meer te koop. Slechts 3 procent durft te stellen: "ik doe geen milieuvriendelijke dingen".

Neotigason

Staatssecretaris Simons (Volksgezondheid) is niet van plan om het middel **neotigason** uit de handel te nemen. Hij heeft dit geantwoord op vragen van het VVD-kamerlid Franssen.

Gebruiksters van neotigason, een middel tegen ernstige huidaandoeningen, zijn in oktober door de fabrikant Hoffmann-La Roche gewaarschuwd nadat was gebleken dat het mogelijk gedurende een langere periode na de kuur schadelijk kon zijn voor de ongeboren vrucht dan aanvankelijk was aangenomen. Daarom moeten vrouwen er twee jaar voor zorgen niet zwanger te worden in plaats van de eerder genoemde twee maanden. De bijsluiter is inmiddels aangepast.

Asbestgebruik verhoogt aantal kankergevallen

Tot het jaar 2010 kunnen zich in Nederland enkele duizenden sterfgevallen voordoen door een vorm van longkanker (mesothelioom) die in verreweg de meeste gevallen wordt veroorzaakt door blootstelling aan **asbest**. Dit voorspellen medewerkers van de vakgroep arbeidsgeneeskunde van de rijksuniversiteit Limburg in het Nederlands tijdschrift voor geneeskunde.

Ze baseren deze prognose op het toegenomen gebruik van asbest tot 1976 en de omstandigheid dat de ziekte gemiddeld pas ongeveer 35 jaar na de blootstelling aan asbest manifest wordt.

In 1977 is het asbestbesluit van kracht geworden dat leidde tot een verbod op het gebruik van (het gevaarlijkste) blauw asbest en een grenswaarde voor wit asbest. In de bouwnijverheid en de auto-industrie zijn overeenkomsten gesloten voor de beëindiging van het gebruik van asbest en asbesthoudende produkten binnen enkele jaren.

Mesotheliomen zijn zeldzame tumoren, maar het aantal gevallen is de laatste decennia in veel industrielanden sterk gestegen, tegelijk met een sterke groei van de jaarlijkse asbestproduktie. De ziekte is altijd dodelijk, meestal binnen een jaar na de diagnose.

Oudste monarch overleden

De Noorse koning Olav, de **oudste regerende monarch** ter wereld, is donderdag op 87-jarige leeftijd overleden hiervan maakte deze rubriek gisteren reeds melding. Hij stierf aan een hartaanval, zo deelde het koninklijke paleis mee.

"Zijne majesteit koning Olav V is donderdag in alle rust heengegaan", stond in een officiele verklaring die werd gemeld door het nationale persbureau NTB. De Noorse vorst overleed in zijn buitenverblijf nabij Oslo.

Koning Olav, een symbool van het Noorse verzet tegen de bezetting door de nazi's tijdens de Tweede Wereldoorlog, wordt opgevolgd door zijn zoon, kroonprins Harald. Harald had al als regent Olavs officiele functies overgenomen sinds zijn vader vorig jaar mei door een hartinfarct was getroffen.

Beeldhouwer Manzu overleden

Italie's bekendste beeldhouwer **Giacomo Manzu**, die in de jaren zestig de nieuwe deuren voor de Sint-Pieter in Rome heeft gemaakt, is donderdag op 82-jarige leeftijd overleden. Dat heeft zijn familie vrijdag meegedeeld.

De beeldhouwer had vorig jaar november een hartaanval, maar had enkele weken later het ziekenhuis weer kunnen verlaten. Manzu was in de jaren zestig bevriend met paus Johannes XXIII. Beiden waren afkomstig uit het dorpje Bergamo, nabij Milaan, waar Manzu op 22 december 1908 geboren werd. Na acht jaar aan de nieuwe deuren voor de Sint-Pieter te hebben gewerkt die de 300 jaar oude dienden te vervangen, verloor hij het geloof en staakte zijn werkzaamheden aan de deurpanelen. Manzu ontwierp onder meer ook de pauselijke staf voor Johannes' opvolger paus Paulus VI.

Als zoon van een arme schoenmaker moest Giacomo op jonge leeftijd als timmermansknechtje helpen om het grote gezin te onderhouden. In zijn vrije tijd oefende hij zich in het beeldhouwen op waskaarsen die hij in de kerk had gestolen. Lanzaam maar zeker ontwikkelde hij zich geheel op eigen kracht tot een vermaard kunstenaar.

Zijn figuratieve werk, vooral zijn weergave van de menselijke vorm, sprak velen aan. Veel kerkelijke hoogwaardigheidsbekleders verafschuwden Manzus werk echter. In de jaren vijftig werd de marxistische beeldhouwer dan ook bijna geëxcommuniceerd door paus Pius XII. Paus Pius XII nam vooral aanstoot aan zijn basreliefs van een naakte christus-figuur aan het kruis en anti-soldaten in de rol van de romeinen. "Voor mij is het alleen maar werk. Esthetische en verstandelijke theorieen gaan mij niet aan", zo zei de schoenmakerszoon nuchter.

Tandarts met AIDS besmet patiënten

Een Amerikaanse **tandarts**, die inmiddels is overleden aan de gevolgen van AIDS, heeft vier van zijn patienten besmet met het virus. Dit hebben gezondheidsautoriteiten in Atlanta vrijdag bekendgemaakt.

David Acer stierf op 3 september 1990 in Jensen Beach. Al in september 1987 was hij bij een AIDS-test seropositief bevonden. Desondanks had hij zijn werk niet opgegeven. De gezondheidsautoriteiten in Atlanta willen verder onderzoek doen bij door de tandarts behandelde patienten.

TELECURAÇAO

ZATERDAG

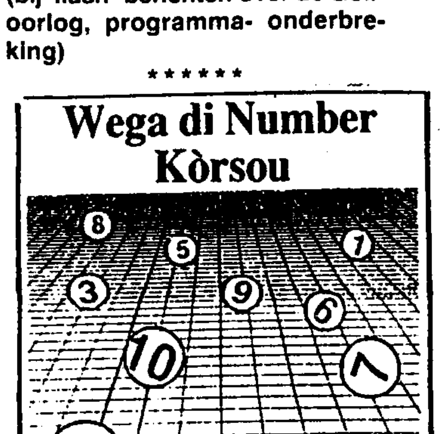
13.15 Nieuws vanuit de Golf;
17.00 Telefiesta met tante Irma;
19.00 Kòktel Turístiko met captain Sterling;
20.00 Telenotisia;
20.30 Special: 'Golfoorlog';
21.00 Teatro Klasiko: 'The Gangster';
22.00 Wega di Number Kòrsou;
22.07 Estreno: 'Star Struck';
23.30 Sluiting.

ZONDAG

16.00 Sena di Señor;
17.00 Sala di konsierto;
17.50 Wega di Number Kòrsou;
18.00 Di bishita ku.....;
19.00 Special: 'Kòrsou dorna na lus' met Hermanito;
19.15 How Things Work;
19.30 Trekking Beautiful Homesprijzen;
20.00 Telenotisia;
20.30 Special: 'Golfoorlog'
21.00 Shete dia;
21.30 After School Special: 'Alfred Grebner';
22.00 Easy Street;
22.30 Santo Domingo Invita;
23.30 Sluiting.
(bij 'flash'-berichten over de Golfoorlog, programma- onderbreking)

******

Wega di Number Kòrsou

4348
1658
4039

TBS

ZATERDAG

16.05 Movie: 'Mad Max' (1980 [illegible] Gibson)
18.05 Fishing with Roland Marti[illegible]
18.35 Fishin' with Orlando Wilso[illegible]
19.00 Golf - United Hawaiian O[illegible] 3rd Round
21.00 Movie: 'Force of One' ([illegible] Chuck Norris)
23.00 48th Annual Golden [illegible] Awards
01.30 Movie: 'It's a Mad, Mad, [illegible] Mad World' (1964, Spencer Tra[illegible]
04.30 Night Tracks®.

ZONDAG

13.35 Movie: 'Your Chealin' H[illegible] (1964).
15.35 Movie: 'Living Proof: Hank [illegible]liams, Jr. Story' (1983, Ric[illegible] Thomas)
17.35 Tom and Jerry's Funhouse
18.35 Captain Planet
19.05 NWA Main Event
21.00 Golf - United Hawaiian Op[illegible]
23.00 Nat'l Geo. Explorer
24.00 Network Earth
24.30 Beauty Breakthrough.

HBO

ZATERDAG

17.30 Naked Gun (PG13)
19.00 Star Trek II: Wrath of K[illegible] (PG)
21.00 Tango and Cash (R)
23.00 Boxing: Davis vs Taylor
24.30 Top Gun (PG)
02.25 HBO Comedy Hour: Rick D[illegible]ommun - Piece of Mind
03.30 Cold Front (R)
05.15 Tango and Cash (R).

ZONDAG

13.30 War between the Classes
14.30 Cry in The Dark (PG13)
16.30 Just between Friends (PG1[illegible]
18.30 Mel Gibson: Behind the S[illegible]enes - Hamlet
19.00 Mannequin (PG)
20.30 Superman IV (PG)
22.00 We're no Angels (PG13)
24.00 HBO Comedy Hour: Roseanne Barr
01.00 1st & Ten: Flashbacks
01.30 War Party (R)
03.10 Dead of Winter (R)
04.55 Road House (R).

NBC

ZATERDAG

21.00 Parenthood
21.30 Working it Out
22.00 Golden Girls
22.30 Empty Nest
23.00 Carol & Company
23.30 American Dreamer.

ZONDAG

20.00 To be Announced
21.00 Lifestories
22.00 NBC Sunday Night at [illegible] Movies.

***

De Franse ondernemer Bernard Tapie heeft zijn belang in de Duitse fabrikant van sportartikelen ADIDAS vergroot tot 95 procent door een deelneming van vijftien procent over te nemen van de Zwitserse Metro-groep, zo hebben de Zwitsers bekend gemaakt. Tapie verwierf de afgelopen zomer tachtig procent van de aandelen.

AMIGOE Fax: 674524 Tel: 672000

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
Scherpenheuvel z/n of P.O.B. 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
Bankrek. nr.: 11-07-313
Algemene Bank N.V.
Bankrek. nr.: 874.825.10
Maduro & Curiel's Bank N.V.

CURAÇAO
Centrale (alle afdelingen) 672000

Directie:
Ingrid de Maayer-Hollander
Leeward News Holding

Hoofdredactie:
Peter Dicker (Hoofdredacteur)
A. van Leeuwen(adjunct-hoofdredactrice)
N. Hendrikse (eindredacteur ÑAPA)

Overige leden Redactie:
Toon van Dongen, Jacoline Steegstra, Bob Harms, Sheila Rhodes (secretaresse), Chris van Grol (sportmedewerker), Solange Isselt (opmaak) en Ken Wong (fotograaf)

ADVERTENTIE-AFDELING
Acquisitie:
Viola Bernardus en Janny Naaldijk
Aanname advertenties:
Maandag t/m vrijdag van 07.30-15.30 uur
Alle advertenties voor de komende dag moeten 1 dag van tevoren vóór 15.30 binnen zijn.

ZOEKERTJES verschijnen op dindag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 07.30-15.30 uur worden opgegeven, behalve op zaterdag.

Alleen zoekertjes die op maandag en donderdag vóór twaalf uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

UITGEVERIJ AMIGOE ARUBA
Caya G.F. Betico Croes 110
Tel: 24333 (drie lijnen)
Faxnummer: 22368

Eindredacteur/Directeur
Jos van der Schoot
Redactie: Ramiro Tromp, Anna Tromp-Van der Schoot, Dijsbie Franken (fotograaf)
Advertentie-afdeling: Etleen Clemencia-Landsmark

BONAIRE
Correspondent:
Hubert Linkels, Kaya Gobernador N. Debrot 154 tel: 8627

SINT MAARTEN
Correspondent:
Eddie Williams, P.O Box 366, tel: 22580 / 22764
Faxnummer: 25868

Abonnementen en advertenties:
The Chronicle, Grounddove Road, Pointe Blanche, tel: 23919.

ST. EUSTATIUS:
Vertegenwoordigster / Correspondente:
Mevrouw Peggy van de Horde, Whitewallweg 1

HILVERSUM
correspondenten:
B. Jos de Roo en Victor Halkamp: Radio Nederland Wereldomroep (tel: 035-724300)

Persagentschappen: ANP en AP
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, De Haagsche Courant, De Brabantse Pers

DRUKKERIJ: Rotaprint N.V.

DISTRIBUTIE (abonnementen):
Curaçao: Districo N.V. Tel: 370503, 370504 en 370304

Voor klachten gelieve deze nummers op te bellen. Het abonnementsgeld kan ook betaald worden via Giro rek. nr: 208.000, Maduro Bank rek. nr: 286.330.08 en ABN rek. nr: 11.15.626
Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110, tel: 24333
Bonaire (abonnementen en incasso): mv. A. Wong-Loi-Sing, Kaya Cacique 4

Losse nummers 60 cent:
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen **vijftien gulden per maand**

Buiten Antillen (Nederland):
NAf. 80,15 per maand (luchtpost) of NAf. 24,-- per maand (zeepost); jaarlijks vooruit te betalen

Heer Bommel en de Waarde-Ring

door Marten Toonder

7091 — Heer Bommel remde geschrokken en staarde naar de bergen voor hem. Boven de brokkelige pieken steeg een van de monstervogels op, en in zijn snavel voerde hij een spartelende gedaante mee.

De doodse stilte, die over het landschap hing, werd verscheurd door het ijle geschreeuw van het slachtoffer, dat het voertuig onder hem in de gaten gekregen had.

'Help!', riep hij met dunne stem. 'Is daar soms iemand die een arme oude man helpt? Jullie kunnen krijgen wat je hebben wilt! Help me dan toch!'

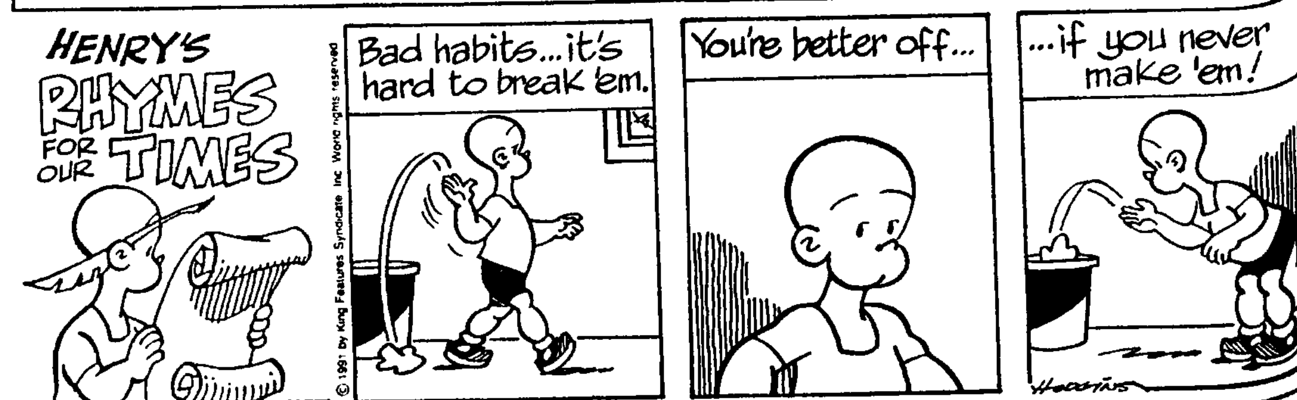
'Dit is heel vreselijk!' mompelde heer Ollie verblekend. 'Een vogelwaarnemer in moeilijkheden; net als ik daarnet! We moeten iets doen, jonge vriend! Maar wat?'

'Hm', zei Tom Poes. 'Ik heb nog een zakje zaad meegenomen, voor alle zekerheid. Misschien houdt dit dier er evenveel van als de vorige'. Zo sprekende mikte hij zo nauwkeurig mogelijk, en gooide het pakje omhoog naar de snavel van de snel naderende vogel.

Nu zijn banjers bekend om hun gulzigheid — en niet ten onrechte. Hoewel het beest reeds een prooi te pakken had, wilde het de aantrekkelijke zonnebloempitten toch niet laten glippen en het hapte er begerig naar. Daardoor verloor het zijn greep op zijn vorige maaltijd, die met een akelige kreet ter aarde stortte.

'Een mooie worp', zei heer Bommel. 'Ik had het zelf niet beter kunnen doen. Maar het is wel te hopen, dat die heer goed terecht komt. Het is een bejaard iemand, als je begrijpt wat ik bedoel'.

HENRY ® By Dick Hodgins

BONER'S ARK ® By Addison & Frank Johnson

BEETLE BAILEY ® By Mort Walker

REDEYE ® By Bill Yates & Mel Casson

AGENDA CURAÇAO

Den Carnaval 1991 [illegible] bai gosa un BOL{S}!

LUCHTPOSTSLUITING
(Postkantoor Groot Kwartier)
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur; woensdag om 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.
De Verenigde Staten en Europa (op zaterdag): voor aangetekende en gewone poststukken om 14.45 en 15.45 uur.
Het zegelloket is op zaterdag van 07.00-15.00 uur open.

THORAX CENTRUM
(Jan Noorduynweg naast UNA, tel.: 85544): openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor spoedgevallen tel.: 85917.

DIERENARTS
voor spoedgevallen gelieve te bellen 614000 (Veterinaire Dienst) voor de dienstdoende arts.

ZONDAG

TOERISTENSCHIP
08.00-17.00 uur 'Royal Princess' (SJU.).

GALLERY EIGHTY-SIX
t/m 29 januari dinsdag tot en met vrijdag van 09.30-12.00/15.00-17.30 uur; maandag en zaterdag van 09.30-12.00 uur gelegenheid tot bezichtiging expositie van olieverfschilderijen en aquarellen gemaakt door Ria Houwen - Bloksteeg z/n, Punda.

PLATAFORMA OTROBANDA
18.30 uur verzameling bij de klok op Plasa Brion voor de 'kaminata'.

MAANDAG

TOERISTENSCHIP
09.00-18.00 uur 'Carla Costa' (SJU).

KERKDIENSTEN

KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zon.: 10.00 uur Hoogmis (Ned) en 18.00 uur Papiamentu.
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): zat.: 18.30 uur; zon.: 09.00 en 11.30 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00, 17.00 (Spaans) en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.00 (Ned) en 18.00 uur.
[illegible] (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 18.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes): zon.: 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): zat.: 19.00 uur; zon.: [illegible], 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORKAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur.
MONTAÑA [illegible]
[illegible]
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.30 [illegible]
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van [illegible]): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 06.00, 10.00 [illegible]
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: [illegible]
TERA CORA: ZON.: 18.00 UUR.
[illegible]

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE

MORAVIAN CHURCH [illegible]
zondagavond 18.00 uur Papiamentse dienst.

VERENIGDE PROT. GEMEENTE VAN CURAÇAO

[illegible]

NONCH-KAPEL

zaterdagavond 19.00 uur [illegible] (Ned.) [illegible]

MEDISCHE DIENSTEN

ARTSEN
[illegible]

TANDARTSEN
[illegible]

VERPLEGING
[illegible]

KRAAMVERPLEGING
[illegible]

APOTHEKEN
[illegible]

VIJF DUO'S zullen aan de verkiezing van jeugdprins en -pancho meedoen. En die zijn: Aldith Hoyer en Churney Hoyer Jr (Grupo Fantastiko), Eugène Angelica en Norwedino Serbony (Pequeña Compañía), Kervin Gijsbertha en Haydeel Alberto (Salida di Solo), Michael Windster en Hobertin Koffie (individueel) en Waldemir Strijdhaftig en Ruson Flaneur (The Carebears).

* * * * * * * * * * * * *

NIET MINDER dan elf kandidaten hebben zich ingeschreven voor deelname aan de verkiezing van jeugdcarnavalskoningin: Erickvania Locadia, Marjory Petrocchi, Sharmile Leito, Diriska Isabella, Ghislaine Rosa, Rinaisa Melfor, Kenarda Nava, Solaika Margaritha, Mildian Camelia, Dayanara Meyers en Dyarelli Martina.

* * * * * * * * * * * * *

DEZE KANDIDATEN en duo's zijn deze week samen met de zangers van het kindertumbafestival op bezoek geweest bij verschillende plaatsen, zoals onder andere het museum. Eergistermiddag waren zij te gast bij Kentucky Fried Chicken en vanmiddag zullen zij bij Pizza Hut hun eigen pizza voorbereiden.

* * * * * * * * * * * * *

RUDY ROOI doet een beroep op alle personen van Banda Abao, die aan de verkiezing van prins- en carnavalskoninginverkiezingen willen meedoen, om ze spoedig mogelijk [illegible]

* * * * * * * * * * * * *

GISTERAVOND WAS het ook druk bij Hotel Las Palmas [illegible]

MORGENMIDDAG OM vier uur [illegible] in [illegible] heeft [illegible] door [illegible] ons carnavalsfeest [illegible] van [illegible] gisteren [illegible] niet [illegible] over het stop-zetten [illegible] feest [illegible] kan [illegible] carnaval [illegible] gaan.

* * * * * * * * * * * * *

EN MAANDAGAVOND begint de eerste avond van het 21ste tumbafestival met niet minder dan 31 tumba's. Gistermiddag kwamen wij de welbekende Nildo Martis (Mr Honing) tegen, die aan bijna alle festivals heeft deelgenomen. In 1973 werd hij bekend om de compositie 'Un tabla le bula' die bijna tien minuten duurde. Hij werd dat jaar begeleid door de toenmalige Conjunto [illegible] José. Hij wordt dit jaar begeleid door Grupo NOS.

* * * * * * * * * * * * *

VOLGENDE WEEK legt de Vereniging van Musici volledig beslag op alle carnavalsgebeuren met het 21ste tumbafestival. De meeste carnavalsgroepen zullen wel op halve sterkte blijven doorwerken om de week daarop alle schade in te halen.

* * * * * * * * * * * * *

Bush: twee jaar dienst reservisten bij

WASHINGTON - President George Bush heeft bepaald dat de actieve dienst voor Amerikaanse reservisten die betrokken zijn bij de Golfoorlog tot twee jaar verlengd kan worden.

Daarnaast gaf hij het Pentagon de bevoegdheid om, indien nodig, het aantal op te roepen reservisten te verhogen tot een miljoen. Dat heeft Witte Huis-woordvoerder Marlin Fitzwater vrijdag bekendgemaakt. "Deze maatregel is noodzakelijk ter ondersteuning van de huidige en komende militaire operaties van de Amerikaanse strijdkrachten in het kader van "Desert storm", aldus Fitzwater. Minister van Defensie, Dick Cheney, liet weten dat hij geen voornemens had nog meer [illegible] reservisten op te roepen.

Miljoenen Turken gevlucht

GENEVE - [illegible] zijn drie miljoen mensen die nabij de [illegible] [illegible] golf veroorzaakt door [illegible] [illegible] sinds het begin van de gevechten in de golf.

LONDEN - De Libische leider Muammar Al-Gadaffi wil dat het geallieerde offensief tegen Irak zich beperkt tot de herovering van Koeweit. Dat heeft de Libische leider donderdag in een boodschap, gericht aan VN-secretaris-generaal Javier Perez de Cuellar en de voorzitter van de Veiligheidsraad, verklaard.

Diplomaten verlaten Libanon

BAYRUT - Amerikaanse diplomaten in Libanon hebben dat land verlaten uit vrees voor Arabische terreuracties wegens de oorlog in de Golf. Dit is vernomen in veiligheidskringen in Bayrut.

Ambassadeur Ryan Crocker en zijn staf vertrokken per helikopter naar Cyprus, nadat Palestijnse en ander Arabische groeperingen dreigden met aanslagen uit wraak voor de luchtaanvallen op Irak. Crocker aanvaardde zijn positie in Libanon in november. De ambassade was daarvoor veertien maanden gesloten geweest in verband met dreigementen uit het christelijke kamp.

---

†

Met diep leedwezen maken wij het overlijden bekend van de heer

Angel Jozef Celestina

Zijn kinderen:
Norma Celestina
Aura Celestina
Elsa Celestina
Isbelia Celestina
Editha en Hubert Lourens - Celestina
Robert en Elvia Celestina - Eleonora
Hubert Celestina

Overige familieleden:
Celestina, Phelipa, Victoria, Jansen en Wiel.

De teraardebestelling vindt plaats op zondag 20 januari 1991 vertrekkende om 4 uur p.m. vanuit El Tributo Otrabanda naar de R.K. begraafplaats te Janwé.
Vanaf 1 uur p.m. is er gelegenheid tot rouwbeklag.

De wens van de overledene is om in plaats van bloemen een donatie te geven aan de Stichting Blindenzorg.

Numeriek gezien dwerg tegenover Syrië en Irak

Israëlisch leger goed gemotiveerd en bewapend

TEL AVIV - Als het om een numerieke vergelijking tussen Israel en zijn potentiele Arabische vijanden zou gaan, zou de Joodse staat hopeloos verloren zijn. Syrie kan een leger op de been brengen van zeker anderhalf miljoen man (inclusief reservisten) terwijl Irak beschikt over twee miljoen militairen. Het Israelische leger met 174.000 man onder de wapenen en 430.000 reservisten lijkt daarbij op een dwerg.

Dat het land sinds de onafhankelijkheid alle oorlogen gewonnen heeft ligt niet alleen aan de moderne wapenuitrusting van de troepen. De Israelische strijdkrachten gelden als zeer gemotiveerd, goed opgeleid en strijdvaardig.

Israel heeft volgens Westerse militaire experts de modernste en best uitgeruste [illegible] piloten worden tot de beste in de wereld gerekend. Met 638 gevechtsvliegtuigen, waaronder de modernste machines van het type 'F-15 Eagle' (48), verscheidene types F-16 (147) en de F-4 'Phantom' (142) is de Israelische piloot klaar voor elk conflict. De luchtmacht heeft niet alleen de taak het land te beschermen tegen vijandige vliegtuigen, maar moet ook het Israelische luchtruim beheersen.

Ook de Israelische landmacht kan een kwantitatieve vergelijking met Syrie en Irak niet aan. Tegenover de zestien Israelische tank- en infanteriedivisies staan vijftig Iraakse divisies. Israel beschikt, volgens de jongste gegevens van het 'Jaffa centrum voor Strategische studien' in Tel Aviv, over 3.860 tanks (Irak zesduizend stuks). Maar ook hier heeft de Joodse staat met 1.330 tanks van het Israelische type 'Merkvava' en de Amerikaanse M-60 een kwalitatief voordeel.

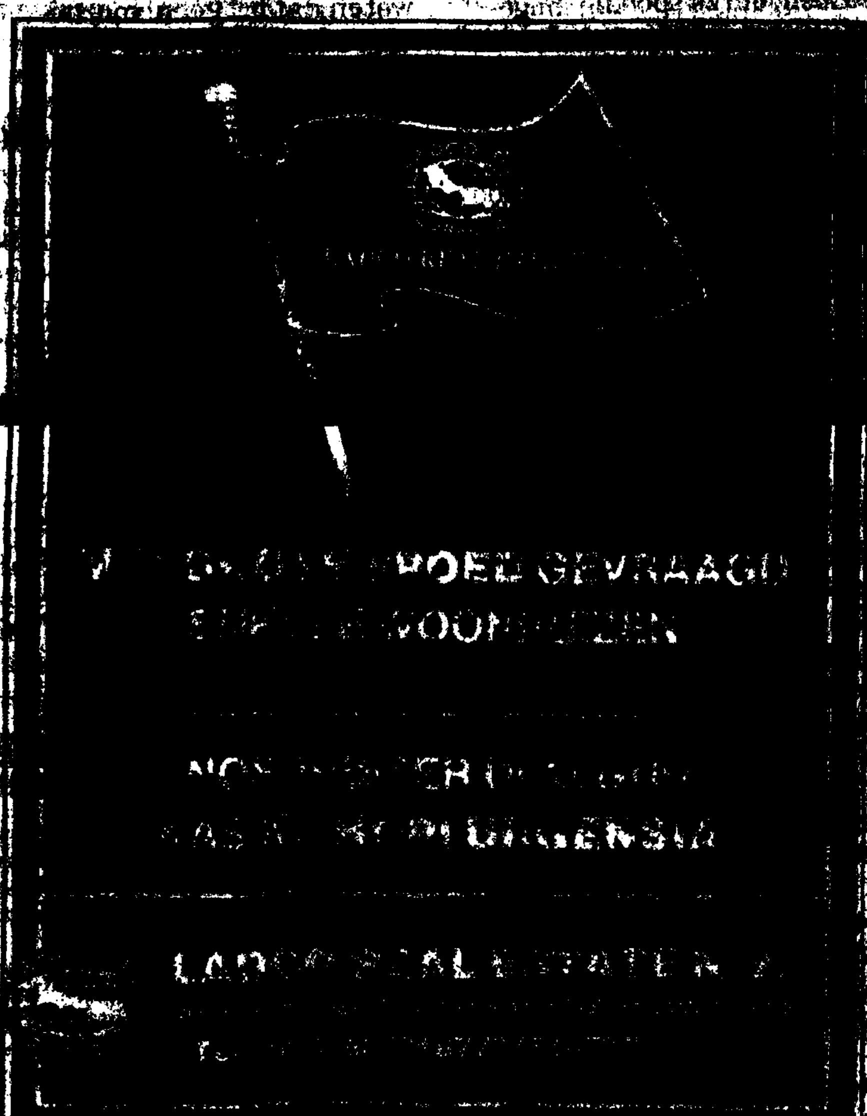
Een belangrijke rol speelt ondertussen dat beide kanten beschikken over geleide wapensystemen. Baghdad is in het bezit van honderden Scud-raketten (de Al-Abbas en de Al-Huseini) van Sovjet-makelij met een reikwijdte tot negenhonderd kilometer, die Irak vrijdagochtend op Israel heeft afgevuurd. Israel heeft raketten van het type Jericho I en II ontwikkeld.

De Israelische raketten beschikken niet alleen over een grotere reikwijdte (tot vijftienhonderd kilometer) beschikken, maar ook met elk soort wapen kunnen worden uitgerust. Hoewel de regering in Jeruzalem het niet heeft toegegeven, gaan experts ervan uit dat de Joodse staat over een arsenaal van atoomwapens beschikt. Jeruzalem zal die waarschijnlijk pas inzetten in het geval van een militaire nederlaag voorafgaande aan de vernietiging van het land. Vijandige raketaanvallen kunnen [illegible], met de intussen in positie gebrachte Amerikaanse 'Patriot-raketten' worden vernietigd.

HET WEER

WEERSVERWACHTING, geldig tot [illegible]
[illegible] licht tot half bewolkt en overwegend droog. Morgenochtend kans op een enkele plaatselijke bui. Matige, overdag af en toe vrij krachtige oostelijke wind (tussen acht en 22 knopen).

Station	Vanmorgen 06.00 L.T. Het weer	Afgelopen 24 uur Max	Min	Neerslag mm
Aruba	zwr bwlkt na regen	29	24	0.7
Bonaire	licht bewolkt	31	24	0.0
Curaçao	licht bewolkt	29	24	0.0
St. Eustatius	licht bewolkt	27	23	0.0
St. Maarten	licht bewolkt	29	24	0.7
Amsterdam	gh bwlkt na rgn	04	-1	[illegible]
Barranquilla	licht bewolkt	31	21	0.0
Bogotá	mist	20	09	-
Boston	licht bewolkt	[illegible]	-5	0.0
Caracas	geheel bewolkt	27	15	0.0
Chicago	nevel	-2	[illegible]	0.0
Detroit	nevel	02	-1	0.0
Medellin	laaghangende mist	21	11	1.6
Miami	zwaar bewolkt	25	19	0.0
New York	licht bewolkt	05	[illegible]	[illegible]
Paramaribo	neerslag op afstand	28	-	10.2
Philadelphia	licht bewolkt	[illegible]	-1	0.0
Port of Spain	nevel	[illegible]	[illegible]	[illegible]
San Juan	licht bewolkt	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Sto Domingo	licht bewolkt	29	18	-

ÑAPA

AMIGOE

ZATERDAG 19 JANUARI 1991

Weekend Bijlage

= door Nel Casimiri =

DE NOORDKANT van Curacao is een wilde woeste vlakte, met terrassen en rotspleten, met immense rotsblokken, rode diabaas, schuimende golven en lawaai van de wind. Het is een woest landschap, niet door mensenhanden aangeraakt, waar de natuur in oerkracht aanwezig is. Het is een landschap dat beangstigt of dat juist pakt en niet meer loslaat. Al bijna twee jaar zoekt Ria Houwen elke zondagochtend de noordkant op, rotspartijen, Boca Braun of de laatste tijd ook de vlakte van Hato met zijn mengeling van landschap en rotsformaties. Zij tekent, maakt aquarellen en later thuis werkt zij haar indrukken uit tot olieverfschilderijen. Vorig jaar maart hield Ria Houwen een tentoonstelling van aquarellen van Boca Braun, samen met Agnes Kersten. In augustus zal zij in Nederland een expositie houden van olieverfschilderijen en aquarellen van de noordkust van Curacao. Vóór het werk echter naar Nederland verscheept wordt, wil zij het eerst hier op Curacao laten zien. Vandaag, zaterdag, houdt Gallery '86 een open dag waarbij haar schilderijen en aquarellen te bezichtigen, maar niet te koop zijn.

'IK HEB EEN GERMAANSE ZIEL EN GEEN CARIBISCHE'

Schilderijen tonen Noordkant zoals die is

RIA HOUWEN:

'Je schildert omdat je het nodig hebt'

RIA HOUWEN aan het werk in de tuin van landhuis Urdal.

Ria Houwen: 'Deze schilderijen heb ik laten ontstaan. Ik **heb ze niet gemaakt, ze** zijn niet opgezet. Ze vormen een tegenstelling met de figuratieve werken van de laatste expositie. Al die stenen waren nog wel opgezet. Nu niet meer. Wat ik wilde schilderen is het lopen in het zand, het wegzakken van je voeten tot je komt aan de kloof bij Boca Braun. Het is een landschap en er moet dynamiek inzitten, anders ben ik niet tevreden. Deze schilderijen zijn geïnspireerd door de Noordvlakte. Het zijn geen plekken van: daar is het. Niet bij de schilderijen tenminste, bij de aquarellen wel. De schilderijen zijn voortzettingen van wat je aan ideeën hebt opgedaan. Zo ontstaat er een eigen landschap'

ZON

Ria Houwen loopt pratend langs haar schilderijen die ze uitstalt langs de muren van Landhuis Urdal, verscholen onder de bomen, midden op Mahaai. Koel, getemperd licht op een regenachtige middag. Haar schilderijen zijn met dat licht in tegenspraak. Ze blikkeren je tegemoet. De zon doet pijn aan je ogen. Het zijn schilderijen van een rotslandschap, van grote grijze kolossen steen waar de zee tegenaan buldert. En op die rotsen en op dat water dat in miljoenen druppels uiteenvalt, schijnt de zon. Je weet niet beter op Curacao. Je zet een hoed op en een zonnebril op je neus om geen 'last' te hebben van die zon. Maar op die rotsen en in dat water, zo overweldigend aanwezig, ziet Ria Houwen vooral de zon. Overal brandt het licht je tegemoet, weerkaatst het in je ogen. Ria Houwen schildert rotsen en diabaas die het goudgele zonlicht in zich hebben opgenomen en weerkaatsen. Op haar duo-tentoonstelling van vorig jaar waren haar rotsen veel minder zwaar, dan dezelfde Boca Braun rotsen van Agnes Kersten, nu zijn ze licht geworden, zonlicht.

DRUK LEVEN

'Vanaf eind 1988 ben ik iedere zondag naar de noordkust gegaan. Daar maak ik aquarellen, thuis werk ik aan de schilderijen. 's Morgens ga ik naar school (Ria Houwen is tekenlerares aan **het Radulphus College) en 's** middags heb ik een kleine zoon om voor te zorgen. Maar als hij gaat spelen, dus zodra hij weg is, sta ik achter mij ezel. Dat heeft toch veel vruchtbare tijd opgeleverd. Ook 's avonds, zodra hij om zeven uur in bed ligt, ga ik aan het werk. Ik moet zelf ook op tijd naar bed, ik kan niet zo laat opblijven. Dat gaat goed, het lukt me wel. Maar voor alles moet je een prijs betalen. Sociale contacten heb ik nauwelijks. Sociaal leven helemaal niet. Wat ik wel mis zijn soortgenoten. Mensen die op dezelfde manier in de wereld staan als jij. Nu is de enige nog Dineke van der Geest, maar zij staat weer iets verder aan de andere kant als ik, een stuk verder zelfs. En Agnes Kersten stond weer meer naar deze kant, de kant van het getrouwde leven, waarin ze te maken had met haar man en zijn werk. Zij vertoefde 's morgens thuis, haar avonden waren bezet door het huwelijksleven.'

We spraken over keuzes die je in het leven moet maken en Ria kwam tot de conclusie:

'Het heeft waarschijnlijk ook te maken met de veertig gepasseerd zijn. Je weet nu wie je bent en wat je hebt. Daar moet je het mee doen. Schilderen is voor mij een contact met het leven. Het geeft iets speciaals, waarmee jij met iets in jezelf contact maakt. Waarom geeft het schilderen me zo'n kick? Je doet het niet om mooie dingen te maken en dan te verkopen. Ik heb er lang over nagedacht. Zeker na het bezoek van Paalman en die concurrentiestrijd en dat soort idiote dingen. Je schildert omdat je het nodig hebt. Je doet het voor jezelf om je goed te voelen. Verkopen is leuk, het blijft leuk om iets te verkopen. Maar verkopen wordt steeds moeilijker, wat ik nu maak, is maar voor zo'n twintig procent van de mensen te begrijpen.'

GERMAANSE ZIEL

De hele serie schilderijen voor deze expositie heeft de noordkust van Curacao als inspiratiebron. Wijzend op een schilderij verklaart Ria:

'Dit zijn landschappen van Curacao, echt van hier. Maar het is vreemd. Door het schil**deren van deze landschappen** ben ik tot de ontdekking gekomen dat ik een Germaanse ziel heb en geen Caribische. De dramatiek, die hang naar zwaarte, naar oer, de trekkingskracht die mij naar het zware trekt, waar komt die vandaan? Dan kom ik toch bij de Duitsers uit, bij de Duitse romantiek, bij het pantheisme van b.v. Kaspar Friedrich. En als ik nou iemand mag noemen waar ik echt bewondering voor heb, is het Anselm Kiefer, een

> **De Noordkust heeft beslist dramatiek**

jonge Duitse schilder. Er zit in zijn landschappen iets dat me trekt. Maar het is gek dat ik hier tot die ontdekking ben gekomen. Het is de noordkust. De noordkust heeft beslist dramatiek. Zodoende ben ik ook verder gaan denken. Het landschap is zo onaangetast. Goden of nimfen zouden zo vanuit de grond kunnen opkomen, als je er zo'n ochtend zit. Het land is niet door mensen gemaakt. Het verhardingsen het stollingsproces kun je nog zien. Het grillige. De spanningslijn van het vallen. Het afbrokkelen. Je kunt het zo visueel volgen. Dat zie je nauwelijks meer ergens in de geciviliseerde landen.'

GEEN WATERMENS

En bij een ander schilderij:

'Dit is wat ik de laatste tijd aan het ontdekken ben op Curacao. Het klotsen van de zee tegen het land. Het punt waar ze elkaar raken, het heftige. Het is filosofisch een interessant gegeven, de ontmoeting van water en land. Daar ben ik mee bezig. Dat zal een volgende serie schilderijen zijn. Dan krijg je water. Ik ben niet zo'n watermens. Ik heb de zee altijd ver van me afgeduwd. Ik ben er zelfs bang voor misschien. Ik heb meer met het land. De kleuren van het land liggen me meer. Dat zijn warme kleuren. Zee is kouder. En groen. Ik hou niet van groen. Van blauw ook niet zo. Bij zee kun je er echter niet omheen.'

Bij deze serie schilderijen is de overheersende kleur geel.

'De schilderijen zijn niet realistisch. Grond en rotsen zijn grijs van kleur. Het gaat om het gevoel. Als je er de hele dag tussen zit gaat het vibreren. Dat kan ik niet schilderen met grijs. Maar er zit niet zoveel verschil tussen de schilderijen die ik eerst maakte en dit werk. Er zit een enorme plastiek in de lichamen die ik eerst schilderde en in de rotsen nu. Die bollingen, er is niet veel verschil. De aarde moet trillen. Dat is de bedoeling. Dat is het tintelende van die schilderijen. Als je gasten hebt en je neemt ze mee naar de noordkust, dan worden ze wild. Het worden andere mensen. Ze proeven iets van het ongenaakbare, van het echte. '

Ria Houwen begint te twijfelen of ze er goed aan gedaan heeft eerst de olieverfschilderijen te laten zien en pas later, nu, de aquarellen. Had ze het niet beter andersom kunnen doen?

'Ik weet niet wat het best is, wat het eerst moet komen. En wat gaan ze samen op de expositie doen? Ze zijn thematisch wel van dezelfde orde, maar voegen ze met elkaar?'

De aquarellen tonen ook een twijfel tussen het wel of niet figuratieve, maar bij de aquarellen slaat de balans sterker door naar de figuratieve kant . Ria wijst op wat vlekken en vegen.

'Een aquarel moet huilen. Er moeten huil-vlekken inzetten. Ook deze vieze vlekken moeten erin, maar het moet wel helder blijven. En deze overgang van donker naar donker naar dat. Dat roept spanning bij mij op.'

Er is een duidelijke ontwikkeling gaande in de aquarellen van Ria Houwen, zeker als je haar laatste die ze maakte op de vlakte van Hato, vergelijkt met die van de expositie van vorig jaar. Maar het meest fascineren mij haar olieverfschilderijen.

'Om de volle zwaarte te kunnen voelen bij het schilderen moest ik Wagner opzetten. Die klonk daar bij de noordkust ook. Die hoort bij deze schilderijen.'

Ik protesteerde. Ik zie het niet zo. Naar mijn mening probeert het zonlicht de zwaarte van de rotsen juist op te heffen. lichter te maken.

'Toch heb ik ze met Wagner geschilderd. Misschien als je iets heel zwaar maakt, vindt er een omkering plaats. Ik had hier ook eens iemand om naar mijn schilderijen te kijken en we zaten te praten, te kijken, en opeens begint ze te huilen. Ze wist niet wat haar overkwam en zei: 'Dat is nog nooit gebeurd, dat ik op deze manier reageer op schilderijen.' Het zijn de olieverven die dat met haar deden, niet de aquarellen.'

EXPANSIE

De nieuwe schilderijen van Ria Houwen zijn groot en bestaan vaak uit twee, drie of zelfs vier luiken. Sommige zet Ria naast elkaar, maar gescheiden; andere samen in een omlijsting, zodat het een geheel wordt.

'Dat grote werk geeft een gevoel van expansie. Hele grote doeken passen niet op mijn ezel. Daarom doe ik het zo. Met dat grote werk is het of je ook grotere stukken kunt omvangen. Ik krijg het gevoel dat je er nog meer naast kunt zetten, dat je door kunt gaan en je de hele kustlijn kunt omvatten. Het geeft een machtig gevoel. Ik weet niet hoe ze uitkomen als ze ergens anders hangen. Ze gaan nu eerst naar Gallery '86 en daarna naar Nederland. Meestal is het licht in Nederland hard. Het komt zo hard over. Dat geldt vooral voor de aquarellen. Met olieverfschilderijen ben ik nooit in Nederland geweest. Je weet het. Als je in Nederland komt, zien je kleuren er anders uit, je kleren, je meubels, jezelf ook. De schilderijen dus zeker.'

Vanaf zaterdag komen de schilderijen voor twee weken in Gallery 86 te hangen?

'Ja. Zaterdag houden we Open House. Er komt geen echte opening. Ik vind het erg leuk van Henny Blok dat ik ze daar mag ophangen. Het is werk van een paar jaar, en heel anders dan mijn vorig werk. Mensen zijn er benieuwd naar en ik vind het niet leuk om het rechtstreeks naar Nederland te sturen. Henny vond het o.k. om het daar te hangen. De schilderijen zijn niet in de verkoop, de aquarellen wel. Daarvan heb ik er veel gemaakt.'

En waar in Nederland komt je expositie?

'In Galerie Mercedes in Voorschoten. Ik ben daar geïntroduceerd door Jose Maria Capricorne. Dat is iets heel aparts. Kunstenaars lijken wel heel aardig voor elkaar, maar als het er op aankomt, doen ze niets voor elkaar. Nada. Ik vind het ontzettend leuk van hem. Ik waardeer het zo. Hij heeft ook Agnes Kersten in Breda geïntroduceerd bij de galerie waar hij nu zelf exposeert. De galeriehoudster in Voorschoten is een heel fris iemand. Ze heeft een tijd in Frankrijk gewoond en ze valt meer op coloriet. Ze houdt van kleur. Capricorne heeft haar wat aquarellen van mij laten zien en ik heb wat foto's gestuurd. Toen zei ze dat ik maar eens moest komen praten. Dat heb ik van de zomer gedaan. Zij wil ook kunst van buiten Nederland in haar galerie. Kunst in Nederland is vrij eenvormig.

MOGELIJKHEDEN

De galeriehoudster heeft ook contact gelegd met Henny Blok. Misschien zijn er nog meer mogelijkheden voor anderen. Na de expositie in Galerie Mercedes gaat mijn werk naar het businesscenter aan de Lange Voorhout en daarna nog naar elders. Het gaat om 10 schilderijen en 18 aquarellen.'

Zijn ze alle van de noordkust?

'Niet allemaal van de omgeving van Boca Brauns, er zijn er ook van de vlakte van Hato en van Wata Mula. Mijn onderwerpen zijn iets veranderd omdat ik nu met een andere partner ga schilderen. Ik ga nu iedere zondag met Cora Ruoff op pad. Zij woont over drie jaar op Curacao. Ze heeft de Rijksacademie in Amsterdam gedaan. Ze is heel kritisch, praat heel bedachtzaam. Voor ze over drie jaar weggaat wil ze ook een expositie van haar werk houden. Maar zij kijkt met andere ogen dan Agnes. Zij wil meer vlaktes, meer ruimte. Met een ander verander je van plek. Ik schilder nu iets minder rotsen, iets meer landschap. Het is zo heerlijk om daar te zitten. Het is net of de tijd stilstaat. Of je pas vijf minuten gew-erkt hebt, als je daar een hewle ochtend zit. Je krijgt het gevoel van laat me hier maar zitten. Hier hoor ik. Het is moeilijk om je los te rukken en weer naar de bewoonde wereld te gaan. Met Agnes hield ik ook lange filosofische gesprekken. Ik vind het heel erg dat ze weg is gegaan. Je hebt behoefte aan mensen die op hetzelfde plan zitten als jij. Het gaat niet om de gewone dagelijkse problemen. Ik wil op een heel ander plan met iemand praten. Over andere werelden. Het heeft te maken met een verlangen naar een heel ander leven, wat je in je schilderijen ook doet.'

EENZAAMHEID

'Zie je wel. Toch romantisch. De vlucht uit het heden. Ik kan soms ook zo naar de eenzaamheid verlangen. Wat komt het dichtst bij schilderen? Als ik niet zou kunnen schilderen zou ik non willen zijn, zou ik met geestelijke dingen bezig willen zijn. Nou ja, wie doen dat, schrijvers misschien? Het gaat om het contemplatieve. Waar kun je dat verwezenlijken als vrouw? Er is geen beroep voor. Ik was eens bij mijn vriendin in de provincie Groningen op bezoek. Ze woont in een klein terpdorp. Daar zag ik vrouwtje, klein, je kent haar wel, Fritzi Harmsen ter Beek, de dichteres. Zo'n vrouwtje zou ik willen

Vervolg op pag. 4

IN DIT NUMMER van Ñapa :

ÑAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met de zaterdagkrant voor het totaalbedrag van één gulden.

EINDREDACTIE: Norbert Hendrikse
LAYOUT: Solange Isselt

'Foristen' hekelen beleid van Liberalen

Burgerforum-beweging in Praag staat op instorten

De Tsjechoslowaakse president, oprichter van de Burgerforum-beweging zwaait naar duizenden aanhangers tijdens de herdenking van het begin van de 'fluwelen revolutie' welke in mei vorig jaar werd gehouden.

PRAAG - De regerende Burgerforum-beweging in Tsjechoslowakije, die toenemend verdeeld raakt nu de economische hervormingen hun zure vruchten beginnen af te werpen, staat op het punt een scheuring door te maken. De afgelopen dagen werden de stellingen betrokken voor het Nationale Congres van de partij, dat komende vandaag wordt gehouden.

Bij de meningsverschillen staat de vraag centraal of de beweging, die eind 1989 de opstand tegen het communistische bewind aanvoerde, de 'fluwelen revolutie' leidde en vorig jaar bij de nationale en plaatselijke verkiezingen ruime meerderheden behaalde, moet worden omgevormd tot een politieke partij met een rechtse signatuur.

Zogenoemde centristen, verzameld in wat ook wel de 'liberale club' wordt genoemd en waarachter zich acht van de tien ministers hebben geschaard, menen dat de beweging zou moeten voortgaan als een los verband waarin voor een breed scala aan opinies ruimte is. "Een splitsing... zou al dit weekeinde kunnen plaatsvinden", verklaarde de Tsjechoslowaakse vice-premier Pavel Rychetsky, woordvoerder van de 'liberale club' van Burgerforum-afgevaardigden in het parlement.

KLAUS

Als tegenstanders van de liberalen steunen de naar de rechtse partij strevende 'foristen' de voorzitter van Burgerforum en de minister van Financiën Vaclav Klaus.

Hij is de belangrijkste architect van het bezuinigingsprogramma waarmee Tsjechoslowakije snel de overgang moet doormaken naar een marktgerichte economie.
Klaus, die in oktober met grote meerderheid door de basis als partijvoorzitter werd gekozen, verklaarde tijdens een bijeenkomst in het weekeinde dat de verschillen van mening in de beweging 'oneindig diep' zijn, maar dat hij zijn best doet een scheiding der geesten te voorkomen. "De verschillen tussen sommige leden binnen Burgerforum zijn niet kleiner dan die tussen een Burgerforum-lid en een lid van enige andere partij", zei hij. "Ik richt mij op verzoening, hoewel niet met
Tijdens de bijeenkomst in Praag werd de 'liberale club' bekritiseerd, en werd gezegd dat de oprichting van de club van liberale afgevaardigden in december een opzet tegen Klaus was en dat de aanhangers ervan hun deel van de verantwoordelijkheid voor impopulaire economische maatregelen willen ontlopen. De liberalen binnen burgerforum stellen dat de gevolgen van een snelle economische overgang voor de bevolking niet te hard mogen worden.

Begin dit jaar werden met het opheffen van de prijslimieten op veel produkten de eerste belangrijke economische hervormingen van kracht. Sommige basis-levensmiddelen zijn nu twee maal zo duur als tevoren, wat tot aanzienlijk gemor onder de winkelende Tsjechoslowaken leidt.

Burgerforum werd door president Vaclav Havel en anderen in november 1989 opgericht om de oppositie tegen het communistische regime te bundelen. Er nemen zulke verschillende groepen aan deel als ex-communisten en rechtse, op de vrije markt gerichte economen. Na de grote overwinning bij de algemene verkiezingen in juni kwamen diverse facties naar voren. De wending naar rechts werd bevestigd met Klaus' verkiezing tot voorzitter tijdens Burgerforums laatste congres in oktober. Klaus heeft zijn aanhang vooral onder het jonge kader van de plaatselijke burgerforums, die de economische veranderingen willen versnellen en zeggen dat de liberalen die remmen.

De 'liberale club' heeft rond 35 aanhangers onder de 118 Burgerforum-afgevaardigden in de federale vergadering, het parlement. Van de tien Burgerforum-ministers in het Tsjechoslowaakse kabinet steunen alleen Klaus en de minister van Economische Zaken, Vladimir Dlouhy, de 'foristen'. De liberalen zeggen niet uit te zijn op een scheuring en waarschuwen dat het mogelijk uiteenvallen van de beweging ten tijde van de overgang naar de markteconomie dramatische gevolgen zal hebben.

PARTIJ

Als de vorming van een centrum-rechtse en een centrum-linkse partij uit Burgerforum op termijn onontkoombaar is, vinden de liberalen dat die pas voor de komende verkiezingen in 1992 zijn beslag moet krijgen. Tijdens bijeenkomsten in Praag en daarbuiten werden in het weekeinde 112 afgevaardigden aangewezen die vandaag aan de nationale conferentie deelnemen. Het voorstel voor omvorming van de beweging in een politieke partij, dat wordt gesteund door president Havel, die zich niet in het huidige debat mengt, moet tijdens het congres de goedkeuring krijgen. Maar Klaus zal een compromis moeten vinden om, einde, zoals hij afgelopen zaterdag verklaarde "het contact met de artiesten en intellectuelen te behouden", wie hij echter de 'linkse' denkbeelden bekritiseerde.

Leefde voor geweld; stierf door geweld

Abu Iyad: militante tegenhanger van Arafat

NICOSIA - Abu Iyad, de "tweede man" van de Palestijnse bevrijdingsorganisatie PLO, was een van de historische figuren van het Palestijnse nationalisme. Hij was een oude strijdmakker van PLO-leider Yasir Arafat, met wie hij in 1959 de fatah oprichtte, de grootste factie binnen de PLO. Deze week kwam Iyad om bij een aanslag in Tunis. Iyad was een handig politicus die bekend stond om zijn realisme. Al in 1968 erkende hij, als eerste leider binnen de Fatah, de these van de "democratische staat Palestina", waarbinnen zowel de PLO als Israel elkaar wederzijds zouden moeten erkennen. Hij sloot echter een oplossing van het Palestijns-Israelische probleem via de weg van onderhandelingen uit zolang de gewapende strijd de palestijnen niet voldoende politiek voordeel opleverde.

ABU IYAD
...tegenhanger Arafat...

Abu Iyad werd in 1933 onder de naam Salah Khalaf geboren in Jaffa, in het toenmalige Palestina. Hij vertrekt op vijftienjarige leeftijd met zijn ouders naar de Gaza-strook, een dag voordat op 13 mei 1948 de Israelische staat werd uitgeroepen.

Tijdens zijn studie filosofie, psychologie en pedagogie aan de universiteit van Caïro ontmoet hij in 1951 Arafat, wiens medewerker hij wordt aan de leiding van de Palestijnse studentenbeweging actief was. Dit wordt het begin van een jarenlange samenwerking. Terug in Gaza, waar hij in 1957 leraar wordt, begint hij clandestiene politieke cellen op te zetten.
Begin 1959 gaat hij als leraar naar Kuwayt, waar hij zijn politieke activiteiten voortzet. Nog hetzelfde jaar is hij een van de medeoprichters van een Palestijnse beweging die onafhankelijk van de Arabische staten moet zijn: Arafats Fatah-beweging, de belangrijkste groepering binnen de PLO. De daaropvolgende jaren benut Abu Iyad om activisten voor de PLO te werven in Kuwayt en de Palestijnse vluchtelingenkampen in Libanon en Jordanië. In 1967 wordt hij benoemd als hoofd van de contraspionage-afdeling van de Fatah-beweging.

Na de oorlog tussen de Palestijnen en het leger van koning Husayn in Jordanië in september 1970 wordt iyad dat land uitgezet. Jordanië, Israel en de Verenigde Staten beschuldigen hem ervan aan het hoofd te staan van 'Zwarte september'. Deze organisatie vermoordde in 1971 de Jordaanse premier Wasfi al-Tall, en eiste een jaar later de aanslag op elf Israelische atleten tijdens de Olympische Spelen in München op. Iyad heeft telkenmale ontkend dat hij bij de acties van Zwarte september betrokken is geweest.

Hoofd van beruchte 'Zwarte September'

In Bayrut, waar hij in 1975 gaat wonen, tracht Iyad de twisten tussen Libanese en Palestijnse facties en Syrië te bemiddelen, vaak zonder succes. Tevens ontpopt hij zich als groot pleitbezorger van de Palestijnse zaak bij de Arabische "broederlanden" in het Midden-Oosten en de communistische volksrepublieken in Europa en Azië. Hij trachtte van deze landen financiële en logistieke steun voor de Fatah-beweging los te weken.

Ook al was hij een vriend en naaste medewerker van Arafat, ging Abu Iyad binnen Fatah door voor een radicale tegenhanger van de PLO-leider. Herhaaldelijk kwam hij in verzet tegen diens "gematigde" politieke plannen en diens autocratisme. Zo ging Iyad heftig te keer tegen Arafats bezoek aan Caïro in december 1983, na de verdrijving van de PLO uit Libanon, en tegen het samenwerkingsakkoord met koning Husayn in februari 1985.

De laatste jaren werd het mysterie rond Iyad vergroot. Nadat hij met de PLO-leiding van Bayrut naar Tunis verhuisde in september 1982 trad hij nog maar zelden naar buiten. In schaarse gesprekken met de pers sprak hij met geen woord over zijn taak als chef van de Veiligheidsdienst van de PLO.

Een van zijn laatste openbare uitlatingen, op 1 januari van dit jaar, ging over de Golfcrisis. "Aan de zijde van Irak strijden is een ...", zei hij toen. "Door Israel te bestrijden verdedigen we Palestina."

'Toelatingsritueel' in publicatie gehekeld

Gezouten kritiek in Nederland op vreemdelingenbeleid

DEN HAAG - 'De zittingen van de adviescommissie voor vreemdelingenzaken in Den Haag zijn niets anders dan een ritueel. De commissie sust ons bezwaarde geweten. De tweede kans die de vreemdelingen bij de adviescommissie krijgen, lijkt meer te zijn bedoeld voor onze gemoedsrust dan voor die van de vreemdeling.'
Dat schrijft de wetenschappelijk onderzoeker aan de universiteit van Amsterdam Anil Ramdas in een nog niet gepubliceerd artikel in het blad van Amnesty International. Het ministerie van Justitie wil dat de rechter publikatie van het artikel tegenhoudt en heeft daartoe een kort geding aangespannen bij de Amsterdamse rechtbank.

Ramdas heeft bij wijze van hoge uitzondering (in het kader van zijn wetenschappelijk onderzoek) toestemming gekregen om de besloten zittingen en beraadslagingen van de adviescommissie bij te wonen. In zijn artikel beschrijft hij gedetailleerd aan de hand van een concreet voorbeeld hoe het horen van een vreemdeling in zijn werk gaat en hoe de argumentatie bij de oordeelsvorming eruit ziet.

RITUELEN

Volgens Ramdas dringt de vergelijking met de rituelen van primitieve volken in de omgang met vreemdelingen zich op. "Gedurende het ritueel worden ze onderworpen aan vernederingen, testen en beproevingen, opdat ze hun eventuele initiatie waard zullen blijken te zijn".

"We zien dit ook terug tijdens de zitting van de adviescommissie. De macht van de leden en de secretaris, van de vertegenwoordigers van Justitie, Buitenlandse Zaken en de VN-hogecommissaris voor de vluchtelingen en vooral van de voorzitter is vergaand".
"De voorzitter heeft, om het met Foucault te zeggen, het recht van het woord. Hij bepaalt wat er ter sprake komt, wat op welk tijdstip moet of mag worden gezegd, wat redelijk is en hij mag de vreemdeling in de rede vallen."
De voorzitter en de secretaris hebben volgens Ramdas bovendien de macht van de reductie, ofwel de macht om te bepalen wat wel en niet van betekenis is. "Dit samenvattingsproces begint in feite al bij de contactambtenaar en eerder zelfs bij de tolk, die niet zelden de neiging heeft om een korte weergave te geven van zowel de vraag als het antwoord."

"Tijdens de zitting speelt ook de tolk weer een rol en ten slotte de secretaris. Autoritaire, spottende, sarcastische, misleidende of insinuerende opmerkingen worden weggefatsoeneerd, misverstanden worden glad gestreken en de indruk wordt gewekt dat het ging om een openhartig en vredig vraaggesprek".
Ramdas wijst erop dat van de vreemdelingen die een herzieningsverzoek hadden ingediend (tegen afwijzing van hun asielverzoek), ten tijde van zijn onderzoek slechts vier procent alsnog de status van vluchteling kreeg.

Bij rituelen, aldus Ramdas, gaat het om de regels, niet om het resultaat. Rituelen mislukken niet: de commissie komt altijd tot een oordeel. Maar de vele afwijzende adviezen van de commissie worden volgens ramdas alleen gemotiveerd door een mythe: de mythe van het Nederlands belang.

PASPOORT

Met instemming citeert hij Abram de Swaan, die eerder schreef: "Wie de allerarmsten in de armoelanden echt zou willen helpen, moet hun geen geld sturen, maar een Nederlands paspoort".

Ramdas concludeert: "De zitting van de adviescommissie is een droevig, maar begrijpelijk ritueel waarmee de onmacht van het Nederlandse volk wordt getoond. Het onvermogen om de vervolgden van de wereld te helpen door ze massaal toe te laten tot het eigen grondgebied en in de eigen stelsels van verzorging. Dat is dan ook de rationaliteit van dit ritueel".
Het ministerie van Justitie is op zijn zachtst gezegd niet blij met het opstel van Ramdas. Het wijst erop dat de wetenschappelijk onderzoeker een verklaring heeft ondertekend, waarin hij zich verplichtte tot strikte geheimhouding.

Voor iedere vorm van publikatie behoeft hij toestemming van de minister van Justitie en de voorzitter van de adviescommissie. In de voorgenomen publikatie zijn tot individuele personen herleidbare gegevens opgenomen. Hierdoor, aldus het ministerie, komt het belang dat vreemdelingen hun verklaring in vertrouwelijkheid kunnen afleggen in de knel. Daarnaast komen door de publikatie de waarborgen voor de onbevangenheid van de leden van de adviescommissie bij het naar voren brengen van hun persoonlijke opvattingen en het bepalen van hun standpunt in het gedrang.

INDIANEN NOG STEEDS SLACHTOFFERS VAN MACHTHEBBERS

Hoofdstedelijke nervositeit en pastorale tafereeltjes

Guatemala: land van 'shoe-shine boys' en brulapen...

= door Henny Harinck =

GUATEMALA-STAD op zondagmorgen. De 7e Avenida, die de stad in een kaarsrechte lijn doormidden snijdt, is nog vrijwel leeg. We zijn op weg naar het Pan American Hotel dat in de 1e zone ligt. Op de trottoirs zijn Indianen al bezig met het opbouwen van hun geïmproviseerde marktkraampjes. Moeders met kinderen aan de borst, gezinnen ontbijten op straat: hete thee en tortillas om de slaperigheid, de honger en de ochtendkilte te verdrijven. Het leven van de Indianen lijkt zich op straat af te spelen. Vanuit de bus lezen we het opschrift: 'Een volk met honger is een volk zonder vrede'. Er wordt weinig gelachen in de hoofdstad. Indianen sjouwen met grote pakken op hun rug: een draagband over het voorhoofd houdt hun lichaam en de last in evenwicht. Het zijn kleine, tanige mensen.

De straten wemelen van de 'shoeshine-boys'. Barrevoets speuren zij naar bestoft schoeisel. Het leven van veel Guatemalteken bestaat uit het torsen van de handel: sisyfusarbeid die men dag in dag uit verricht in de hoop een paar quetzals te verdienen. Gehandicapten en ouden van dagen rest niets anders dan te bedelen. Guatemala-Stad is een grauwe lelijke stad waar zonder de talrijke aanwezigheid van de 'indígenos' - de Indianen - niet veel te beleven zou zijn.

KLEURRIJK

Het is een vreemde zaak dat Guatemala zijn toeristisch produkt *de kleurrijke Indianen die veelal nog hun eigen taal spreken* volop aanprijst in de gidsen en folders en dat dit juist de meest veronachtzaamde bevolkingsgroep is die zich op de onderste sport van de maatschappelijke ladder bevindt. In de hotels rennen zij gedienstig heen en weer met koffers. Toen wij de stad bezochten, in de week vóór Kerst, waren recentelijk veertien Indianen, waaronder twee kinderen, vermoord in Santiago Atitlán. De *Prensa Libre* toont foto's van de wenende familieleden. De vakbonden grepen het 'machtsvertoon en bloedvergieten van de militairen' aan om een demonstratie in de hoofdstad te organiseren. Voor het stadhuis staan honderden Indianen, een zee van strooien hoedjes, waaronder veel moeders met baby's in een doek op hun rug, geduldig te wachten tot de stoet zal vertrekken. In de avonduren trekt de scanderende slinger van mensen met spandoeken voorbij aan het hotel. Inmiddels hebben velen zich aangesloten. De hotelgasten lopen nerveus heen en weer en bij het opklinken van enkele knallen lopen een paar nieuwsgierige gasten naar buiten. Werd er geschoten? De militair die bij de ingang van het hotel posteert en daar lijkt te wonen verzekert ons dat het om vuurwerk gaat. De metershoge kerstboom die opgesteld is op het plein voor het Nationale Paleis blijkt de volgende dag in vlammen te zijn opgegaan. Gelukkig is de demonstratie, die rechtvaardiging vraagt voor het 'masacre' van de veertien onschuldigen in Santiago Atitlán, vreedzaam verlopen. Zou president Vinicio Cerezo, die aan de overkant van het Nationale Paleis woont in een enorm gepantserd pand waar hij via een ondergronds tunnel verbonden is met het paleis, er nog wat van gemerkt hebben? Of was hij misschien net bezig met wat overboekingen naar Zwitserland, waar hij volgens de gids inmiddels een aardige reserve voor zijn oude dag heeft opgebouwd. 'Wij betalen 25% belasting over ons inkomen maar we zien daar weinig van terug', aldus onze rondleider. Tijdens een rondrit door de stad wordt ons een kijkje gegund in de residentiële wijken van de stad, die zich om en nabij de 10e zone bevinden. Luxe villa's zijn omgeven door hoge muren met inbraakonvriendelijk prikkeldraad. Hier woont de jetset die hun optrekjes niet allemaal met 'zuivere koffie'-handel bekostigen, aldus de gids. Op straat zien we opvallend veel auto's van Duitse makelij met anti-inkijkbeglazing.

Een indianenfamilie in het dorpje Santiago de Atitlan

GRIMMIG

Van de hoofdstedelijke grimmigheid is weinig meer te merken eenmaal richting Antigua rijdend. Langs de wegen herinneren grote aanplakbiljetten aan de verkiezingsstrijd en worden we voordurend aangespoord om toch vooral op Serrano te stemmen of op Carpio. De eerste heeft 'de oplossing' voor Guatemala in de aanbieding en de tweede volstaat met een schreeuwerig 'YA!', eindelijk... Volgens de recente opiniepeilingen slaat de vermeende 'oplossing' van Serrano nog het meest aan. In een politieke column van *Prensa Libre* vraagt journalist José Eduardo Zarco zich af of de oplossing van de tot de Movimiento de Acción Solidaria, kortweg de MAS-partij, behorende Jorge Serrano niet eigenlijk een vrijbrief betekent voor verhevigde voortzetting van het huidige politieke beleid en zal leiden tot 'MAS' corruptie, meer geweld, meer geweld, meer demagogie en meer armoede.

NERVOSITEIT

Als we in Antigua aankomen valt de stedelijke nervositeit van ons af. Antigua is vriendelijk en gastvrij, zelfs iets té gastvrij. We verlaten de snelweg en hobbelen de stad binnen over de 'kinderkopjes'. Even later worden we tijdens onze pauze op het grasveldje bij de kerk van 'La Merced' vriendelijk doch vasthoudend gewezen op de noodzaak van een gids. Het morsige mannetje neemt ons mee in de kerk en het klooster die eens het tehuis waren van de Mercederiaanse monniken. 'La Merced' heeft wonderwel de hevige aardbeving van 1773 overleefd terwijl de rest van Antigua nagenoeg ineenstortte. Niet zelden blijkt zich achter één imposante voorgevel van een godshuis niets meer te bevinden dan brokstukken met her en der verspreid wat kerkelijke requisieten.

VULKANEN

Drie reuzen van vulkanen, de Aqua, de Fuego en de Acatenango, omringen Antigua. De Fuego doet z'n naam nog steeds eer aan en blaast onheilspellende rookpluimen uit. Antigua is vele malen wakkergeschud door het geweld van een scheurende aarde. Volgens een oude Maya legende is een aardbeving het gevolg van de verstoorde slaap van een reus die ligt te woelen in de vulkaan en daarmee de aarde tot schudden brengt. Doña Beatriz, de jonge weduwe van de beruchte Spaanse veroveraar Pedro de Alvarado die zichzelf tot heerseres van Guatemala had uitgeroepen, heeft haar macht na de dood van haar Alvarado slechts twee dagen kunnen proeven. In 1542 werden de burgers van Antigua, onder wie Beatriz, bedolven onder een alles verwoestende lava- en modderstroom. De geschiedenis van Guayemala is naast die van de Spaanse overheersing vooral een geschiedenis van aardbevingen. Beide laten tot op de dag van vandaag diepe sporen achter.

HIPPIES

Panajachel, dat aan de voet van een van de mooiste meren van de wereld ligt -het Atitlánmeer-, mag zich verheugen in een flinke belangstelling van jonge reizigers. In de jaren zestig werd dit gebied ontdekt door Amerikaanse hippies, de zogenaamde *zoetwaterhippies*. Velen zijn hier nooit meer weggegaan: het leven hier is immers spotgoedkoop. Restaurant *Al Chisme* is een trefpunt voor de inmiddels op leeftijd geraakte hippies die als vanouds te herkennen zijn aan hun lange haar en de kettingen. Dat marihuana nog steeds 'in' is bleek toen we een broodmagere veertiger een shagje zagen vullen met blaadjes die hij van een cannabisplant aftrok: *'The times, they are not changing in Panajachel'.* Althans, wat de hippies betreft die we bij zonsondergang mediterend aantroffen op het strandje. De plaatselijke bevolking, waaronder de Indianen van Santiago Atitlán, denkt daar anders over. Het dorpje waar de veertien moorden werden gepleegd is in rouw gehuld: zwarte strikken hangen boven de huisdeuren. Het is hoog tijd dat het militair kampement vlakbij het dorp verdwijnt, volgens een inwoner. De spanningen tussen de militairen en de bevolking zijn, getuige de slachtpartij te hoog, opgelopen. Tijdens een boottochtje over het meer lijkt alles heel vredig. Pastorale tafereeltjes spelen zich af aan de oevers van het meer: Indianen die hun kleding wassen in het zoete schone water, kinderen die naakt in het water zwemmen en vrolijk zwaaien als we voorbij varen. Een dromerige Guatemalteekse jongen van een jaar of twaalf spreekt me aan. In zijn beste Engels vraagt hij waar ik vandaan kom. 'Uit Nederland? Ken je dan Angela Visser, de Miss Universe?', zegt hij met een verliefde blik in z'n ogen. Nee, ook ik ken haar alleen van de televisie. De jongen brengt zijn kerstvakantie door aan het meer en hij woont in een huis met een muur er om heen in de hoofdstad. Later wil hij zeker een keer naar Nederland. Ik hoop dat hij Angela dan zal vinden.

CHICHICASTENANGO

Het dorpje met de onuitspreekbare naam Chichicastenango staat bekend om z'n markt, waar de Quiché-Indianen uit de regio hun stoffen, riemen, maskers en groente aanprijzen. De voorbereidingen voor het naderende kerstfeest zijn in volle gang. Voor de Santa Tomas kerk ligt een hoopje smeulende wierook en binnenin de kerk voor het altaar wordt druk gebeden en geofferd. Een man zwaait driftig met een rokend blikje aan een touwtje waar provisorisch gaatjes in geboord zijn: een bedwelmende wierookgeur verspreidt zich. Tussen zijn gebeden door, die hij hardop en gesticulerend voordraagt voor het beeld van Jezus, sprenkelt hij sterke drank in het rond uit een zakflesje. Het Rooms Katholicisme is duidelijk vermengd met Maya-rituelen getuige de maïskolven die overal in de kerk ter versiering zijn opgehangen. *Milpa*, maïs is het voornaamste voedsel van de Indianen dat ze zelf verbouwen en waarvan de tortillas, kleine pannekoekjes, gebakken worden. Maïs is voor hen ook het symbool van hun cultuur en onafhankelijkheid. Daarnaast is de Quetzal een opvallend terugkerend thema in het Mayageloof. De inmiddels zeldzaam geworden vogel, die van een ongekende schoonheid en gratie schijnt te zijn, is het symbool van de vrijheid. In veel van de kleurrijk geweven stoffen doemt de Quetzal op in de patronen: een klein kopje met een kuifje en felgroene staartveren die twee tot drie keer zijn totale lichaamslengte meten. De vogel leeft -als hij nog bestaat- in de nevelwouden, die steeds kleiner van omvang worden. Kaalslag van de wouden als gevolg van de hardhoutverkoop en de behoefte aan nieuwe grond voor de verbouw van *milpa* bedreigen de bossen én de Quetzal. De ironie wil dat de muntsoort van Guatemala naar de met uitsterving bedreigde vogel vernoemd is en dat Quetzales de laatste tijd flink gedevalueerd zijn. Als men nu rondrijdt in Guatemala lijkt een vogelsoort zich probleemloos te kunnen handhaven. Overal cirkelen ze rond, met name bij vuilnisbelten: de *zopilotes*, de gieren, symbool van de dood.

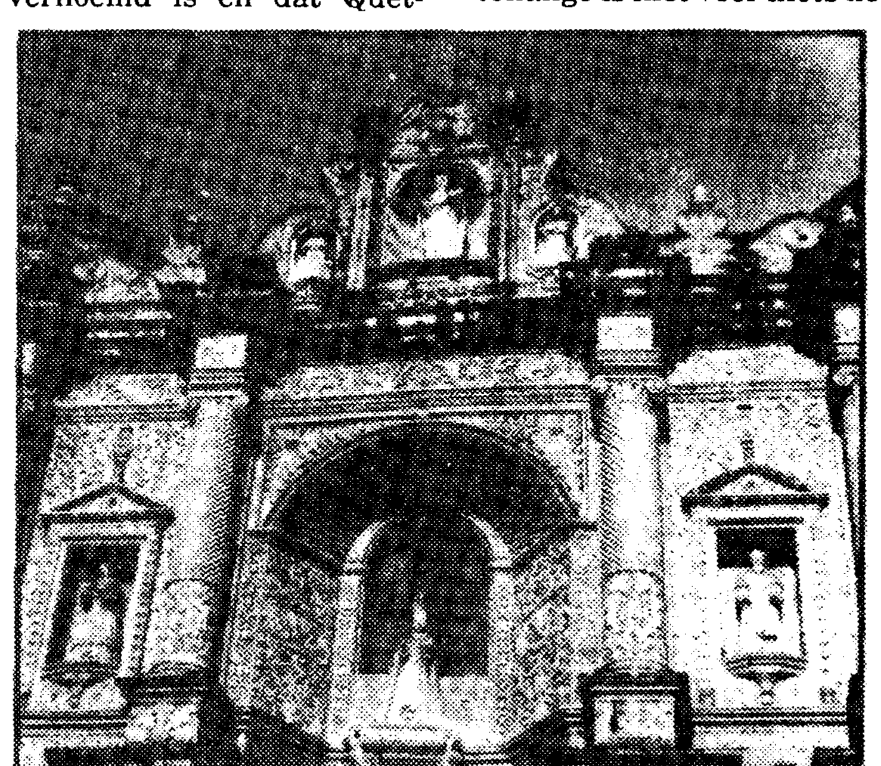

De Santo Tomas kerk in Chichicastenango

SCHOFFIE

In de kerk worden we aangesproken door een plaatselijk schoffie: snotneus, blote vieze voetjes, gescheurde broek en met opmerkelijk heldere, ondeugende oogjes. 'Spiek inglies' ?, vraagt hij met gedempte stem. Ja, dat kunnen we wel. In rap tempo begint hij vragen op ons af te vuren in het Spaans met af en toe wat gebroken Engels. Waar we vandaan komen en hoe we heten. Bij elk antwoord onzerzijds valt hij bijna van de bank van het lachen en herhaalt onze namen waarbij hij de woorden proeft alsof het bonbons zijn. Eenmaal buiten gekomen trekt hij een smoezelige ketting van gekleurde bonen uit zijn broekzak te voorschijn en kijkt ons vragend aan. Een origineel handelaartje, dat moet gezegd. De ketting hoeven we niet maar voor het leuke gesprek belonen we hem met een paar Quetzales. Met het geld in zijn hand blijft hij even beduusd staan. Dan rent hij achter ons aan en geeft een hand. 'Amigo', roept hij enthousiast. Het is makkelijk vrienden maken in Guatemala.

De Mayan Inn in Chichicastenango is niet voor niets het bekendste hotel van Guatemala. Het is misschien wel het enige hotel op de wereld waar je geen sleutel van je kamer krijgt uitgereikt bij binnenkomst maar een kaartje met daarop de naam van je persoonlijke beschermengel 'die waakt over al uw persoonlijke bezittingen'. Onze *engel* munt uit in dienstbaarheid en komt zich uitgebreid voorstellen. 'Willen we de open haard aan of een biertje bestellen. Een belletje is genoeg.' Zijn service gaat zelfs zover dat hij 's-avonds de dekens uitnodigend heeft opengelegd.

La Merced overleefde de aardbeving

Jammer dat we hier maar een nacht blijven. Het is wonderwel rustig in het hotel. In het restaurant gebruiken we de maaltijd in het gezelschap van een Zwitserse architect, die we al eerder ontmoetten in Antigua. In Guatemala loop je steeds tegen dezelfde toeristen op, omdat het schaarse wegennet iedereen naar dezelfde plaatsen lijkt te voeren. De Zwitser is in het kader van 'behoefte aan nieuwe architectonische inspiratie' een tour langs de Maya ruïnes aan het maken. Een man van het goede leven die esthetiek, naast flinke hoeveelheden drank en sigaretten, weet te waarderen. De volgende ochtend, na een wandeling over de beroemde markt van Chichicastenango, nemen we -voorlopig- afscheid van hem. We besluiten nog even wat te drinken in de bar van het hotel, waar hij na wat overpeinzingen besluit:'It's definitely too early for a gin-tonic.' Guatemalteekse koffie dan maar.

TIKAL

Terug naar de stad om met de Aviateca naar Tikal te vliegen. Het is wel mogelijk om Tikal met de auto te bereiken, maar het wordt ontraden, omdat de weg onverhard is met vele obstakels. Tikal waar de piramiden en tempels midden in de bossen liggen is het 'toetje' van de reis dat we tot het laatst bewaard hebben. Op de kaart is het Pétengebied volgetekend met kleine piramiden ten teken dat men daar Mayaruïnes vermoedt. Tikal is een van de weinige plaatsen waar met geld van de University of Pennsylvania en de Guatemalteekse overheid jarenlange minutieuse arbeid is verricht door archeologen om de ruïnes te restaureren. In heel Péten en ook in Tikal zijn nog door aarde en bomen begroeide heuvels waaronder zich tempels bevinden.

MAYA

Momenteel wordt er weinig gewerkt: het geld is op. De gids vertelt ons dat onder de imposante bouwwerken nog oudere tempelcomplexen liggen. De Maya's hadden de gewoonte om na 52 jaar op de oude tempel een nieuwe te bouwen. Wat we van de Maya's weten is dat ze een uitgekiende kalender hadden en een polytheïstisch geloof. In de afbeeldingen op de bewaard gebleven ceramiek en bewerkte botten spelen goden en dieren de hoofdrol. Apen, jaguars -die nog steeds diep verscholen in de bossen leven-en slangen lijken op een lijn met de mens te staan in de religieuze tafereeltjes. In Tikal zijn diverse stèles en beeldjes te bewonderen waarop de regengod Czak is afgebeeld. Regen was van levensbelang voor de drinkwatervoorziening -in Tikal zijn geen natuurlijke waterbronnen- en de verbouw van gewassen. Van de hieroglyphen heeft men tot nu weinig meer begrepen dan de datering. Bijna alle bewerkte stenen zijn voorzien van een datum, zodat men vrij goed kan bepalen wanneer een complex gebouwd is. Maar wat de beeldtaal voorstelt is tot nu een raadsel: de betekenis van de abstracte vormen is met het teloorgaan van de Mayacul-

Vervolg op pag. 5

JULES DE PALM

'Lekker warm, lekker bruin' op de markt

JULES DE PALM: 'Ik ben altijd gefascineerd geweest door cultuurverschillen'

= door Walter Palm =

HALVERWEGE HET interview met Jules de Palm over zijn nieuwste boek 'Lekker warm, lekker bruin' haalt hij een schrift tevoorschijn en citeert de Nigeriaanse schrijver Raphael Agoha die in zijn boek 'De eenzaamheid van Zwarte Piet' (Hilversum, 1966) schrijft dat hij dacht dat alle Nederlandse jagers zijn, omdat in Nigeria alleen jagers met hun honden op straat lopen. Wij moeten er beiden smakelijk om lachen.

Wat heeft hem er toe bewogen dit boek te schrijven? 'Ik ben altijd gefascineerd geweest door verschillen in cultuur. Toen ik als jongen van ongeveer twaalf eens bij Bas Meuldijk op bezoek kwam, trof het mij dat hij samen met zijn vrouw en dochtertje aan het eten was. Bij ons thuis aten wij nooit samen. Ieder at wanneer hij honger had. Dus mijn zus at om half twaalf, mijn broer om half één, en mijn vader at om twee uur. Het Nederlandse gezin eet op een vastgestelde tijd.

Ik vond die Hollandse aanpak veel praktischer en ik stelde mijn moeder voor hetzelfde te doen, die vond het echter 'ko'i makamba'. Een mens moet eten als hij honger heeft. We keken neer op Hollandse gewoonten. Om een ander voorbeeld te geven. Als een Antilliaanse jongen zijn Eerste Communie doet, gaat hij helemaal in het wit gekleed met een strik om zijn arm. Te elfder uur verschijnt dan de kleermaker met een hagelwit pak, te laat als altijd. De Nederlandse jongen doet echter gewoon zijn Eerste Communie in bij wijze van spreken, een blauwe broek'.

'In Nederland wordt uitsluitend gekookt wat nodig is. Ongenode gasten bestaan niet. Curaçaose moeders houden rekening met het feit, dat een hongerige, ongenode gast kan binnenvallen en koken altijd meer dan voor het gezin alleen. Een oneconomisch cultuurpatroon dus.

Dat oneconomische cultuurpatroon komt ook in het kooppatroon tot uitdrukking. Als een Hollandse huisvader postelein wil eten, maar de Hollandse huisvrouw vindt de postelein te duur dan wordt dat niet gekocht en krijgt ze de complimenten van haar man. De Antilliaanse vrouw daarentegen die weet dat haar man vis wil eten zal die vis, al is het duur, toch kopen.

Voor dit soort sentimentele dingen staat de Curaçaoënaar veel dichter bij andere vreemdelingen zoals de Libanees of die van de Venezolaan, dan de Nederlander.'

HYGIENE

Cultuurverschillen tussen Antilliaanse bursalen en Nederlandse hospita's treden zeer op de voorgrond in uw boek.

'In de conflicten speelt de persoonlijke hygiëne een belangrijke rol. Ik wist niet wat ik hoorde toen mijn hospita mij vertelde dat zij noch een bad noch een douche had. Het wassen gebeurde aan de kraan. 's-Zaterdags ging je naar het badhuis. 'Badhuis' klonk mij als Grieks in de oren. Ik ben ook naar het badhuis geweest. Je ging naar het badhuis, wachtte op je beurt, je kreeg een kaart, je kreeg dan een kwartier de tijd, en daarna werd er op de deur geklopt. Nu de meeste huizen over een douchecel beschikken, zijn er mensen in Nederland die hun douchecel gebruiken als opslagplaats.'

KLEDING

Ook kleding is belangrijk voor de Antilliaan.

'Antilliaanse mannen zijn ijdeltuiten. Kleren maken de man. Zeker typisch is dat sommige Antillianen die de film *Down Argentina Way* gezien hadden, zeer onder de indruk waren van Don Ameche's kleding in de film: blauwe jas en crème broek. Wat een gewaagde combinatie, vonden ze. Over de inhoud van de film werd nauwelijks gesproken.

Of men vond dat Robert Taylor in de film *Waterloo Bridge* slecht gekapt was....

Voor de Antilliaan is kleding uiterst belangrijk. Hoe duurder hoe beter. Soms maken ze anderen wijs dat iets duur is. De Nederlandse is net omgekeerd. Die voelt zich bekocht als zij voor een jurk te veel heeft betaald. De Antilliaanse man complimenteert elkaar ook met de kleding. Dat doen Nederlandse mannen zelden. Wel merk ik dat de Nederlandse vrouw in het algemeen eerder geneigd is om haar sekse-genoot te complimenteren met haar kleding.'

> "Geef die bruine ook een borrel van mij"

Ook huisdieren geven veel aanleiding tot conflicten tussen Antilliaanse studenten en hun hospita's. In 'Lekker warm, lekker bruin' is er het verhaal van twee Antilliaanse meisjes die weggaan bij de hospita, ene Tante Miep, omdat er overal kattehaar ligt. Kunt u hier iets meer over vertellen.

'Ik wou eerst wat schrijven over honden die meer in tel zijn dan mennsen, maar daar is al zoveel over geschreven. De Nigeriaan Raphael Agoha schrijft: 'Ik hou van honden, maar ik zou nooit een hond zoenen, zoals de meeste vrouwen hier doen'. Dat is nu een generalisatie die ik in dit boek heb willen vermijden. Ik heb over de kat geschreven. Voor de Nederlander is de kat een huisgenoot. De kat zit decoratief te wezen. Lekker in het zonnetje.

Een gebeurtenis die veel indruk op me gemaakt heeft is van een brandweerman die een poes uit een boom haalt op het Newtonplein waar overigens een standbeeld van Descartes staat. Ik vroeg me af of er geen Hollandse jongen was die met zijn katapult, daar zijn die dingen toch voor, de kat uit de boom kon schieten met een goed gericht schot.

Ik ging er toen overigens van uit dat de chef van de bewuste brandweerman hier niet van wist, tot ik tot mijn stomme verbazing van een brandweerofficier in opleiding hoorde dat het in hun instructies staat dat je geacht worden een kat uit een boom te halen, als die niet zelf naar beneden kan komen.

Op Curaçao zei mijn moeder in zo'n geval 'Bo'n subi, awèl soru pa bo baha'.

BELEEFDHEID

Een ander thema in uw boek zijn de beleefdheidsnormen. De aanspreking is cruciaal voor de Antilliaan.

'Een van de punten waar ik het nooit mee eens ben in Nederland, is de aanspreking. De Nederlander vindt de aanspreking overbodig. Ik sta er op dat ik aangesproken wordt. Ik geef bijvoorbeeld geen antwoord als een auto stopt en de inzittende vraagt mij de weg zonder mij eerst goedendag te zeggen.

Omgekeerd kijken de mensen hier raar op als ik een treincoupé binnenstap en de passagiers goedendag zeg. Je hoort ze denken 'Wat moet deze man?', maar ik kan het niet laten.

Als ik op Curaçao beleefd vraag naar de 'Pater Ludovicus Jansenstraat' dan zeggen ze me niet alleen waar dat is, maar dan zeggen ze 'U komt zeker voor Antoine Maduro... hij is net vertrokken'.

Ook typisch Curaçaos is dat als je bij iemand op bezoek komt en de persoon is ondanks de afspraak die je met hem had, niet thuis, de buren dan zeggen 'Maar weet je dan niet dat hij vandaag altijd in Asiento domino speelt?'.

Hoe is de structuur van 'Lekker warm, lekker bruin'?

'Het boek is chronologisch van opzet. Het begint in 1949, er is een flashback die zich afspeelt in 1948 en het boek eindigt met de generatie studenten van na 30 mei 1969. Met 1969 komt er een breekpunt. Dan merk ik dat verschillende dingen die typisch Curaçaos waren, niet meer Curaçaos zijn en dat zaken die eigen waren aan Nederlanders, verdwenen zijn als sneeuw voor de zon.

Professor Chorus heeft in zijn boek *De Nederlander uiterlijk en innerlijk. Een karakteristiek* (Leiden, 1967) de Nederlander beschreven als onkreukbaar, oprecht en ijverig.

Tegenwoordig ken je deze Nederlander niet meer terug. Ook de Nederlander komt te laat op zijn afspraak. Dat precieze vond ik prettig bij de Nederlander. Ik ben ook een Pietje Precies. Op Curaçao ergert het mij bijvoorbeeld als in een bepaald restaurant de bloempotten ongeverfde boterblikken zijn, of als de weg naar een openbare gelegenheid een soort maanlandschap is, terwijl de doorsnee-Antilliaan zich daar niets van aantrekt en lakoniek opmerkt 'ku hende mes ta muri'.

DISCRIMINATIE

In uw boek komt ook het gevoelige onderwerp van discriminatie aan de orde. Vindt u dat de Nederlander discrimineert?

'Ik durf de stelling aan dat iedereen discrimineert. Toen ik promoveerde had ik een stelling die luidde 'Discriminatie is inherent aan de mens'. Een Christelijke hoogleraar tekende hier bezwaar tegen aan omdat de mens immers geschapen is naar Gods beeld en gelijkenis.

Op Aruba heb ik weleens gezien *No coloured people allowed*. Dat heb ik veel liever dan dat ik ergens kom, bijvoorbeeld in Londen, en je ziet aan het gezicht van de persoon die naast je zit dat hij denkt 'Het is wel erg geworden in mijn land dat zo'n man naast me zit'. Ik ben ook gediscrimineerd in Nederland.

In een Haags etabissement bood een volstrekt onbekende mij een borrel aan met 'Maarten (dat was de naam van de kastelein), die meneer daar, die bruine, krijgt een borrel van mij'. Goedbedoeld, maar waarom aan mij? Omdat ik bruin ben? Zogenaamde positieve discriminatie waar Nederlanders zich massaal aan bezondigen.

De kreet 'Neger, pero orguyoso' is ook discriminerend vanwege het woord 'pero'. Er zijn talrijke vormen van discriminatie. Zo was er een HTS die van Antilliaanse studenten eiste dat ze minimaal een zeven voor wiskunde hadden om toegelaten te worden.

Ook ik discrimineer. Als ik een treincoupé binnenstap en een walm van knoflook slaat mij tegemoet van een groep Indische mensen, dan ga ik weg, dan wil ik daar niet zitten. Op dat moment discrimineer ik.

Ik kan me niet voorstellen dat Curçaoënaars een grote mond opzetten als ze gediscrimineerd worden terwijl volgens mij discriminatie op Curaçao is uitgevonden. Wij zijn goed in het bedenken van redenen waarom iemand niet deugt. Natuurlijk is er discriminatie in Nederland.

Je kunt discriminatie ook uitlokken door je gedrag, door dingen te doen die hier niet horen zoals het luidkeels afscheid van elkaar nemen op straat of te toeteren als je weg rijdt.

Zo was er hier een Antilliaanse studente die problemen kreeg met haar hospita, omdat als ze uit geweest was, ze op de hoek van de straat hard lachend en in het Papiamentu moppen ging uitwisselen met haar landgenoten, terwijl dit de hospita mateloos irriteerde. Haar vrienden mochten van haar hospita binnenkomen, maar nee, ze gaven er de voorkeur aan om buiten te blijven.'

VERWEND

In 'Lekker warm, lekker bruin' schrijft u dat zelfs als een Antilliaanse student op Schiphol zou worden opgehaald door de Koningin in de gouden koets, dan nog zouden ze vragen waar de prins gebleven is. In een andere passage in uw boek geeft u een Antilliaanse studente een doos bonbons cadeau maar ze is teleurgesteld omdat ze een ander chocolademerk prefereert. Vindt u Antilliaanse studenten verwend?

'Laat ik het zo stellen. Antilliaanse studenten accepteren te veel zaken als vanzelfsprekend. De Antilliaanse student bedankt niet graag. In het boek beschrijft ik ook het voorval van een mij onbekende Antilliaanse student die ik tegenkom in een restaurant en die er dan van uit gaat dat ik zijn maaltijd betaal.

Antilliaanse studenten reageren zelden enthousiast. Dat is een zekere verwendheid. Het is nooit goed, althans niet goed genoeg. Als een Nederlands kind mag kiezen tussen bij wijze van spreken een uitstapje naar Scheveningen of een bezoek aan oma, dan zou de Antilliaan proberen om beide te krijgen dus zowel Scheveningen als bezoek aan oma. Maar het is niet alleen de Antilliaanse student die verwend is. De Antilliaanse man bijvoorbeeld wil zowel getrouwd als vrijgezel zijn...'

In 'Lekker warm, lekker bruin' beschrijft Jules de Palm op subtiele wijze en met de zijn bekende vermaarde humor de cultuurverschillen tussen Antillianen en Nederlanders, meer in het bijzonder tussen Antilliaanse studenten enerzijds en Nederlandse hospita's en autoriteiten anderzijds. Jules de Palm die jarenlang hoofd was van het bureau dat belast was met het toezicht op Curaçaose bursalen, is een kenner/connaisseur van deze complexe interetnische verhoudingen. 'Lekker warm, lekker bruin' is zodoende eigenlijk verplichte literatuur geworden voor al degenen die van plan zijn naar Nederland te gaan, dan wel geïnteresseerd zijn in cultuurverschillen tussen Nederlanders en Antillianen.

Ria Houwen

vervolg van pag. 1

zijn. Het is ook de leeftijd waarin we nu zitten. We zijn nog te veel met beslommeringen bezig, met kleine futiliteiten die je moet doen. Als je nog een klein kind hebt, krijg je dat verlangen, die behoefte aan soortgenoten met wie je kunt praten over gebieden die in het dagelijks leven nooit aangeraakt worden.'

Vrijdagmiddag houd ik een persconferentie over de expositie waarbij ook Defensa Ambiental en Amigu di Tera zijn uitgenodigd?

'Dat idee is bij me opgekomen, omdat ik, als ik daar zit zo dikwijls denk: 'Als ze hier maar nooit aankomen!'. Stel je eens voor dat ze daar ook toeristenprojecten voor gaan bedenken? Ik zie deze expositie als een tonen: ik laat het zien. Dit is het echte Curacao, dit is de noordkust. Zo heb ik het ervaren. Deze expositie gaat naar Nederland en daar zal het als een promotie van Curacao gebruikt worden. Het Antillenhuis wordt er ook bij betrokken. De expositie is mede mogelijk gemaakt door Maduro en Curiel's Bank, door Lionel Capriles. Hij heeft indertijd beloofd dat hij kunstenaars zou helpen ook in het buitenland te kunnen exposeren en hij helpt met de kosten. Die liggen erg hoog bij een expositie. Er zijn b.v. verzendkosten, verzekeringskosten, publicatiekosten. Zelfs een kleine advertentie kost al heel veel geld. En het is maar de vraag of je de kosten er via de verkoop uit haalt.'

PROMOTIE

'De expositie zal in Nederland als een promotie van Curacao dienen. Op Curacao is het een vingerwijzing naar de mensen. Let op wat je hebt. Verknoei het niet. Defensa Ambiental en Amigu di Tera vonden het een goed idee dat ook vanuit deze hoek op hun werk gelet wordt, vanuit de artistieke hoek dus. De inspiratie die ik voor mijn werk krijg, krijg ik alleen, omdat het gebied nog onaangetast is. Als men er mee bezig is, gaat het over voor mij. En dat is niet alleen voor kunstenaars zo. Het is een uniek gebied omdat het nog niet aangeraakt is. Dat is een facet van het landschap dat zo in tegenstelling is met de zuidkust. Die is ook uniek, maar je kunt ze niet gelijktrekken. Ik vind dat Defensa Ambiental en Amigu di Tera goed werk doen. Ik heb ze ook een voorstel gedaan om een film te maken, waarbij langs de kloof loopt en eindigt met de camera op mijn schilderij. Dan zie je de kloof door mijn ogen. Ik weet niet of die film doorgaat, ik heb er niets meer van gehoord, ik denk niet dat het idee uitgevoerd zal worden.'

Ria Houwen is druk bezig. Niet met schilderen maar met schuren. De schilderijen moeten ingelijst worden en de houten ramen moeten mooi glad zijn en geverfd. Het inlijsten valt niet mee. Ze werkt graag op board maar maakt de laatste tijd werken op linnen. Het linnen spant ze echter op board, niet op een los houten raam. Ze vindt het niet zo prettig als het linnen veert. Ze voelt graag tegenstand als ze aan het schilderen is. Maar die dure boardplaten zijn moeilijk te lijsten. Dan blijkt het het voordeel van het klassiek gespannen doek. De aquarellen worden ingelijst door Tiny Dijk. Daar heeft ze geen zorgen over. Het is bijna klaar. Nog een paar dagen en alles hangt. Buiten druppelt zachtjes de regen. Binnen schijnt de zon.

Kook mee met May

Johnny Cakes

VANDAAG een recept van Johnny cakes, die in vroeger tijden 'journeycakes' werden genoemd. Ze werden 'smorgens door vrouwen klaargemaakt, zodat hun mannen ze mee konden nemen naar het werk. De houdbaarheid van Johnny cakes is vrij goed. U kunt ze serveren bij ontbijt of brunch en ze smaken uitstekend met kaas of jam.
Het lekkerste zijn ze echter zó uit de pan met veel boter!

Voor het maken van Johnny cakes heeft U het volgende nodig:

2 cups meel;
2 theelepels bakpoeder;
1/4 theelepel zout;
1 theelepel suiker;
1 eetlepel plantaardig vet, margarine of boter;
1/4 tot 1/2 cup (of meer) water; 1/2 cup maïsolie voor het bakken.

BEREIDING

In een middelgrote schaal zeeft U samen: het meel, de bakpoeder, de suiker en het zout. Voeg het vet toe en wrijf het (met uw handen) door het meelmengsel. Daarna voegt U beetje bij beetje het water toe tot al het meel is verwerkt. U kneedt het mengsel tot U een glad deeg heeft verkregen. Bestuif vervolgens een plank met wat meel, rol het deeg voorzichtig uit tot een rol van 5 cm middellijn. Snij de rol in stukjes van 2,5 cm en maak van elk stukje een balletje. Maak de balletjes plat met de palm van uw hand.
Bak de Johnny cakes in een koekepan met een klein laagje olie op een niet te hoog vuur (anders worden ze niet gaar van binnen) tot ze lichtbruin zijn aan beide kanten. Laat ze uitlekken op keukenrol papier. Inplaats van water kunt U ook melk, karnemelk of yoghurt gebruiken. Eet smakelijk van uw Johnny cakes!

MAY

LETTERKUNDIG LEVEN ROND DE EEUWWISSELING

Recensisten zagen liever 'eigen mensen'

= door Wim Rutgers =

TOEN HET TEATRO NAAR officieel geopend was op 27 augustus 1871, vonden hierin tevens de optredens van langsreizende, veelal, Spaanstalige gezelschappen plaats. Dat betrof soms goochelaars, duivels- en voordrachtskunstenaars, dansers op het gladde koord en acrobaten, maar overwegend waren het serieuze tonelisten. Deze 'passanten' gaven meestal in korte tijd een serie voorstellingen uit hun repertoire, waarbij vaak stukken van aanzienlijke auteurs.

Ik kan hier niet elke buitenlandse groep met alle stukken noemen, want zo een tot twee keer per jaar was er wel een gezelschap op bezoek, voorzover we dat na meer dan een eeuw nog kunnen achterhalen uit aankondigingen vooraf, advertenties en recensies in de van die jaren nog ter beschikking staande kranten. Mijn verslag is gebaseerd op het napluizen in de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag van *De Curaçaosche Courant*, *De Onpartijdige* 1870-1874, *The Impulse* 1871-1875en *Civilisado* 1870-1874.

Eind augustus, begin september was er de Compañia van Zafrane en recenseerde 'Americano' de voorstellingen in *Civilisado* van 2 september 1871. In ...ber van hetzelfde jaar was er de familie Gimeno met een stuk van de bekende dramaturg Luis Mariano de Larra, *Los Lazos de la Familia*, uitgebreid besproken door opnieuw 'Americano' in *De Onpartijdige* van 2 november 1871. Dit zegt dus iets over de conventie en we zien meteen dat er sprake is van ... vorm van georganiseerd recensie-wezen omdat bepaalde personen regelmatig als zodanig optraden.

'Naar het theater dan, om, ...genot smakende en aangename uren doorbrengende, ... werken tot een lof... doel!'

...Compañia Dramatica de ...Señores Muñoz i Belaval ... in juni/juli 1873 op ... en gaf zelfs zes meer ...der drukbezochte voor...n, die positieve reac... de kranten opriepen. ...er/december 1875 ver... de Compañia Drama... los Señores Robeno y ...een serie voorstel... volgens het gebruik ...paans. De groep ver... onder andere Bou...y, *La Hermana del Car...*, Don Enrique Reinero, ... *de Arco* en Don Jose ..., *Dn. Juan Tenorio*.

PASSANTEN

...den we telkenjare ...n langskomen. In 1883 ... gezelschap Astol een voorstellingen waarbij ... gering bleek. In ... was er het gezelschap M. Azuaga, dat in 1887 ...am. In dat jaar was ... La Torre, in 1890 ... de Castillo, in 1891 ... Venezolaans lyrisch... ...isch gezelschap en de ...uque y Polo, in 1894 ...anse groep Cuello en ...liaanse Roncoroni, dat ...taliaans speelde. Deze ...egen om enig idee te ...an deze passanten.

...over we dat uit de ... overgeleverde ...n kunnen recon...n, waren de langsko... ...groepen heel actief in ...tal korte tijd van ...blijf. De belangstel... ...selde. Ik heb de ... dat ze naar het einde ...euw toe wat afnam, ...t was niet bij elke ...et geval. De kranten ...an deze optredens ... altijd recensies en ...en ze uit de koker ...nden te komen, ... als niet meer dan ...e reclame ...d moeten worden. ... 'eigen' toneel was, ... recensie-aandacht ... zowel in aantal als ...breidheid van de ...wingen. Uit alles ...delijk hoe populair ... die dagen was.

...erste voorstellingen ...derlands beroepsto... ...den pas voor het ... juni 1906 plaats... ...toen 'Het Holland... ...semble' hier kwam ... voorstellingen in de ...ndse taal gaf.

...ITAIR TONEEL

...de groep van pas... ...toneel werd gevormd ...litairen die of van het ...garnizoen of van bezoe... ...ende schepen afkomstig waren. Ze vormden incidenteel een clubje of organiseerden echte toneelgroepen met (werkende) leden en een bestuur. Beide waren veelal slechts korte tijd actief met hun opvoeringen van Nederlands over het algemeen lichtvoetig ontspannend amateurtoneel. Dat was dus van heel ander kaliber dan het Spaanstalige beroepstoneel!

Passanten brachten op Curaçao toneel van niveau

TEATRO NAAR.

COMPAÑIA DE AFICIONADOS

"PLACER DEL ESTUDIO."

cre..da para poner en escena piezas dramáticas de autores escojidos á beneficio de la institucion masónica

"Fondo Federico de los Paises Bajos."

QUINTA FUNCION

para el dia 31 *de Agosto de* 1879.

La Compañia dedica su quinta funcion al Comercio de esta isla.

Despues de ... escojida ... sociedad de aficionados *Harmonia*, se pondrá en escena el magnífico drama histórico en seis actos y en prosa, traducido del italiano por Eloisa y Alberto E. Rossi, titulado:

EL VERDUGO DE SU HIJO,

Epoca: Año de 1708. — Los dos actos primeros en Sevilla, y los cuatro últimos en Córdoba.

PRECIOS.

Un palco con 6 asientos	*f* 12.—
Un „ „ 4 „	„ 8.—
Luneta	„ 1.50
Niños	„ 0.75

Los billetes se venden en casa del Director y en el TEATRO NAAR el dia de la funcion.

A LAS OCHO EN PUNTO.

El Director,
P. C. LEON.
El Secretario,
ISAAC MARCHENA.

In 1873 tot 1875 speelde zo de Militaire Toneelvereeniging 'Vooruitgang zy ons streven', aanvankelijk onder voorzitterschap van L.W. van Alphen en I. A. Molle als secretaresse, een hele serie toneelstukken, waarvan *Gustaaf Heller of Het offer der verleiding* en de komedie *De koperen ring* de eerste waren. Een paar maanden later speelde dezelfde actieve groep op het Riffort de blijspelen *Jager en Patrijshond* en *Ik inviteer mijn kolonel*, en de klucht *Een lastige overbuur*. Op 4 oktober trad ze weer op met de twee ontspannende komediestukken.

G. en C. vroegen in de *Civilisado* van 11 oktober of het niet mogelijk was dat het gezelschap voortaan in Teatro Naar zou optreden, 'om daardoor de geheele bevolking in de gelegenheid te stellen hun aangenaam en boeiend spel te bewonderen'. Het gezelschap voldeed aan het verzoek 'van vele ingezetenen' en speelde op 28 maart 1874 de blijspelen *Heerschzucht* en *Jocrisse de Vondeling*, die evenwel heel slecht bezocht werden, ook zelfs niet eens door de officieren van het garnizoen. Criticus X vond het spel van de meeste tonelisten met enkele uitzonderingen, ook eigenlijk maar matig, stijf, onnatuurlijk en gedwongen. En dat, waar elk gezelschap met elk stuk altijd alleen maar werd toegejuicht!

De militairen lieten zich niet ontmoedigen en speelden op 19 september weer, waarbij de opkomst opnieuw gering was.

NEDERLANDS

In de *Civilisado* van 26 september 1874 riepen M. en L. het publiek op om wel te gaan omdat er in het Nederlands gespeeld werd. Ze schreven als 'beminnaars van het Tooneel maar ook als warme vereerders onzer schoone moedertaal' een 'woord van opwekking' voor de velen,

'die met afkeurenswaardige onverschilligheid de gelegenheid laten voorbygaan, eene voorstelling in hunne eigene taal by te wonen, en daarentegen zonder aarzelen aardige sommetjes besteden om die te zien van vreemde tooneelspelers, wier spel, in weerwil dat zy er een middel van bestaan in vinden, soms nog al veel te wenschen overlaat, en in een taal geschiedt die, ofschoon vleijender en zoetvloeijender dan de onze, desniettemin aan den Nederlander of zyne regtgeaarde afkomelingen nimmer veel sympathie kan inboezemen'.

Op dit stuk, dat iets laat zien van hoe sommigen in die tijd over de 'taalkwestie' dachten, reageerde 'een Curaçaoënaar' een week later door te repliceren dat de kolonie de laatste jaren van moederland en moedertaal vervreemdde om twee redenen: de Nederlandse taal is van geen nut voor de handel waarin het merendeel van de bevolking een bestaan vindt,

'dat men hier zyne kinderen niet hunnen leertyd zal laten verspillen aan eene taal, welke, met het oog op hunne toekomstige loopbaan, hun tot geen nut of voordeel kan strekken',

en dat het moederland de laatste jaren zelf de sympathie die er wel degelijk was, heeft verspeeld (waarbij de auteur natuurlijk op de 'Affaire Sassen' doelde).

Op 27 maart 1875 speelde men opnieuw *Gustaaf Heller*, ditmaal gevolgd door *Een avontuurtje van Mijnheer Kikkerbil of Een les voor Oude Jonge Heeren*. De titels van dit soort stukken doen bange vermoedens rijzen over het niveau ervan!

Het valt op dat de laatste voorstellingnen nauwelijks of in het geheel niet meer werden gerecenseerd, maar *De Onpartijdige* die zoveel aandacht aan toneel schonk verscheen toen ook al niet meer.

MILITAIRE VERENIGINGEN

In maart 1876 gaf de Marine Vereeniging 'Eendragt maakt magt' een voorstelling met een blijspel, een klucht en een ballet-pantomime. Zo vinden we van tijd tot tijd incidentele optredens van Onder-Officieren en manschappen van Stationsschepen, die veelal voorstellingen ten behoeve van de armen gaven. De bemanning van *Zr. Ms. Alkmaar* speelde in september 1884 enkele keren ten behoeve van de armen op Curaçao. De opbrengst van *De Nederlanders in Atjeh of De val van de Kraton* en *Hoe de studennten zijn* bleek f.453,- te bedragen; er was dus flink wat publiek aanwezig. De manschappen van het garnizoen speelden in november 1884 twee keer voor datzelfde doel, waarop de recensent in *De Curaçaosche Courant* op 14 oktober 1884 malicieus opmerkte, dat het doel beter was dan het spel.

In 1890 speelde EDO-VENDO ten behoeve van het Bedelaarsfonds tweehonderdvijftig gulden bij elkaar. *De Curaçaosche Courant* oordeelde:

'De militairen kweten zich vrij wel van hunne taak. Men mag niet meer verwachten van personen die geene opleiding voor het toneel hebben ontvangen, en zich slechts in hunne ledige uren wijden kunnen aan het instudeeren hunner rollen. Zij verdienen wel aangemoedigd te worden. Wordt door onderlinge vriendschap eendracht gesticht, niet minder zeker is het dat door oefening nuttig werk wordt verkregen'.

Met een vriendelijk woordspelletje naar de naam verwijzend liegt de kritiek er niettemin niet om! Deze vorm van toneelbeoefening bleef in de daarop volgende jaren bestaan. Men speelde soms op het schip, soms in het Fort, maar meestal in Teatro Naar, dat ook voor dit soort amateurtoneel openstond. De belangstelling was sterk wisselend, altijd werd er voor een goed doel gespeeld. Men speelde blijspelen, vederlicht toneel en bracht dat op amateuristische wijze volgens de milde recensenten, zodat de kwalificatie 'letterkunde' voor dit soort activiteiten dubieus is, ook vanuit contemporain oogpunt.

Sommige opvoeringen gingen gepaard met acrobatiek en gymnastische oefeningen, zoals de gezamenlijke uitvoering van de toneelvereeniging Wilhelmina en de Matrozen en Dilettantenclub Excelsior van *H.M. Zeeland* in 1900 en 1901 ten behoeve van het zogenaamde Transvaalfonds voor slachtoffers van de Boerenoorlog.

'Een niet ontalrijk publiek woonde de voorstelling bij, op de keuze echter der opgevoerde toneelstukjes valt niet te roemen'.

In 1907 speelden de militairen van het garnizoen en de manschappen van *H.M. Gelderland* voor een op te richten Militair Tehuis; ze brachten voordrachten, gymnastiek, staafoefeningen, ladderstanden, een pantomime en een blijspel.

De militairen speelden Nederlands toneel, dat wil zeggen een Nederlands repertoire, in de Nederlandse taal en vertolkt door Nederlandse passanten. Vanaf het tweede decennium van onze eeuw lijkt deze toneelactiviteit te verwateren en te verdwijnen, de kranten berichtten er in elk geval niet meer over, zodat het genre zichzelf overleefd lijkt te hebben.

NIVEAU VERSCHIL

Het passanten-toneel was dus van Spaanse reizende bekende beroepsgezelschappen en Nederlandse militaire amateurverenigingen, die zich voor de gelegenheid vormden. Er blijkt een duidelijk niveauverschil tussen deze beide, zowel qua repertoire als qua presentatie. Brachten de eerste het serieuze werk uit de officiële gecanoniseerde toneelliteratuur, de tweeden kwamen niet verder dan het ontspannende blijspel dat balanceerde op het randje van de toneeldraak. Voor beiden stond het Teatro Naar ter beschikking.

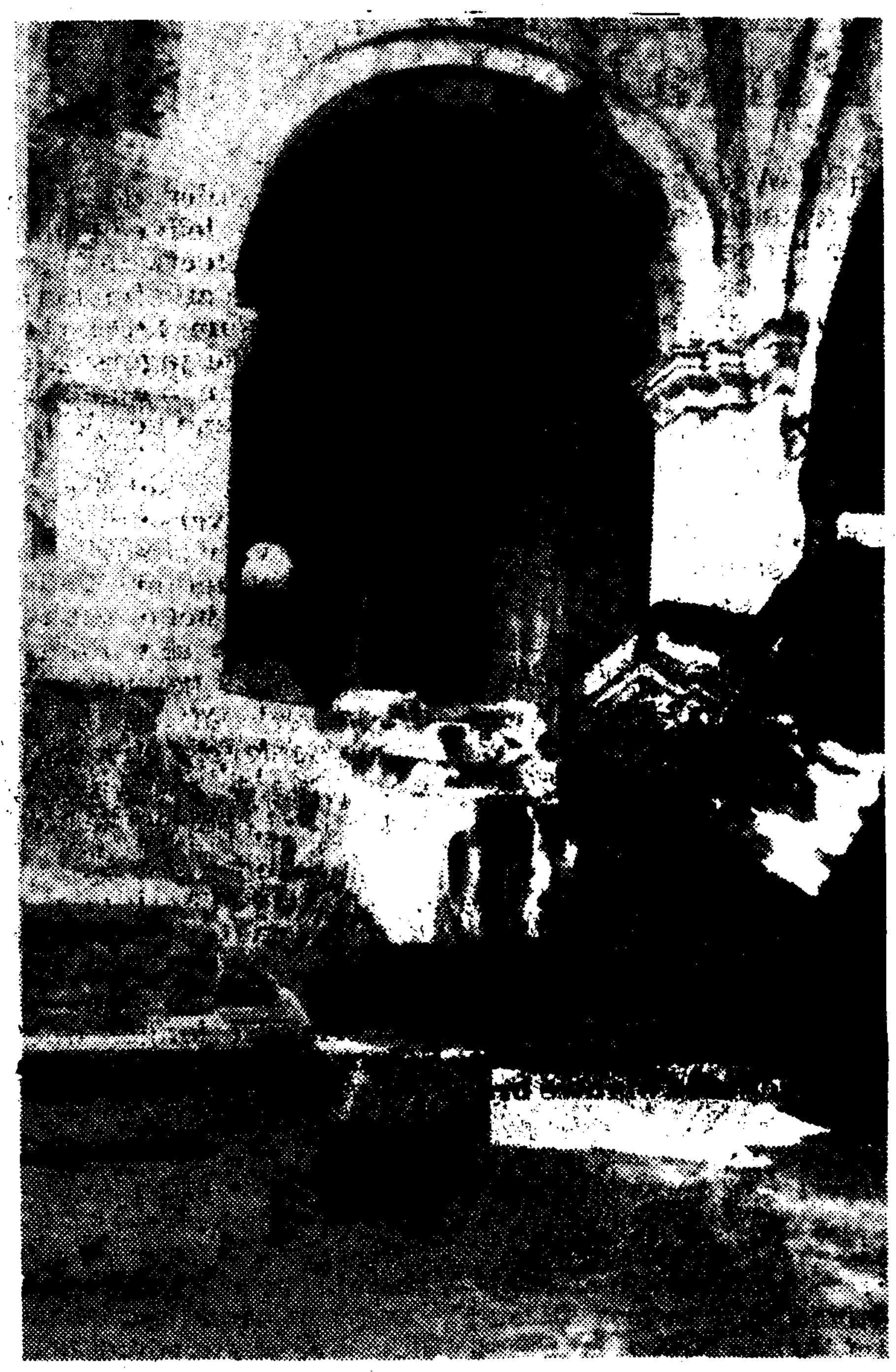
De recensenten maakten eveneens een duidelijk verschil tussen beide, getuige *De Vrijmoedige* van 15 juni 1893. Laat een fragment uit de recensie dan maar als representatief voor de rest gelden en laten wij ons bij deze coulante opstelling aansluiten. In elk geval zeggen deze voorstellingen iets over het toneelleven en het niveau van die dagen.

'Het spreekt van zelf, dat men dezen geimproviseerden toneelspelers niet dezelfde eischen mag stellen als aan hen, die van het tooneelspel zich eene broodwinning maken; het geldt hier bovendien een optreden ter wille van de weldadigheid, maar toch dient men te erkennen, dat de verschillende rollen van het drama tamelijk wel teruggegeven werden en er onder de leden van genoemde Vereeniging elementen zijn, die door oefening heel goed tot ontwikkeling zouden kunnen komen.

Ook het blijspel liep vrij goed van stapel en deed menigeen in een schaterlach uitbarsten. Wij hebben een hartelijk woord van aanmoediging over voor Oefening kweekt kunst, die door eene nuttige bezigheid het verstand harer leden zoekt te ontwikkelen en hun geest te veredelen'.

Guatemala...

Vervolg van pag 3

De kathedraal van Antigua: een ruïne

tuur verdwenen. Wat ons nu nog rest is de Popul Vuh, een boekje dat is opgetekend vanuit de orale overlevering, waarin het ontstaan van de aarde en de omzwervingen van de Maya's worden beschreven. Alle originele Maya-geschriften zijn helaas ten tijde van de 'conquistadores' verbrand.

TEMPEL IV

Onze vriend de architect treffen we -hoe kan het ook anders- bij een van de tempels aan, dwalend en bewonderend. We kunnen hem niet overreden met ons mee te gaan om tempel IV -de hoogste- te beklimmen. 'I definitely smoke too much', luidt zijn excuus. De klim via de wankele trapjes wordt beloond met een magistraal uitzicht: zover het oog reikt niets dan bossen met hier en daar een topje van een Maya-piramide. Omdat we in een Jungle Lodge-huisje bij de ingang van de Tikal ruïnes logeren is een vroege wandeling in het bos mogelijk. Om vijf uur in de ochtend hebben we afgesproken met een lokale gids die al elf jaar boswachter is en daarvoor werkzaam als *chicle*-arbeider. Overal in de Péten staan de *chicle*-bomen, herkenbaar aan de inkepingen overdwars waaruit het gom, dat als basis voor de Chiclets-kauwgom diende, wordt gewonnen. Nu het gom synthetisch bereid wordt is er weinig meer te verdienen in de winning van het gom. De Maya's maakten ook al dankbaar gebruik van deze natuurlijke latex bij het dichten van de bodem van hun regenwaterreservoirs. Gewapend met een zaklamp begeven we ons in het aardedonkere bos. Bij het eerste krieken van de dag beginnen hier en der wat vogels te fluiten. Opeens horen we in de verte een oorverdovend lawaai dat inderdaad zou kunnen lijken op het gegrom van een jaguar. In de reisgids hadden we al gelezen dat de *howlermonkey* nog sporadisch voorkomt in Tikal en dat zijn 'gehuil' veel lijkt op dat van de jaguar. De gids stelt voor de plaats des onheils op te gaan zoeken. Met gemengde gevoelens stemmen we toch maar toe, want zo'n aap zien maak je toch niet dagelijks mee. Na een tocht door de ingewanden van het bos, waarbij we de behendige boswachter op de hielen volgen en we regelmatig verstrikt raken in de lianen en de boomwortels naderen we de 'ontbijttafel' van de aap. Hoog in het bladerdak ontwaren we dan eindelijk het brullende dier. We horen hem van dichtbij reutelen en gorgelen alsof hij de vorige avond nog flink doorgezakt is. Een unieke ervaring omdat er nog maar een stuk of acht brulapen in dit bos schijnen te leven.

SMOKKEL

Hoewel het Tikalgebied uitgeroepen is tot een beschermd natuurgebied wordt er door de plaatselijke bevolking nog flink jacht gemaakt op de dieren in het bos. De huid van een jaguar levert nu eenmaal aardig wat quetzales op. Ook schijnen per jaar duizenden tropische vogels, waaronder toekans en papegaaien, het land uit te worden gesmokkeld. Natuurbeheer en vooral ecologisch bewustzijn schijnt nu eenmaal niet de sterkste kant te zijn van de Guatemalteekse bevolking. Maar een *volk met honger* valt dat eigenlijk ook niet echt kwalijk te nemen: een ecologische moraal kan nu eenmaal pas ter sprake komen als de buikjes gevuld zijn.

Pinkie op Bonaire

TOEN PINKIE op een dag in de mondi wandelde, bleef hij opeens verbaasd staan. Wat een vreemde planten zag hij daar! Twee lange rode stengels waren het, met witte bladeren er boven op. Of waren het soms witte bloemen? Nieuwsgierig klom Pinkie langs een van de stengels omhoog.

Maar toen hij boven aan kwam, wist hij het nog niet. Het waren geen bladeren, en ook geen bloemen. 'Het lijken wel veren', zei Pinkie. En hij niesde wel drie keer achter elkaar, want ze kriebelden in zijn neus.

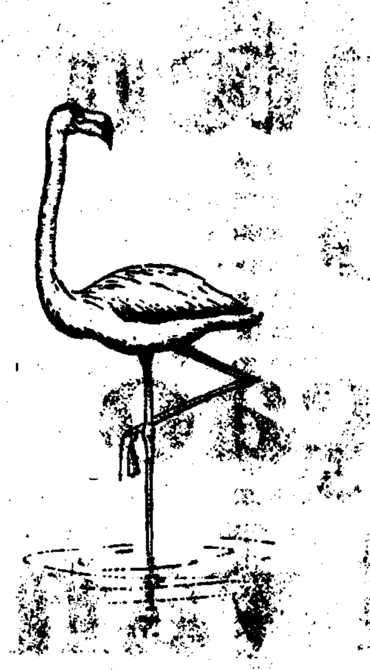
De plant begon opeens te bewegen en riep: 'Hela, wie is daar?'. En toen zag Pinkie pas, wat de twee stengels geen planten, maar vogelpoten waren. 'Wat wat ben jij nou voor een soort vogel?', stotterde hij verbaasd. 'Een flamingo natuurlijk', zei de vreemde vogel. 'Filoe Flamingo heet ik. En jij? Ben je soms een visje? Ik heb honger en op visjes ben ik dol'.

'Nee nee', zei Pinkie gauw. 'Ik ben een kaboutertje en veel te taai om op te eten'. Een kaboutertje! Daar had de flamingo nog nooit van gehoord. 'Wij zijn er om iedereen te helpen', legde Pinkie uit. 'Mensen en dieren en planten'. 'Flamingo's ook?' vroeg Filoe. 'Jazeker', knikte Pinkie. 'Kun je mij dan niet helpen?,' vroeg de flamingo. 'Ik woon met een heleboel andere flamingo's op een klein eiland, dat Bonaire heet. Maar toen ik vanmorgen een eindje ging vliegen, ben ik verdwaald en hier terecht gekomen. En nu weet ik niet, hoe ik weer bij mijn familie moet komen. Kun jij me niet even thuis brengen?'.

'Oh ja, natuurlijk', zei Pinkie dapper. Hij wist helemaal niet, waar Bonaire lag, maar dat wilde hij de vogel niet zeggen. Hij had immers verteld, dat kaboutertjes iedereen helpen. 'Eh, die kant op', wees hij. En terwijl Pinkie zich stevig aan de hals van de flamingo vast hield, vloog Filoe weg. 'Waar zouden we terecht komen?,' dacht Pinkie angstig. 'Misschien wel in Amerika'. En toen er in de verte een eiland verscheen, hoopte hij maar, dat het Bonaire zou zijn. Maar dat was het niet, want hij zag allemaal bekende stranden en bomen. 'Dat lijkt Aruba wel', dacht hij, 'Waar Chogo de uil woont'.

Chogo de uil! Pinkie wipte zo opgewonden op en neer, dat de flamingo verbaasd achterom keek, 'Ga hier maar naar beneden', zei Pinkie. Hij zou aan Chogo de uil vragen, waar Bonaire lag. Die wist het vast wel.

Chogo keek heel verwonderd, toen Pinkie opeens voor zijn snavel stond. 'Vinden je papa en mama het wel goed, dat je heel alleen zo ver weg gaat?,' vroeg hij streng. 'Jaaa', jokte Pinkie, 'Ik moest Filoe toch helpen. Hij is verdwaald en moet naar Bonaire. Weet jij, welke kant we dan uit moeten?' Gelukkig, Chogo wist het.

Even later waren de flamingo en het kaboutertje weer op weg. En toen duurde het niet lang meer, of ze kwamen op Bonaire aan. De andere flamingo's verdrongen zich nieuwsgierig om hen heen. 'Wat heb je daar mee gebracht, Filoe? Een lekker visje?' vroegen ze. 'He toe, geef mij ook een stukje'. 'Nee nee', zei Filoe. 'Dit is een kaboutertje, dat iedereen helpt. Hij heeft me weer thuis gebracht'.

'Ja', knikte Pinkie, 'En nu moet ik weer naar huis'. Hij vond flamingo's helemaal geen aardige vogels. Ze dachten maar steeds, dat hij een visje om op te eten was. Vlug liet hij zich langs een van Filoe's poten omlaag glijden en stapte weg. 'Dag hoor', riep hij naar de flamingo's 'Tot ziens'. 'Tot ziens en goede reis', riepen de flamingo's terug en klapperden vrolijk met hun vleugels.

Maar toen Pinkie een eindje had gelopen, bleef hij verschrikt staan. Hoe moest hij nu weer bij papa Brr en mama Poetsje komen? Hij had geen vleugeltjes om te vliegen en geen vinnen om te zwemmen. En bij de flamingo's wilde hij niet blijven. Verdrietig ging hij op een grote steen zitten. Twee dikke tranen biggelden langs zijn neusje.

'Nee maar, als dat Pinkie niet is!,' klonk er opeens een stem. En voor hem stond Piet Pelikaan. 'Hoe kom jij hier helemaal op Bonaire terecht', vroeg hij verbaasd. Pinkie vertelde de pelikaan, wat er gebeurd was. 'Wel v[illegible] Piet hoofdschudder[illegible] was erg aardig [illegible] Pinkie, maar oo[illegible] beetje dom. Het is [illegible] goed, dat ik net langs [illegible] Stap maar in mijn [illegible] dan breng ik je sne[illegible] naar huis'.

En zo kwam Pink[illegible] tijdje later weer bij het [illegible]terhuisje, waar kabout[illegible] en Poetsje al ongeru[illegible] hem zaten uit te [illegible] Kleine kabouterjon[illegible] moeten nog een he[illegible] leren, vóór ze alles [illegible] doen. Net als klein[illegible]deren, he?

Panta het leeuwinnetje

GRRAWW! [illegible] en rekte zich [illegible] heb honger! Zou [illegible] ze hebben gehaald? [illegible] even boffen. Terwijl de kleine Panta nog sliep, was mama leeuw op jacht [illegible] en kwam [illegible] een gnoe [illegible] en [illegible] steunde en strui[illegible] over het kop[illegible] Panta [illegible] [illegible] Geduldig lag ze te wachten, tot haar vader en toen haar tantes [illegible] neushoorn en [illegible] af. Aiaiai! Zuchtend [illegible] mama ook op en [illegible] weg. Ze was echt te [illegible] om een aanval te wagen. Net als papa, die met haar mee liep. Nee, zo was [illegible] aan, vond de neushoorn en begon te grazen. Nu konden papa en mama weer rustig [illegible]. En Panta [illegible] Maar net, toen ze droomde, dat ze heel alleen een zebra op mocht eten, werd ze wakker gepord. De hele familie trok

dat niet moeilijk te ontdekken.

'Maar mama is slim', dacht Panta trots. Elke keer als de giraf opkeek, bleef ze doodstil staan. Zelfs als ze net haar poot opgebeurd had. Zo lukte het haar dicht bij haar prooi te komen en hem met een laatste snelle ren te grijpen. Dat werd een feestmaaltijd!

Zo verliep een dag uit het leven van Panta, de jonge leeuwin. Zou je met haar willen ruilen?

tantes gegeten hadden. Dan pas waren zij en de [illegible] aan de beurt. Haar broertje kon natuurlijk weer niet wachten. De sufferd! Een van de tantes gaf hem zo'n harde [illegible], dat hij [illegible] de [illegible]. Panta keek naar de groep gnoes, die rustig op een afstandje aan het grazen waren. Zo lang de leeuwen niet hongerig waren, deden ze niets, dat wisten ze wel. Maar als ze weer rond begonnen te sluipen, zouden de gnoes hen goed in de gaten houden. Dan waarschuwen ze elkaar met luid snuiven en [illegible].

Na het eten nam iedereen er zijn gemak van. De grote leeuwen en leeuwinnen zochten een lekker plaatsje in de schaduw. En Panta, [illegible] wat met [illegible], wat was dat? Een neushoorn kwam op haar ouders af. Mama vond het helemaal niet leuk om gestoord te worden, dat zag Panta wel. De neushoorn kwam op papa af met een houding van: Doe eens even wat. [illegible] Laat ze maar uitkijken', dacht Panta.

'Als [illegible] wordt', papa [illegible] weer verder.

Ze waren allemaal nog een beetje lui, omdat ze nog geen honger hadden. Dat [illegible] een troep [illegible] zwijnen [illegible]. Ze renden weg, zo gauw ze de leeuwen zagen. Maar toen ze merkten, dat de leeuwen rustig doorliepen, draaiden ze zich om en bleven staan, tot de leeuwen vlak bij waren. 'Ha', dacht Panta, 'Ik zal jullie eens even wat laten zien'. En ze sprong op een van de [illegible] zwijnen af. Verschrikt [illegible] het beestje weg. Dat was een leuk spelletje! Ze deed het nog een keer en een tweede everzwijn stoof weg. Mama gromde: ze moesten weer verder. 'Jammer', dacht Panta.

's Middags, toen de groep een giraf tegen kwam, hadden de leeuwen wel honger. Mama [illegible] met haar staart [illegible] zeggen wilde: [illegible] maar [illegible] opletten'. [illegible] bleef de groep in de schaduw van een boom liggen. Mama leeuw sloop langzaam dichterbij. Het was heel moeilijk om een giraf te verrassen, vond Panta. Hij kijkt steeds of er gevaar is en met zo'n lange nek is

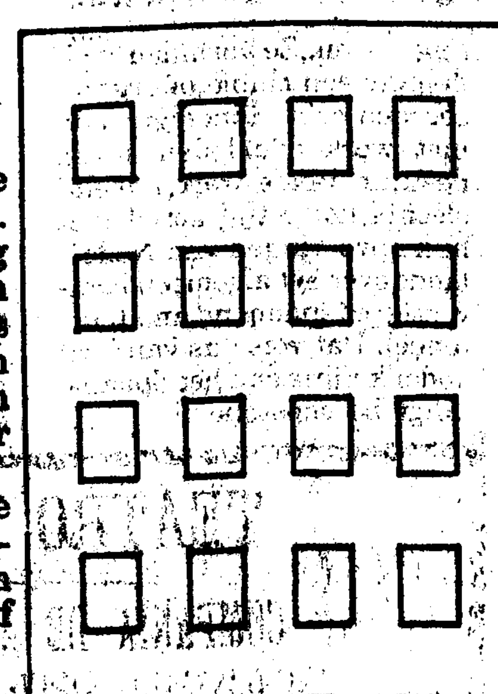
Goocheltrucje

LAAT een van je vrienden een spel kaarten schudden en er een kaart uit halen om te onthouden. Terwijl jij de andere kaarten nog eens schudt, doe je dat zo onhandig, dat er een paar kaarten op de grond vallen. Als je ze opraapt, moet je zorgen, dat je er één ziet. Die kaart leg je bovenop de stapel. Nu vraag je je vriend zijn kaart boven op de stapel te leggen. Jouw kaart ligt dan dus op de tweede plaats. Nu kan je de kaarten met enige poespas nog eens schudden. Maar zorg ervoor, dat die twee kaarten van jou en je vriend bij elkaar blijven. Nu keer je het stapeltje om en telt de kaarten één voor één af. Onder jouw kaart zit dan de kaart, die je vriend geeft getrokken.

Kaarten vierkant

LEG 16 kaarten in de vorm van een vierkant (1). Haal nu zes kaarten weg en wel zo, dat er van boven naar beneden, van links naar rechts en schuin van boven naar beneden een even aantal kaarten over blijft.

Er zijn verschillende goede oplossingen mogelijk, maar ik zal er één van geven. Wel eerst zelf proberen op te lossen, hè!

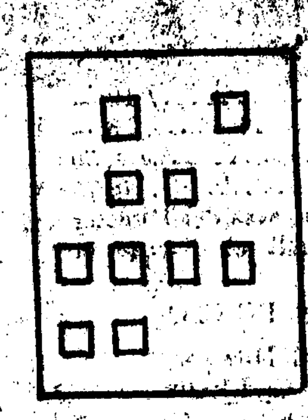

* * * * * * * *

Rechter tegen een jonge dief: Toen je dat huis binnen bent gegaan, ben je een inbreker geworden. Heb je dan geen ogenblik aan je vader en moeder gedacht?
Dief: Jawel, meneer de rechter, maar ik kon niets vinden, [illegible]

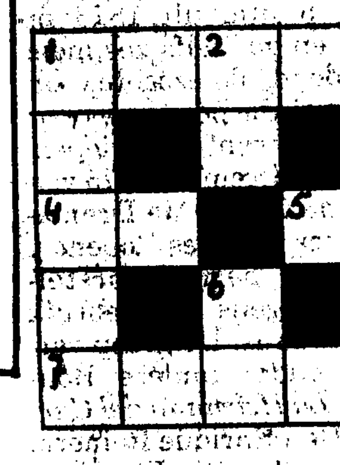
* * * * * * * *

Zeg. Emiel, ga je nog met vakantie naar Engeland?
Nee, man, daar rijden ze links.
Nou, wat hindert dat nu?
Ik heb hier een paar dagen geoefend, maar het ging niet.

Oplossing kaartenvierkant.

Puzzel van de week

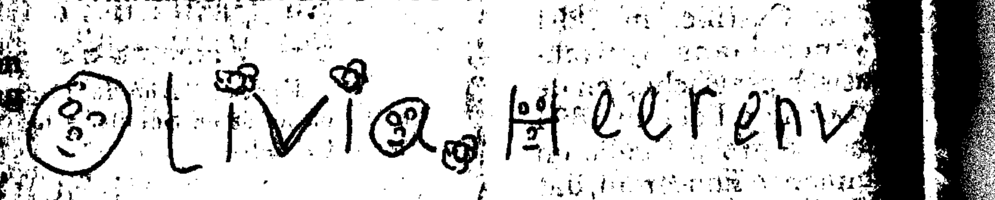

HORIZONTAAL: 1. [illegible] uit de kraan; 4. Wez[illegible] van een andere plane[illegible] een film; 5. Met name (a[illegible]ting); 7. Slot.

VERTIKAAL: 1. Grote [illegible]heid; 2. Te veel; 3. [illegible] lopen (verleden tijd); 6. [illegible]enigde Naties (afkorti[illegible]

ZIE VOOR oplossing en de winnaar de Kinderkrant over twee weken. Stuur je oplossing naar de Amigoe (Scherpenheuvel z/n of P.O.Box [illegible] Croes 110, Bonaire - de heer Linkels, P.O.Box 122) En zet op de enveloppe: KINDERPUZZEL.

Winnares van deze week:

Heuvelweg 3,
Curaçao

Zij ontvangt een waardebon van f.15,- van Augustinus Boekhandel.

Olivia, wat kan jij je naam leuk schrijven. Ik vond, dat de andere kinderen dat ook maar eens moesten zien.

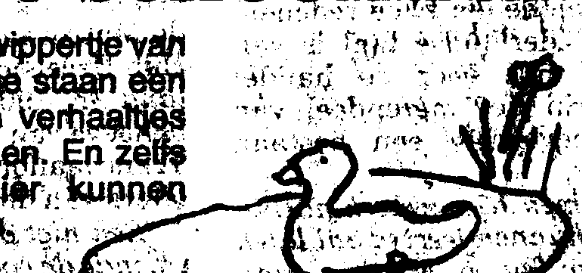
OPLOSSING

HORIZONTAAL: 1. K[illegible] Oud; 5. Oom; 6. P[illegible] Aar; 10. Als; 12. So[illegible] Ook; 15. Pop; 16. Ier, [illegible]

VERTIKAAL: 1. Ko[illegible] Top; 3. Oma; 4. Dit; [illegible] 9. Ajo; 10. Aap; 11[illegible] 12. Ski; 13. Kar.

Uit de schoolkrant

IN HET Pennewippertje van het Pire College staan een heleboel leuke verhaaltjes van de leerlingen. En zelfs gedichtjes. Hier kunnen jullie er 2 lezen.

MIJN VERSJE

Van de koetjes komt de melk en de kaas.
Van bijen de honing, uit Limburg de vla's.
Eendjes en ganzen zwemmen in de vliet.
En wat ze shateren, verstaan wij niet.
Hertjes en haasjes draven over 't veld.
En hiermee is mijn versje uitverteld.

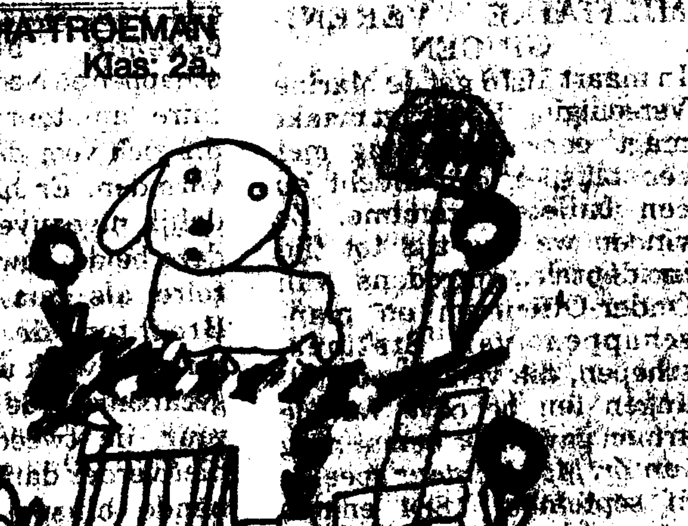
RIGLENE CRISTINA
Klas: 2b.

Dit is onze Jan,
die heel veel kan.
Hij is wit met zwarte stippen
en kan je heel lief likken.
In de nacht past hij op rooft
maar, weet je wat jammer is,
Jan is doof.
Luisteren kan hij dus niet
en dat geeft weleens verdriet.
Toch blijft hij bij ons wonen
en jullie mogen allemaal wel eens komen.

NADIA TROEMAN
Klas: 2a.

NADIA van Sprongen (Curaçao) heeft een mooi verhaaltje met een prachtige tekening voor ons gestuurd. Tante Nel was er heel blij mee Nadia. Dank je wel, hoor.

Wie van jullie durft ook!! Maak wel asjeblieft je tekening met een stift, anders komt hij niet duidelijk in de krant.

Flippie en Flappie

FLIPPIE EN FLAPPIE

Twee paarden staan in de wei. Het ene paard heet Flippie en het andere Flappie. Het ene paard is vreselijk ontevreden, en zegt tegen het andere paard. Kom we gaan weg. Flappie stemde in. Ze sprongen over het hek en liepen weg.

Ze liepen twee dagen en twee nachten.

"En Flappie zei tegen Flippie: Kom we gaan terug. Maar Flippie zei: nee hoor, ik blijf hier. Ze liepen dus maar weer door. En Flappie begon spijt te krijgen, en toen was Flappie het zat. Hij liep weg en kwam thuis. Hij rende naar de boer en gilde (en schrok van zijn eigen mensenstem).

Flippie is weg. De boer belde onmiddellijk zijn buur. Na drie uur was Flippie gevonden. En Flappie kreeg een bloemenkrans. De boer was apetrots op Flappie omdat hij kon praten. En Flippie? Oh die werd hartelijk bedankt door Flappie.

Confetti

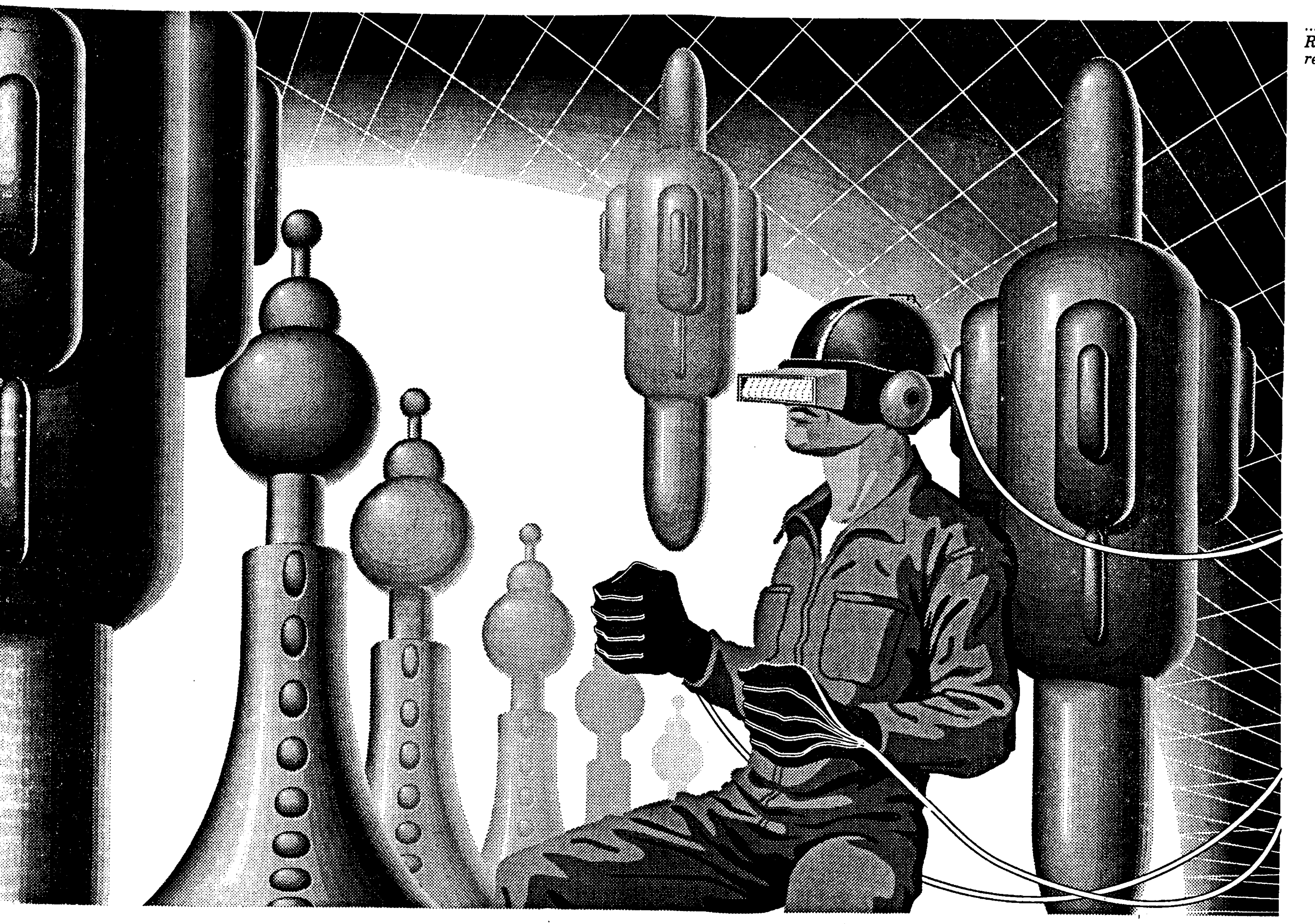
MET Carnaval gooi[illegible] met confetti, papier[illegible] in allerlei kleuren. N[illegible] weet meer w[illegible] Vroeger (en zelfs n[illegible] gooide men met [illegible] over elkaars hoofd[illegible] schien deden de m[illegible] dat om kwade gee[illegible] verjagen.

In Rome bekogel[illegible] elkaar in de zestien[illegible] met eieren. Men [illegible] dan eerst in de [illegible] toppen een gaatje [illegible] ei leeg lopen en vu[illegible] weer met zand. En [illegible] zelfs met peper. Ik [illegible] graag zo'n ei op m[illegible] willen krijgen!

Maar eieren waren [illegible] tijd duur en peper [illegible] duurder. Daarom [illegible] men ook wel knik[illegible] veel mensen zoud[illegible] een [illegible] regen hebben? [illegible] het de gewo[illegible] snoepgoe[illegible] Maar Ro[illegible] stad. E[illegible] al he[illegible] goed [illegible] Ro[illegible] ie[illegible] ook, gegooid [illegible] worden, vonden [illegible] kogeltjes kun je zo'n [illegible] zien als de grootouders [illegible] onze papieren confetti.

Virtual Reality geeft je een werkelijkheid naar eigen smaak

De elektronische illusie

...met de techniek van Virtual Reality kun je door een illusie reizen...

DE COLT vloog in zijn handen en de loop braakte zesmaal vuur. Crazy Dan werd opgetild en tegen de bar geslagen. Uit zes gaten in zijn romp spoot bloed. Een normaal wezen zou al zesmaal gestorven zijn, maar Crazy trok zich half overeind en over zijn doorlopen waanzin-ogen trok een vlies. Nog eenmaal huiverde zijn lichaam, toen bevroor de schrik van Tombstone City voor de eeuwigheid.
Piet Jansen draaide zich om en liet zijn Colt wervelen. Met ogen koud als ijs keek hij de veedrijvers van de OK Ranch aan. 'Come on boys, make my day'.

Virtual Reality is de naam, afgekort VR. Met zware computers, ultra complexe software plus hulpmiddelen gaat een nieuwe droom van de mensheid werkelijkheid worden. Avonturen beleven vanuit de leunstoel, reizen naar planeten zonder het eigen huis te verlaten, opa kan testpiloot zijn, de verlegen vrijgezel het lichaam van zijn ster bezitten, een verlamde kan weer voelen wat het is om benen te hebben.
VR, nu nog primitief, niet echt veel beter dan de schermen van de spelcomputer. Maar keiharde zakenmensen en grenzen verleggende wetenschappers zijn er al enkele jaren mee bezig. Virtual Reality: de opvolger van het wiel?

EEN TRIP

Ze was fataler in haar schoonheid dan hij zich had durven voorstellen. Hij zag de weelde van haar lijf en verlangen kolkte in hem op. Hij strekte zijn armen naar haar uit en over de nevelen van het meer danste haar naakte glorie op hem af. 'Lieveling,' lispelde hij. 'Bezit mij', kreunde die stem die hij zo vaak in de bioscoop had gehoord: hees, intiem, voor hem alleen.
Terwijl de violen losbarstten daar ergens in het zwerk trok hij haar naast zich in het gras. Zijn lippen zochten de hare, maar in zijn ongeduld liet hij de data-handschoen te ver doordraaien en zijn lippen gingen door haar blanke huid en drukten toen hun hartstocht uit op het gras. 'Verdomme', dacht hij en zette de sensorhelm af.

VR: ze noemen het een elektronische drug, lsd per computer, een trip door een volle leegte, als Alice duikel je een Wonderland binnen, het is een theater waarin we zelf kunnen meespelen, een elektronische illusie uit hemel of hel. De computer is een driedimensioneel penseel. Fantasie en techniek zijn nog nooit zo samengegaan.
Wie in een spiegel kijkt, ziet zichzelf. Dat heet een virtueel beeld. Je bent het, maar je bent het niet echt. Je kunt jezelf niet aanraken, niet me jezelf spreken en er komt alleen in die spiegel wast er ook in jouw kamer is. Nooit zal bijvoorbeeld je zus uit Canada plotseling naast je in die spiegel staan. Met een boek of film kunnen we door tijd en ruimte reizen, ons vereenzelvigen met held en heldin, met muziek stappen we weer een andere werkelijkheid in, onze fantasie doet het werk, geholpen door de materiële vormen van boek, film of cd.
Bij VR maken we een kolossale stap voorwaarts. In Amerika is het een trend aan het worden. Afgelopen september was er een symposium in het Amsterdamse Paradiso, waarin primitieve VR werd getoond die het publiek danig teleurstelde. Maart volgend jaar is er weer een VR-symposium in datzelfde Paradiso waarin hopelijk veel meer te zien is.
In een computer zitten programma's. Al die programma's en bestanden komen ergens in terecht. We kunnen ze oproepen op ons scherm en er dingen mee doen. Dan sturen we ze weg. Menigeen zal zich afgevraagd hebben waar die letters en plaatjes naar toe gaan.

KUNSTMATIGE MAAT

De schrijver Bill Gibson is een profeet van VR. Hij heeft het woord 'cyberspace' uitgevonden. Cyber is het Griekse woord voor stuurman. Cyberspace is een theoretisch gebied. Natuurlijk is er geen toverland waar al dat computergedoe uit voorkomt of naar vertrekt. In Gibsons boeken, zoals het klassiek geworden *Neuromancer*, betreden werkelijke mensen die theoretische wereld, ook wel De Matrix genoemd.
Het zijn mensen die voor een deel machine zijn, computer. In hun hersenen zitten naast datgene wat de natuur verschaft heeft, chips. Over de ijle ruimte van bijvoorbeeld de telefoonverbinding snellen ze met de snelheid van het licht naar andere oorden. Ook kunnen ze communiceren met andere *interface cowboys* die ook chips in hun kop hebben.
Hun biologie heeft een kunstmatige maat gekregen. De grens tussen mens en machine is vervaagd. Frankenstein in update-vorm. Dit is fantasie, nog steeds fantasie. Maar Gibson heeft wel iets opgeroepen waar business en bèta's zich nu vol verwachting over buigen.

Zwevend boven de operatietafel zag Hassan, wiens lijf vertoefde in Rwuanda, hoe de zekere handen van Herr Professor Doktor Von Strumeln in het Akademisch Ziekenhuis te Heidelbergb de schedel openlegden. Het lancet sneed door de cortex en de één molekuuldikke laserstraal siste omlaag en begon aan het wegbranden van de tumor.
Von Strumeln keek glimlachend naar het plafond waar hij niets kon zien. 'Wil je het ook eens proberen, Hassan?', vroeg de Nobelprijswinnaar.

Duizenden kilometers verderop verrichtte Hassan in zijn zolderkamertje een operatie waar hij eigenlijk nog niet aan toe was. Zijn meisje keek op en en zag haar vriend met lcd-schermpjes voor zijn ogen, spastische gebaren maken. Hij is weer aan de studie, dacht ze. Ik hoop, dat hij het nu volhoudt.

TALENT EN GELD

VR is een terrein waar hevig aan gewerkt wordt. Of het een zeepbel wordt of een de wereld veranderende techniek is nu niet vast te stellen. Maar serieuze concerns zetten er talen en geld achter.
Autodesk, fabrikant van het AutoCad computerprogramma waarmee auto's, vliegtuigen en dergelijke driedimensioneel en in beweging zijn te tekenen, is bezig met haar Cyberia-project.
In een pas verschenen boek *Virtual Reality* de metafysische kermisattractie van de hand van de Nederlander ir.Luc Sala en de Amerikaan John Barlow, wordt een poging gedaan de nieuwe techniek uit te leggen. Daarin staan ook nekele van die industriële pogingen vermeld om VR verder te ontwikkelen. Op het vermaarde MIT-instituut in Boston, waar de wetenschap voelt naar nieuwe grenzen, is VR het gesprek van de dag.
Voor goede VR is nodig een super-computer die andere super-computers coördineert. Ook moeten de schermen dusdanig van kwaliteit zijn dat ze beelden opleveren die niet van echt te onderscheiden zijn. Vanzelfsprekend in kleur en driedimensioneel, maar daar houdt het niet mee op.
De kijker moet in die schermwereld kunnen stappen. Als hij zijn hoofd draait, moet hij iets anders zien. Hij wandelt door een hologram, kan dingen van alle kanten bekijken. En het computerbeeld is interactief. Dat wil zeggen: het reageert alsof het leeft. Het kan antwoord geven, zelfs vragen stellen, het kan de illusie verschaffen van kleur, smaak, geur en gevoel. Het is een egotrip zonder paddestoelen.
Een werkelijke VR-wereld is even realistisch als die om ons heen. Maar dit niveau is nog lang niet bereikt. Zelfs met de zwaarste computers is met de huidige stand van zaken slechts iets op te wekken dat de attracties van de speelhallen overtreft.

VORDERINGEN

VR wordt onderzocht door het Pentagon en het Kremlin. De Universiteit van Washington beschrijft in wetenschappelijke tijdschriften de vorderingen. Er is nu al wat kermisspul in de handel. Met betrekkelijk eenvoudige PC's als de Amiga met zijn prachtige video- en audiomogelijkheden en zware jongens als de Compaq en Mac-computer, is software aan het draaien te krijgen waarmee iets van de belofte die VR kan zijn, wordt duidelijk gemaakt.
Het eerder genoemde bedrijf Autodesk heeft programma's als Exercise Cyber Circle, waarmee je door een digitaal landschap fietst. In CyberGolf kun je golf spelen en in WaterWorld converseren met dolfijnen.
Je hebt nu nog behalve een computer en een programma een soort van videohelm nodig, met een bril waarin twee beeldschermpjes. Die moeten dat 3-D beeld maken.

Voorts moet je het programma besturen. Daarvoor is de datahandschoen ontwikkeld, een handschoen van plastic, metaal en elektronica, te vergelijken met de muis voor de computer. Je wijst naar het dak van het huis waar je virtueel in bent, en je zweeft omhoog. Als je niet uitkijkt, zweef je dwars door het dak heen (zonder een hersenschudding te krijgen). Dze grapjes zijn niet zomaar grapjes, maar de voorboden van VR.
Luc Sala beschrijft in zijn boek wat de mogelijkheden zijn. Een luchtverkeersleider kan als een loods aan boord van een vliegtuig stappen om het in noodsituaties veilig te laten landen. De architect ontwerpt en bouwt in cyberspace. Zijn klanten kunnen in een door hen besteld gebouw rondlopen voordat de eerste steen is gemetseld.
De werktuigkundige kan machines ontwerpen die desnoods op Mars moeten opereren, de zakenman kan virtueel vergaderen. Met andere zakenlieden stapt hij cyberspace in, nuttigt een kopje koffie, neemt besluiten, luistert, vraagt, bestelt enz. terwijl zijn lichaam een continent verder op is. De beursmakelaar stapt in Londen de beursvloer van Tokio op.
Maar ook op humaan gebied zijn er onverwachte mogelijkheden. Oma in Amsterdam kan haar kleinkind in Maastricht gispen of loven om diens Paasrapport zonder haar huis te verlaten. Gehandicapten kunnen virtuele ledematen krijgen, waarmee ze trauma's kunnen bestrijden, de persoonlijke relatie kan een boeiende variant krijgen door je partner uit te nodigen eens de wereld door jouw ogen te bezien, winkelen doe je voortaan met de VR-helm op, in een virtueel concert kun je met jezelf als dirigent het Concergebouworkest de Negende van Mahler laten vertolken.
Reizen hoeft niet meer met moeilijk gesjouw met koffers, veel geld en tegenvallende hotelkamers, maar je stapt de Oriënt in als je even moet wachten tot je auto een beurt krijgt. En voor de kunstenaar is een terrein opengebroken waarvan de grenzen niet te bedenken zijn. Cyberart. Je kunt met je computer proberen om Ocana uit de Tour de France te rijden, je doet wezenlijk mee aan *adventure games*. Piloten kunnen in simulatórs plaatsnemen waar die van nu bij verbleken. De irritante helm en de onhandige handschoenen zullen straks, als de techniek gevorderd is, vervangen zijn door een scherm waarin je zonder hulpstukken kunt stappen. Cyberspace is onbegrensd groot. Leven in een datawolk, verbannen worden naar Cyberia. De wereld heeft televisie aanvaard, waarmee die wereld tot een globaal dorp is geworden. Maar dit is toch een schim, iets achter glas, waar je niet bij kunt komen.

VERSLAVEND

Met VR vaar je uit over de digitale wereldzee en pessimisten hebben nu al voorspeld dat VR tot verslaving kan leiden bij mensen voor wie de werkelijke werkelijkheid te pijnlijk is. Een nieuwe ethiek zal opkomen, het taalgebruik zal veranderen evenals het gedrag.
VR. Virtual Reality. Een hemel of een hel, dat valt nu niet te zeggen. Een aankomend feit of een droom, wie zal het weten.
(Min of meer uit Count Zero van William Gibson).

De toegestane invloed dobbelstenen, roulettes en speelkaarten op toekomst en lotsbepaling

De grote gok met 't geluk

DE GOKPRAKTIJK van vandaag de dag berust op drie pijlers: de dobbelsteen, de roulette en de speelkaart. Hoe is dit 'speelgoed' ontstaan en welke ontwikkelingen heeft het in de loop van de tijd doorgemaakt? Het antwoord op die vragen ligt ver terug in de geschiedenis. Niet zo verwonderlijk, want het spel om de knikkers is een bezigheid die sinds mensenheugenis hele volkstammen in haar ban houdt.
Maar wat is gokken nu eigenlijk precies?
Bij weddenschappen zetten twee (of meer) partijen geld, goederen of diensten in op hun voorspellingen over de uitkomst van een bepaalde situatie. Die uitkomst kan- binnen afgesproken regels- worden beïnvloed door eigenschappen van de betrokkenen zelf, of die van het onderwerp van de weddenschap. Meer of minder inzicht in relevante kwaliteiten plaatst de weddende partijen in ongelijke posities, waar het de kansen op winst of verlies aangaat.

Met een speciale groep weddenschappen ligt dat anders. Daar zijn de kansen op winst of verlies voor ieder gelijk, omdat het spel zo is georganiseerd dat alleen het toeval de juistheid van de voorspellingen bepaalt. Alleen dit is gokken.
Het verschil in de wijze van uitslagbepaling is essentieel. Gokken is wedden, maar niet omgekeerd. Ergo: op de uitkomst van gladiatorengevechten, of om dichter bij huis en in deze tijd te blijven: op paarden, postduiven en in de voetbaltoto wordt gewed; hoe moeilijk het ook mag zijn om de juiste uitslag te voorspellen.
Via de toto, de landsloterij of aan de roulettetafel daarentegen, wordt gegokt. Ook op Curacao, Aruba, Bonaire en St.Maarten waar steeds meer casino's hun deuren openen en waar de lokale bevolking, ondanks wettelijke restricties, driftig meedoet aan het grote kansspel op zoek naar geluk en rijkdom.

In technisch en wetenschappelijk opzicht maakte de mens in de antieke beschaving verbluffende vorderingen. Dat stelde hem in staat rationele verklaringen op het spoor te komen voor verschijnselen die zich in zijn nabijheid voordeden.
Maar zijn ontdekking van de wereld verliep langzaam. Daarom bleef hij verschijnselen en gebeurtenissen en hun oorzaken voorlopig nog aan de macht van en het ingrijpen door goden toeschrijven.
Nu had de ervaring hem geleerd dat wat die goden in petto hadden niet altijd even prettig was, laat staan gelegen kwam. Dus probeerde hij hen gunstig te stemmen door het brengen van offers.
Hij vroeg hen ook om raad, om inzicht in de toekomst te krijgen, of om te weten te komen wàt hij moest ondernemen en hóe. Want hij was ervan overtuigd dat instemming van de goden de beste garantie op succes bood.

BIKKELS

Deze verzoeken om raad liepen in de regel via priesters, die in een zogenaamde orakelsessie het contact met de goden legden. Veel en vaak bizarre zaken deden daarbij als spreekorgaan van de aangeroepen godheid dienst. Zoals een botje uit de hiel van een schapepoot: de *os tarsi tibiale*. Via knook, knobbel, bikkel en teerling is dat de voorloper van onze dobbelsteen.
Bikkels (de Grieken noemden ze *astragaloi*) werden met vier of zes tegelijk opgegooid. De botjes waren iets langwerpig en zeskantig, waarvan twee zijden onregelmatig rond gevormd, waardoor de bikkel op slechts vier van de zes zijden kon blijven liggen. Uit het patroon dat zo ontstond las een priester het oordeel van de godheid.
Deze 'heilige' handeling is de wieg van het dobbelspel. Hoewel heilig? Bij opgravingen in Egypte zijn bikkels gevonden die aan één zijde met lood waren verzwaard...
Het opwerpen van deze botjes was een gangbaar gebruik in vele delen van de antieke wereld. Hoe oud dat ritueel precies is valt niet te zeggen, maar het gaat zeker terug tot 4.000 vC.
Evenmin is duidelijk op welk moment de speelmogelijkheden ervan zijn ontdekt. Misschien toen men de bikkels van ander materiaal (ivoor, glas, edelsteen) ging namaken en men merktekens moest verzinnen voor de waarden van de zijden.
Een voor de hand liggend spelletje is dan het gooien van de combinatie met de hoogste waarde.
Dáár heeft niemand een priester voor nodig. Spel en cultus zijn ieder geval lang naast elkaar in zwang geweest. In 1.200 vC, tijdens het beleg van Troje, laat de Griekse veldheer Palamedes zijn soldaten knobbelen om de verveling te verdrijven. Maar als een Grieks meisje in de vijfde eeuw vC de bikkels opgooit, doet ze dat nog steeds om te kijken of ze een goeie vrijer zal krijgen.
Daarnaast waren cultus en spel ook nog eens met elkaar verweven. Betekende winst in het spel immers niet dat de goden het goed met je voor hadden? Dat je toekomst veilig was gesteld?

GERMANEN

De vorm van de nagemaakte bikkel veranderde in de loop van de tijd. Aanvankelijk was het oorspronkelijke botje er nog in te herkennen. Daarna maakte men iets langwerpige staafjes, waarvan de vier ligvlakken waarderingscijfers kregen: 1,3,4 en 6. De 2 en de 5 ontbraken nog een tijd, ook nadat de dobbelsteen zijn kubusvorm had gekregen. Maar bij Romeinse soldaten, die onder een kruis om Christus' geweven kleed speelden, stonden ze erop. Het zuiverste 'toevalgereedschap' was dus als voor het jaar 0 volmaakt.
Met de keizers Augustus, Claudius en Nero voorop waren de Romeinen hartstochtelijk beoefenaars van het dobbelspel. Zij brachten het, in het kielzog van hun Pax Romana, naar Gallië en noordelijker, naar de Nederlanden. Bij de Germanen vond het spel de gretigste aftrek. Wat heet gretig! De woestelingen raakten er binnen de kortste tijd van bezeten en zagen er geen been in have en goed, vrouw en kinderen en zichzelf op het spel te zetten. Letterlijk. Door uitwassen van deze aard, en natuurlijk door de heidense oorsprong, stonden de dobbelstenen in het latere gekerstende Europa in een kwade reuk. Een geur die ze ook niet zo snel meer zouden kwijtraken.

VERDOEMENIS

In de Middeleeuwen regende het boetepreken tegen de losbandigheid en de misstanden, waarmee het dobbelspel kennelijk gepaard ging. Het meeste succes met hel-en verdoemenis-preken schijnt de Fransiscaan Johannes Capistrano te hebben gehad. Hij kreeg de inwoners van Neurenberg in 1454 zover dat ze hun dobbelstenen naar het marktplein brachten en daar verbrandden. Het waren er welgeteld 40.000; op een bevolking van 20.000 zielen een respectabel aantal.
Dat niet alleen de geestelijkheid verontrust was, daarvan getuigen tal van officiële verbodsbepalingen. Ook in de Nederlanden. In 1397 heette het in Leiden: '...dat ghien man of wijf en zullen dobblen...noch geen, dat men mit tairningen (teerlingen, dobbelstenen)...speelt'.
Maar het spel bleek onuitroeibaar. In de zeventiende eeuw werd de kunst van het dobbelen zelfs een onmisbaar onderdeel van de adelijke opvoeding geacht. Dobbelen is tegenwoordig, althans in Europa, als gokspel niet meer populair. Anders dan in Amerika kan het hier ook niet in de casino's worden gespeeld.
Een enkeling dobbelt wel eens in een café, maar voor de rest is het huiskamerwerk. En ook daar wordt niet 'puur' gedobbeld. Hoge en lage turk, viltluis, pinken of punten uitpoetsen, die namen kent bijna niemand meer. Daarentegen zijn ganzebordvarianten erg in trek. Monopoly bijvoorbeeld, Mens-erger-je-niet, of moderner: Carrière en Levensloop.
En bij die laatste twee: wat was oorspronkelijk de functie van de dobbelsteen? Juist ja...

RAD VAN FORTUIN

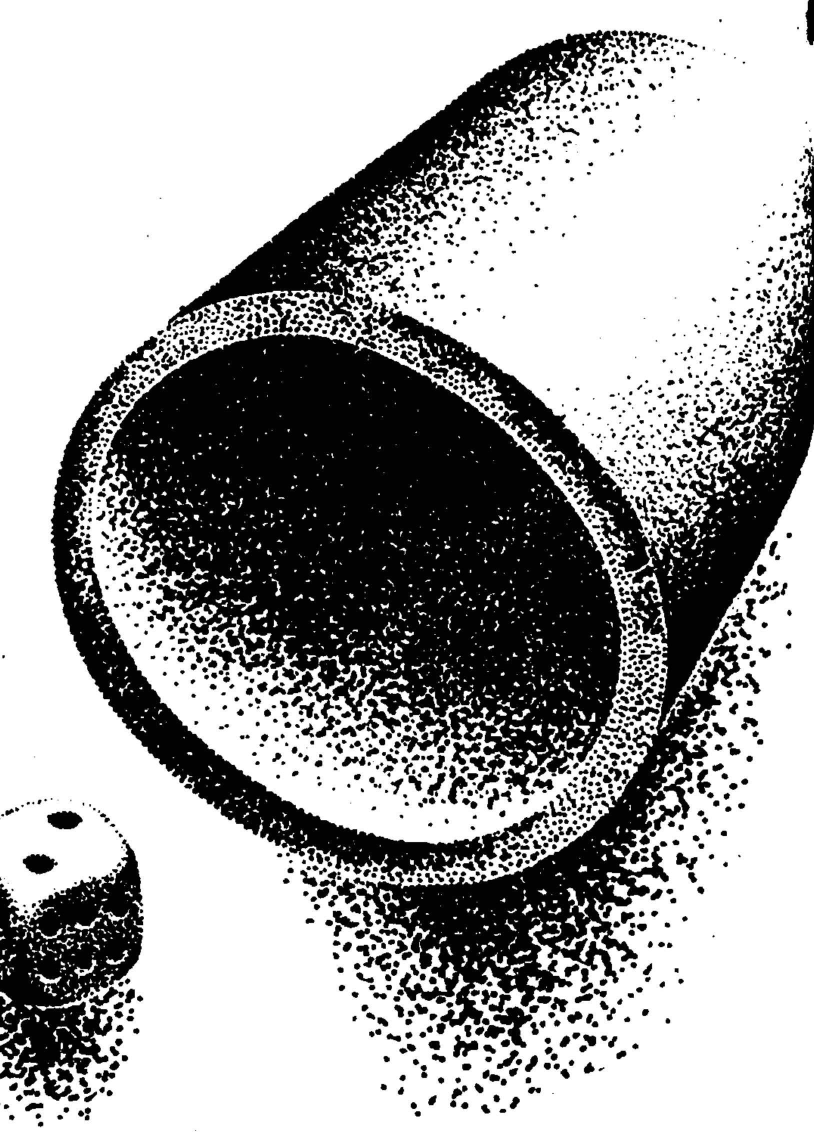
Voor de wisselvalligheden in hun aardse bestaan hielden ook de mensen van de antieke beschavingen een hogere macht verantwoordelijk. Bij de Grieken bijvoorbeeld was dat de godin Tyche. Bekender is haar Romeinse evenknie: Fortuna.
De cultus rondom deze godin ontstond in de 6de eeuw vC in Latium, een landstreek in Midden Italië. Fortuna was een grillige godin die willekeurig gaf en nam. Ze werd vaak afgebeeld met de 'hoorn van overvloed' en met een rad, dat ze, geblinddoekt, ronddraaide.

In weerwil van haar betrouwbaarheid was ze lange tijd bijzonder geliefd. Daar kwam pas een eind aan door de invloed van het opkomende christendom, dat, zoals bekend, zijn eigen visie op zaken als toekomst en lotsbestemming heeft. Vanaf 200 nC begon Fortuna's ster te dalen. Haar rad bleek echter een blijvertje.
Al vroeg in de Middeleeuwen bezat het rad van Fortuna, fortuin, zijn vaste plaats op de kermissen van Europa. Het was, rechtop staand, compleet met vakjes, spijkers en een wijzer een gokattractie geworden.

Later werd er een horizontale variant bedacht, waarbij het rad met zijn as-opening op een metalen punt lag. Uit deze versie ontwikkelde zich een complexer gokspel, dat in de negentiende eeuw de naam 'roulette' zou krijgen (roue is Frans voor rad). In de zeventiende eeuw was het al bekend, of beter gezegd berucht onder de naam 'hoca'.

Dat had kardinaal Mazarin (1602-1661) op zijn geweten. Als opvolger van Richelieu moest hij de piepjonge koning Lodewijk XIVe, de latere Zonnekoning, met raad en daad bijstaan. Hoewel hij daar zijn handen meer dan vol had, wist hij toch tijd vrij te maken voor een affaire met Anna van Oostenrijk, Lodewijks moeder, en voor zijn favoriete bezigheid: het plukken van de gegoede burgerij.

Overal waar Mazarin zijn invloed kon doen gelden, liet hij door medewerkers gokhuizen en hocatafels openen. Daar liep het meteen storm,

Tarot: een systeem van kaartleggen waaruit 'ingewijden' de toekomst zouden kunnen voorspellen.

want het nieuwe spel was echt 'en vogue'. Maar het aanvankelijke enthousiasme van de spelers sloeg na enige tijd om in ergernis en woede en bij de meest hartstochtelijken onder hen niet zelden in wanhoop.
Hoe kwam dat? Mazarin had de zaak zo georganiseerd dat hij systematisch een grotere kans op winst had dan de spelers. Zijn hocarad kende namelijk veertig vakjes, waarvan er drie het cijfer nul droegen. En nul betekende: alle inzetten richting bank, Mazarin dus. Langzaam maar zeker schudde hij de spelers op die manier uit.
Het is niet zeker of de kardinaal het werk kende van zijn tijdgenoot Pascal, de grote wiskundige die zich onder meer bezighield met waarschijnlijkheids-berekening. In ieder geval bewees Mazarin een beter inzicht in de wetmatigheid van het toeval te hebben, dan degenen die aan zijn tafels kwamen spelen.
Het regende klachten tot aan het hof toe..., wat natuurlijk weinig zin had omdat Mazarin daar zelf resideerde. Bovendien kon niemand de kardinaal van vals spel beschuldigen. Toen hij in 1661 overleed had Mazarin een onmetelijk fortuin vergaard.

ROULETTE

Hoca werd onmiddellijk na zijn dood verboden; men had er de buik van vol. Pas in 1863 kreeg Francois Blanc toestemming om in Monte Carlo een casino te openen, waar roulette (zo heette het van toen af aan) gespeeld mocht worden. Dit alleen onder de uitdrukkelijke voorwaarde, dat er in zijn speelversie maar één nul mocht zitten. Roulette veroverde daarna in snel tempo de wereld, heeft sindsdien kleine fortuinen geschapen en grote vergruizeld. En het casino is ook met die ene nul dik tevreden.
In de 'jackpot', de eenarmige bandiet, de fruit- of speelautomaat, heeft het rad van fortuin zijn hedendaagse uitvoering gevonden. Het is er wel niet zo gemakkelijk aan af te zien met al die toeters, bellen, lichtflitsen en bonussen, maar het principe is nog altijd hetzelfde: geef dat rad een slinger!

SPEELKAARTEN

In vergelijking met de vorige twee gokattributen ligt de oorsprong van de speelkaarten in een recenter verleden. Naar mag worden aangenomen is India het land van herkomst. Men speelde daar chaturanga, een spel dat de strijd tussen vier maatschappelijke standen uitbeeldde.
Elke stand had zijn eigen symbool. 'Bekers' stond voor de heersende klasse en de geestelijkheid, 'Zwaarden' voor ridders en soldaten, 'Munten' voor kooplieden en 'Stokken' voor boeren. Deze vierdeling en de symbolen werden gebruikt voor het eerste kaartspel, dat ongeveer 700 nC ontstond. Vanuit India vonden spel en kaarten via de handelsroutes de weg naar China. Omdat de Chinezen vanaf 200 vC papier maakten en in die tijd ook de drukkunst al machtig waren, was de verspreiding over het hele Rijk van het Midden een kwestie van slechts enkele jaren. Daar heeft het spel echter een geheel eigen ontwikkeling doorgemaakt, en blijft daarom hier verder buiten beschouwing.
In westelijke richting veroverden de speelkaarten in snel tempo de Arabische wereld en bereikten daarna langs twee wegen Europa. Vanuit het zuiden via de islamitische veroveringen (Spanje) en de Italiaanse handelscontacten met de Levant.
Vanuit het oosten door naar huis terugkerende edelen, die als kruisridders in Palestina hadden gevochten. De verspreiding over de hoven van heel Europa was daarmee snel een feit.

TOEKOMSTLEZEN

Echt populair, ook bij de lagere standen, werden de kaarten pas met de opkomst van de boekdrukkunst in de vijftiende eeuw. Toen was het ook goed raak: het leek wel of er een epidemie uitbrak. De kerk, die al aan de bel had getrokken toen ze zag hoe en met welke gevolgen de adel zich in het kaartspel had gestort, luidde de noodklok.
Haar ongerustheid was tweeledig. Op de eerste plaats bestond de vrees dat, net als bij het dobbelspel, losbandigheid en gokexcessen het gevolg zouden zijn.
Daarnaast echter ontdekte zij een dreigender onheil. Samen met de speelkaart kwam er namelijk nog iets anders Europa binnen: tarot of tarock. Een systeem van kaartleggen waaruit ingewijden de toekomst zouden kunnen lezen. Omdat de k[erk] het standpunt huldigde, het alleen god was geg[even] de toekomst te kennen, b[e]kende tarot een onder[mij]ning van haar gezag.
Het is niet bekend of eerste kaarten in het o[ude] India ook als die toekomst duiding hadden. Reizend westelijke richting, wor[den] ze in het Arabisch al aan[ge]duid met naiba of nabaa, [dat] profeet, ziener betekent.
Al met al is het waarsch[ijn]lijk dat een deel van [het] oorspronkelijke spel kaart[en] voor dit doel kon word[en] gebruikt. Ook dat er in [de] loop van de tijd een dui[de]lijke scheiding tussen be[ide] functies groeide met als re[sul]taat een afzonderlijke o[nt]wikkeling van de bij het s[pel] en bij het serieuze ta[rot] gebruikte set kaarten.
Wat overigens niet weg[neemt] dat bij 'waarzeggerij' [ook] gewone speelkaart[en] werden gebruikt. Maar g[oed] het 'getijdenboek van [de] duivel' werd door de kerk [in] zijn geheel in de ban geda[an]. Speelverboden waren [het] gevolg. Zonder resultaat: het tij was niet meer te keren.
De Engelse regering pakte als eerste de zaak ande[rs] aan. Ziende dat geen enke[le] maatregel effect had, wer[kte] ze plannen uit voor de h[ef]fing van speelkaartbelastin[g]. Deze accijns was zo'n finan[]cieel succes dat de maatreg[el] in vele landen navolgin[g] vond. Ook, zij het was la[at], in de Nederlanden.

VARIATIES

Kaarten noch spel trokken zich van dit geharrewar ie[ts] aan, gingen hun eigen weg. Uiterlijk veranderden z[e] steeds mee met de heersende modes. Daarbij bleven de vier oorspronkelijke uit India afkomstige symbolen het langst op de Spaanse en Italiaanse speelkaarten be[w]aard. Midden-Europa kreeg in plaats daarvan harten, eikels, bellen en bladeren en in Frankrijk en de Nederlanden werden het harten, klaveren, ruiten en schoppen. Inmiddels zijn dit de meest gebruikte symbolen.
Het oorspronkelijke Indiase spel heeft aan de wieg gestaan van een wijdvertakte familie. Per tijd en per land zijn ook wat dit betreft verschillen in voorkeuren zichtbaar. In de vijftiende, zestiende eeuw speelde men in Duitsland graag Karnöffel, in de Nederlanden lansquenet of pandoeren, in Frankrijk piket en berlan, in Spanje hombre en in Italië bacarat.
Het Engelse whist is rond 1670 ontstaan en bridge is zijn zegetocht in de vorige eeuw begonnen, toen pharao in heel Europa dè grote mode was. Pokeren, gin-rummy en cooncan zijn van Amerikaanse komaf en nog geen 150 jaar oud. Eén van de jongere telgen van de familie is canasta. Het is bedacht in Uruguay gedurende de Tweede Wereldoorlog en was vooral populair in de jaren vijftig en zestig.
Enfin, zolang er speelkaarten zijn zullen er wel nieuwe spellen opduiken. Zeer opmerkelijk, deze gemeenschappelijke band van dobbelstenen, roulette en speelkaarten op het terrein van toekomst, lotsbestemming en waarzeggerij. Zeer opmerkelijk.

Lothar Matthäus, in Nederland verguisd, in Duitsland en Milaan (Inter) geliefd. Onlangs werd hij in Parijs door het Franse sportblad *France Football* gekroond tot Europees voetballer van het jaar. Hij is de opvolger van Marco van Basten. De ene dag heerst een balletdanser, de andere dag een werkman in de voetbalwereld. Lothar Matthäus en de doorbraak van een leider in het beste voetbalcollectief dat dit jaar op het veld verscheen. Over het ontwikkelingswerk van Beckenbauer en Trapatonni, de trainers die Matthäus opvoedden.

VOETBALLER VAN HET JAAR GROEIDE ONDER BECKENBAUER

'De weg die ik koos is niet de makkelijkste'

Lothar Matthäus niet de lieveling van Nederlanders

STUTTGART - Een gedrongen mannetje met vurige donkerbruine ogen in een Germaans vierkant, onberispelijk gecoiffeerd hoofd baant zich, na de oefenwedstrijd tegen Zwitserland, zelfverzekerd een weg door de horde mediavertegenwoordigers in de catacomben van het Neckarstadion van Stuttgart. Streng, onverbiddelijk slaat hij het spervuur van vragen van zich af. Een Duitse journalist probeert hem mild te stemmen door hem over het achterhoofd te aaien. Een Italiaan met microfoon in de aanslag herinnert hem zeurderig aan een daags tevoren gedane toezegging voor een interview. 'Nein, nie, no, mai', Lothar Matthäus, voetballer van het jaar 1990, begint er ècht niet aan. Niet in het Duits, niet in het Italiaans. Snel sommeert hij de perschef alle journalisten naar de conferentiezaal te sturen. Dáár is hij voor iedereen te spreken. Zolang men maar wil. En verder niet. Nergens.

Hij heeft de uitstraling van een *Weltmeister*, hij is zeker van zichzelf. Wie doet me wat? Zo voetbalde hij ook die avond in het oefenpartijtje met de Zwitsers. Zo voetbalt hij eigenlijk al sinds het wereldkampioenschap vorig jaar, toen hij met West Duitsland kampioen werd. Hij doet in zijn spel denken aan Bobby Charlton, de legendarische Engelsman. Misschien een verrassende invalshoek, maar toch: niets spiritueels, geen fabuleuze techniek, maar wel een indrukwekkende actie-radius, een paard met ijzeren longen, een draver, een voetballer waarvan dreiging uitgaat, met een verwoestend zuiver schot en een fantastische pass over grote afstand in de benen. Alleen vond Charlton het nooit nodig een tegenstander te tacklen om te provoceren; waarschijnlijk het verschil tussen een Engelsman en een Duitser, tussen een sportman en een werkman.

FIER

In eigen land is Matthäus de *Musterknabe*. Dat gedisciplineerde in zijn spelopvatting, dat trotse in zijn houding. Een *Draufgänger*, hoofd fier in de wind, recht door zee. In het buitenland, vooral in Nederland, wordt hij vereenzelvigd met dat superieure ras waartegen je altijd in opstand dient te komen. Een ontmoeting met Matthäus roept irritatie op en haat. Wanneer Matthäus aan de bal is deugt er iets niet, dan deugt er niets meer aan Duitsers. Radio- en tv-commentatoren slaan dan op hol in hun stemmingmakerij. Lothar Matthäus schijnt alles uit te stralen wat Nederlanders zo graag in Duitsers willen haten.

Tijdens de twee seances met Matthäus, waarmee hij uiteindelijk toch plichtsgetrouw instemde, toont de Duitser zich een correcte gesprekspartner. Hij antwoordt professioneel, met gepaste vriendelijkheid, is zeker niet kortaf, al is hij van sommige vragen niet gediend. Met die luide staccato stem: 'Ik ben ook maar een mens, met al mijn nukken en gevoelens. Misschien past het sommige mensen niet dat ik een Duitser ben, of erger nog, een Beier. Maar ik heb het recht te reageren zoals ik het wil. De weg die ik ben ingeslagen is niet de gemakkelijkste. Maar zoals het er nu voorstaat in mijn leven, heb ik het goed gedaan. Ik ben gekozen tot Europees voetballer van het jaar. Door het blad *World Soccer* ben ik tot de beste voetballer van de wereld gekozen. En ik ben 'sportman van de wereld'. Ik heb het recht arrogant te zijn. Maar ik ben het heus alleen op momenten dat het mij uitkomt.'

MEER BEREIKT

Hij vindt dat hij meer heeft bereikt dan hij ooit heeft verwacht. 'Als ik een groot talent was geweest, was ik eerder voetballer van het jaar geworden.' (Van Herzogenaurach (negen jaar), bij Neurenberg onder de rook van de Adidas-fabrieken, naar Borusia Mönchen Gladbach in het westen (vijf jaar). Toen terug naar zijn Beieren (Bayern München, vier jaar), en tenslotte naar Internationale in Milaan (sinds 1988). Met 19 jaar maakte hij zijn debuut in het nationale elftal tegen Nederland. Onlangs speelde hij zijn 75ste interland. Hij is altijd een hardwerkende middenvelder geweest, met een perfecte techniek, dat wil zeggen Duitse techniek: zonder omhaal, zonder franje, effectief. Elk jaar, onder elke andere trainer is hij een beetje beter geworden.

Hij is nu 29. Pas dit jaar, op latere leeftijd, is hij tot volledige ontplooiing gekomen. Eerst tijdens het wereldkampioenschap in italië met het Duitse elftal, daarna als bijna logisch gevolg, zoals hij het noemt, bij zijn club Internazionale. Hij geeft toe een goede voetballer te zijn geworden door hard te werken en door goed te luisteren naar trainers als Heynckes, Lattek, Trapattoni en Beckenbauer. Van de eerste twee leerde hij vooral discipline, van Trapattoni (trainer van Inter) tactiek en een verfijning van zijn traptechniek.

SCHIETEN

In het trainingscentrum Appiano Gentile ten noorden van Milaan, liet de ex-middenvelder van AC-Milan hem - vaak na de officiële training - schieten en nog eens schieten, uit alle standen. Een middenvelder moet het spel kunnen verplaatsen, hield 'Trap' hem voor, maar hij moet ook van afstand kunnen schieten. Middenvelders zijn in het hedendaagse voetbal de beste aanvallers geworden. Matthäus voldaan: 'Het eerste doelpunt tegen Joegoslavië schoot ik met de linker voet. Die situatie had ik juist zo vaak geoefend op de training bij Inter. Juist met de linker.'

Met acht doelpunten is middenvelder Matthäus momenteel topscorer in de Italiaanse competitie. Dat is niet alleen zijn eigen verdienste, vindt hij. 'De andere spelers zien hoe goed ik speel. Ik eis de bal op en doe er iets goed mee. Een kwestie van vertrouwen, van zelfvertrouwen. Dat heb ik juist op het wereldkampioenschap opgedaan. Dat is het werk van Beckenbauer.'

Lothar Matthäus: 'Op het voetbalveld leer je de beste scheldwoorden'.

Vijfmaal scoorde Matthäus tijdens het wereldkampioenschap, waarvan tweemaal in het openingsduel tegen Joegoslavië. Beckenbauer verklaarde onlangs dat hij Matthäus nog nooit zo goed had zien spelen als tegen de Joegoslaven. 'Het WK betekende een doorbraak van Matthäus', meent Beckenbauer. 'Lothar is al jaren onze belangrijkste speler, maar in belangrijke wedstrijden liet hij het afweten. Dat is nu in het voordeel veranderd.'

Beckenbauer hamerde er steeds maar op bij Matthäus dat hij zich superieur, keizerlijker misschien moest gedragen in het veld, hij moest als aanvoerder overwicht op zijn medespelers afdwingen. Dan kwam de rest vanzelf. De *Mannschaft* had behoefte aan een leider op cruciale momenten.

NIET GOED

Matthäus verwijst naar de voorbereiding op het EK in 1988. Toen probeerde Beckenbauer hem al duidelijk te maken hoe hij als aanvoerder het elftal op sleeptouw kon nemen. 'Maar ik was toen nog niet op het niveau van nu. Ik was toch nog te veel met mezelf bezig. Goed, we werden ongelukkig in de halve finale door Nederland uitgeschakeld, maar zelfs als we Europees kampioen waren geworden zou ik niet echt een goed toernooi hebben gespeeld. Ik vond mezelf toen misschien wel goed, maar als ik er op terugkijk, was ik niemand, een gewone voetballer.'

VAN BASTEN

Matthäus wil een type als Van Basten als voorbeeld nemen. 'Ik weet niet waarom Nederland slecht speelde. Maar ik zie wel wat voor een speler Van Basten is. Dat is een pure individualist. Het is zijn kracht, maar het kan tegelijk de zwakte van het Nederlands elftal zijn. Hij wilde op het WK stralen. Iedereen in de wereld wilde dat Van Basten daar zou stralen. Het gevolg is dat Van Basten alleen maar met zichzelf bezig was. Alles moest om hem draaien. Maar je mag juist niet vergeten dat de spelers die voor jou moeten werken dat niet voor niets doen. Als je de baas wilt zijn, moet je je werk zelf wel goed doen.'

Hij heeft zelf ook die perioden gekend. 'Ik was voortdurend met mezelf bezig. Ik was aanvoerder, dus was ik de beste, dacht ik. Ik was lastig voor andere spelers, lastig voor de coach, lastig voor de scheidsrechters en lastig voor mezelf.

De *tifosi* hemelen je vandaag op om je morgen de grond in te schoppen. En de kranten staan klaar om je de genadeklap toe te dienen. Van Basten weet er alles van. Ik hoef niet te zeggen hoe hij zich moet gedragen. In zekere zin is hij een betere voetballer dan ik ben. Maar ik denk dat als Van Basten deze periode doorkomt, hij over twee jaar op het Europees kampioenschap in Zweden niet te stuiten is.'

SUPERIEUR

Matthäus geeft toe dat Duitsland op het wereldkampioenschap niet superieur speelde. Tegen Colombia, Tsjechoslowakije, Engeland en ook in de finale tegen Argentinië was het elftal niet indrukwekkend. Maar geluk moet je afdwingen, vindt hij. 'Daar zijn wij goed in. Bereid zijn voor elkaar te vechten.' Italië had duidelijk de beste individualisten en nu waren ze opmerkelijk collectief ingesteld. 'Maar zo gaat het toch in een toernooi. Je moet een team vormen. Dat is toch ook de reden waarom Nederland faalde. 'Hij wordt niet graag herinnerd aan het duel in Milaan met Nederland. 'Ik speel niet graag tegen Nederland. Ze zijn tactisch altijd erg goed en tegen ons kunnen ze altijd meer. Dit keer hebben wij ze op tactiek verslagen. Beckenbauer hield ons voor dat Nederland halverwege de tweede helft zou instorten. Dat had hij in voorgaande wedstrijden op het WK ervaren. Kwestie van veerkracht. Daarom gingen we defensief van start. Als we Nederland lang op 0-0 zouden kunnen houden, zouden ze hun hoofd verliezen. Ons spel zouden we bewaren tot de slotfase. Onze conditie was honderd procent. En we waren zeker van onze zaak. Dat Nederland goed begon was gezichtsbedrog. Nog meer voor hunzelf dan voor het publiek.'

Het is volgens hem niet te bewijzen dat het incident tussen Rijkaard en Völler, waarbij beiden een rode kaart kregen, van invloed is geweest op de ineenstorting van het Nederlands elftal. Kribbig: 'Dat vind ik van die belachelijke theorieën. Voetbal is voetbal. In een wedstrijd kan van alles gebeuren. Achteraf moet je niet zeuren.' Naar Rijkaards beweegreden om Völler tot twee keer toe naar het hoofd te spugen, kan hij slechts gissen. Zuchtend: 'Er zal iets gezegd zijn. Dan die overtreding van Rijkaard. Racistische taal? Weet ik niet. Nederland speelde slecht op het WK, dan ben je als speler zoals Rijkaard kwetsbaar. Ik begreep er niets van. Ik ken Rijkaard als een rustige voetballer. Ik ga er vanuit dat hij onder de spanning is bezweken.

RUZIE

'*Scheisse* is er altijd in zo'n belangrijke wedstrijd', heeft Matthäus ervaren. 'Als Nederlandse journalisten bij mij komen hebben ze het altijd over de oorlog en ruzies tussen mij en Nederlandse spelers. Dan hebben de Duitse voetballers weer iets verkeerds gedaan. Dan weer de Nederlandse. In het begin van de wedstrijd in San Siro tegen Nederland, werd een paar keer door een Nederlandse speler iets vervelends naar mijn hoofd geslingerd, waar ik even van schrok. Maar ik dacht meteen: wéér dezelfde dezelfde, hij probeert weer te intimideren, laat maar. Ik vind dat zo onnozel. Het hoort natuurlijk bij een voetbalwedstrijd, vooral op dat niveau waar grote belangen op het spel staan. Spelers laten zichzelf gaan en zeggen de verschrikkelijkste dingen. Op het voetbalveld leer je toch de beste scheldwoorden.'

Matthäus, een rasechte Beier in Milaan. Veel Italiaans is er niet aan hem. Allerminst modieus, geen Italiaanse spontaniteit, niets spiritueels. 'Toch ben ik een Interista', zegt hij met een Duits-Italiaanse tongval. 'Daar ontkom je niet aan met die altijd emotioneel betrokken *tifosi*. Er zijn weinig momenten dat ik het niet naar mijn zin heb bij Inter. Mijn contract loopt tot eind 1993. Ik zal Inter dan missen, eigenlijk Italië. Ik heb er leren voetballen, ik heb er geld verdiend en ik kan er met mijn motorboot op het Gardameer varen. Voetballer zijn is geen romantisch leven. Maar na wat ik dit jaar heb meegemaakt weet ik dat het een mooi leven is.'

Probleem van Feyenoord is sfeer in kleedkamer

ROTTERDAM - Wat is er met Feyenoord aan de hand? De roemruchte club uit Rotterdam Zuid die nog niet zo lang geleden gerekend mocht worden tot een van de Nederlandse topclubs verkeerd in het gezelschap van de middelmatige middenmoters en heeft zelfs daarbij moeite zich te handhaven.

Feyenoord is al jaren bezig met 'evolueren en repareren', maar het eigenaardige van dit aanhoudende proces is , dat nooit eens een monteur op de gedachte is gekomen om de oorzaak te zoeken in sfeer en vriendschap.

Vijfentwintig bestuursleden hebben zich vijf jaar lang in hotels en torenflats suf gepiekerd over geld en structuur. Maar in de kleedkamer, daar waar het bij Feyenoord het sterielst en ongezelligst is, daar heeft nooit iemand eens aandachtig het oor te luister gelegd.

Het alomvattende probleem bij Feyenoord is, dat het ongelukkigerwijs in de loop der tijd een spelersgroep heeft gekocht, waarin de saamhorigheid ver te zoeken is. De uitzonderlijke grootte heeft in tegenstelling tot Ajax eerder tot afgunst dan tot een gezonde rivaliteit geleid. Eigenlijk zit het wezenlijke verschil tussen Ajax en Feyenoord opgesloten in een uitspraak van Marco van Basten: 'Het is heerlijk om op mijn leeftijd miljonair te zijn en te kunnen voetballen in stadions van Italië, maar wat ik mis is de gezelligheid bij Ajax'.

TAALBARRIERE

Een bijkomende handicap bij Feyenoord is de taalbarrière. Intern loopt de communicatie natuurlijk zwak met een Roemeen, een Hongaar, een Tsjech en een Zweed als trainer.

Maar de grondoorzaak van alle teleurstellingen is dat bij Feyenoord helaas te veel mensen geloven in zo heel weinigen. In de spelersgroep onderling is er geen vertrouwen en als diezelfde spelers zonder consequenties mochten zeggen hoe ze over hun trainers dachten, dan kwamen ook zij er allesbehalve gunstig af.

En het tragische voor Feyenoord is dat er op korte termijn geen wezenlijke oplossing in het verschiet ligt. Het is menselijkerwijs gesproken immers onmogelijk dat een spelersgroep ineens honderd graden draait in respect voor elkaar en z'n trainers.

Manager Lagendijk zal na de recente razzia's binnen de spelersgroep nu niet bepaald de populariteitsprijs krijgen. Maar hij kan wel ontzag afdwingen bij het publiek als hij er tenminste in slaagt voor Feyenoord nu eindelijk eens na vijftien jaar de juiste spelers aan te kopen en geen afgedankte reserves. Want daar heeft men in de Kuip nu langzamerhand de buik van vol.

Postzegels van de Baltische Republieken

= door Victor Hafkamp =

VERMOEDELIJK zullen binnen enkele jaren verscheidene republieken in de Sovjetunie hun eigen munten en postzegels hebben. Litouwen heeft al de nodige voorbereidingen getroffen voor de uitgifte van postzegels en ook Estland wil in 1991 eigen postwaarden uitgeven. Wanneer de Baltische republiek daarvoor van Moskou toestemming krijgt, zal het ontwerp van een Zweedse staatsburger op de eerste zegels prijken. Volgens het blad Filatelisten heeft Vellos Kallas uit Stockholm de voorkeur gekregen van het ministerie van communicatie in Tallinn. Kallas die 23 jaar geleden uit Estland naar Zweden vluchtte, was een van de deelnemers aan een ontwerpwedstrijd van de autoriteiten in Estland. Op zijn ontwerp staat het Estlandse wapen met drie liggende leeuwen. Hij heeft ook ontwerpen met de nationale vlag en een kaartje van de republiek ingezonden.

Estland ontstond aan de eind van de Eerste Wereldoorlog als zelfstandig land, werd in 1941 door Hitler-Duitsland gezet en in 1945 bij de Sovjetunie ingelijfd. In de 22 jaar van zijn zelfstandig bestaan gaf het ongeveer 200 zegels uit. De zegels worden in Nederland althans op bescheiden schaal verzameld, maar dat wordt mogelijk anders, als er inderdaad in de loop van 1991 weer postzegels uit Estland bijkomen. Voorlopig moeten de Esten het nog doen met Sovjet-zegels.

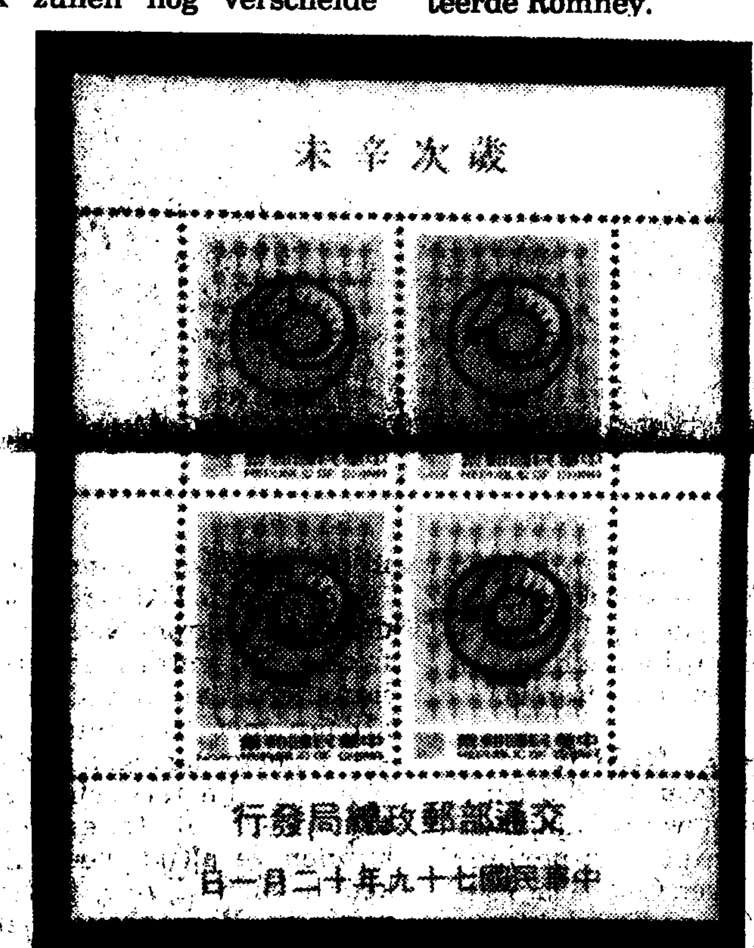
LITOUWEN

Litouwen heeft 7 oktober zijn eerste serie postzegels uitgegeven: ongetande en ongegomde exemplaren die voor gebruik voor postale doeleinden binnen de Sovjetunie zijn erkend. De zegels hebben een frankeerwaarde van respectievelijk 5,10,20 en 50 kopeken en tonen een engel die een kaart van de Baltische staat verlicht. Kleuren van de zegels: groen, bruin, rood en blauw. De post in Litouwen heeft in Duitsland een agent voor de [illegible] elders aangesteld: George Roll in Brake. Er komen in 1991 nog meer uitgiften van de Baltische republiek.

MOZART

Het jaar 1991 zal onder meer in het teken staan van de Mozart-herdenking. Wolfgang Amadeus Mozart overleed in 1791 in Wenen, 35 jaar oud. Maar in zijn korte leven componeerde hij meer dan 600 werken. Mozart zal het komende jaar op veel postzegels worden afgebeeld.

België geeft op 2 december 1991 een zegel van 25 frank uit ter ere van de grote componist. In Duitsland staat op 5 november een blokje op het programma, waarmee de oorspronkelijk geplande uitgiften van de Bondsrepubliek en de DDR worden gecombineerd. Ook in Mozarts geboorteland Oostenrijk zal een blok worden uitgegeven. Het zal bestaan uit twee zegels van 5 schilling en staat voor 22 maart op het programma. Liechtenstein komt begin maart ook met een Mozart-herdenkingszegel en Frankrijk en Frans Andorra zullen volgens de voorlopige programma's de componist eveneens herdenken. Waarschijnlijk zullen nog verscheide andere posterijen zich daarbij aansluiten.

SCHAAP

Het dier van het jaar 1991 wordt het schaap. Althans voor de landen die zich aan de maankalender houden. De posterijen van een aantal Aziatische landen (Taiwan, China, de beide Korea's, Japan, Macau en Hongkong) komen doorgaans met nieuwjaarsuitgiften, waarop het dier van het jaar in al dan niet gestileerde vorm staat afgebeeld.

Taiwan kwam op 1 december met zijn traditionele nieuwjaarsuitgifte voor het jaar van het schaap. De uitgifte bestaat uit zegels van 2 en 13 yuan. het gebruikelijke blokje bevat twee zegels van elke waarde, kruiselings aangebracht. Het schaap is de hoeksteen van de economie van Nieuw-Zeeland die voornamelijk op landbouw en veeteelt is gebaseerd.

De Nieuwzeelandse post brengt daarom op 23 januari een serie van zes zegels in omloop, waarop zes verschillende soorten in dat land opgefokte schapensoorten te zien zijn: de Coopworth, de Perendale, de Corriedale, de Drysdale, de South Suffolk en de uit Engeland geïmporteerde Romney.

Op de eerste dagsenveloppe van de serie is een ouderwetse schaapherder met honden afgebeeld. Voor de liefhebbers van uilen, of meer in het algemeen vogels, op postzegels komen zowel Zwit-

serland als Ciskei (in zuidelijk Afrika) met interessante uitgiften. Ciskei heeft voor 7 februari een serie van vier aangekondigd (21, 35, 40 en 50 cent). Zwitserland vulde op 15 januari zijn permanente serie met diersoorten aan. Op een zegel van 80 rappen staan uilen, het exemplaar van 7 rappen heeft een konijn als ontwerp. Polen zorgde vorige maand voor een serie van zes waarden (200, tweemaal 500, 1000, 1500 en 2000 zloty) met evenveel soorten uilen: de steenuil, twee nachtuilen, de moeras-, rans- en kerkuil.

NAMIBIA

Vorig jaar werd Namibia een onafhankelijke republiek. Vanzelfsprekend verdwenen de zegels met het opschrift SWA (Z.W.Afrika). Alleen de permanente serie van SWA met afbeeldingen van mineralen, edelstenen en mijnen bleef [illegible] januari werd die serie vervangen door een nieuwe met dezelfde afbeeldingen maar nu met de nieuwe landsman Namibia. De serie bestaat uit 16 zegels van verschillende waardes.

Zimbabwe kwam op 15 januari met een serie van vier zegels met afbeeldingen van zoogdieren: een genetkat, een nachtaap, een eekhoorn en een vossesoort zijn afgebeeld op zegels van

15, 23, 35 en 45 cents. Canada bracht op 28 december drie permanente zegels met zoogdieren uit (veelvraat, dolfijn en caribou, waarden: 46, 63 en 80 cents) in omloop.

Weer boek WordPerfect

KLUWER PC Boeken heeft weer een boek uitgegeven rond het programma WordPerfect, zonder twijfel zo langzamerhand het programma waar de meeste boeken over op de markt zijn verschenen. In dit geval gaat het om het Praktijkboek WordPerfect 5.1 van de hand van Rolf Sluman.

De auteur heeft getracht om in acht hoofdstukken een zo compleet mogelijke beschrijving van het programma te geven. Het boek richt zich [illegible] stukken nagenoeg geheel op nieuwelingen op het terrein van tekstverwerken met WP. De basisprincipes, het gebruik van functietoetsen en de pull-down menu's worden in de eerste dertig pagina's behandeld. Daarna wordt uitgebreider ingegaan op het opvragen, bewerken en wegschrijven van tekstbestanden.

COMPLEET

De uitleg is behoorlijk compleet; ook het gebruik van diacritische tekens, het werken met blokfuncties en tabellen, zoeken en vervangen, het im- en exporteren van tekst en het wijzigen van beeldscherminstellingen komen aan de orde. Aansluitend gaat Sluman uitgebreid in op allerlei zaken die te maken hebben met het afdrukken van tekst, op het gebruik van stijlen en macro's en het samenvoegen en sorteren van tekst.

Plezierig is dat de auteur toch wat moeilijker onderwerpen zoals de macroprogrammeertaal niet uit de weg gaat. Sluman besteedt daar een pagina of dertig aan en ook al noemt hij het zelf 'een paragraaf voor doorzetters' de uitleg is doorgaans helder en prima toepasbaar.

Aardig is het hoofdstukje in het appendix waarin de 'meest gestelde vragen over WordPerfect' worden behandeld. Een heel aardig voorbeeld is: 'Ik heb per ongeluk een keer teveel op *home* gedrukt; de cursor is nu bij het eind van het document beland (100 pagina's). Is er een manier om de cursor snel op de oorspronkelijke plaats terug te krijgen?' Ja, dat kan als de cursor daarna niet is verplaatst door twee keer op *ctrl + home* te drukken. De cursor wordt dan altijd naar de vorige locatie geplaatst'.

Gordelroos is een pijnlijke aandoening

= door dr M. de Grood =

GORDELROOS IS een aandoening, die over de gehele wereld, bij alle bevolkingsgroepen en op alle leeftijden voorkomt. De naam gordelroos (herpes zoster, St. Antoniusvuur) komt van het feit, dat de aandoening zich steeds als een gordel voordoet: op de romp, in de lies of zelfs in het gelaat vormt het een band, die van achteren naar voren loopt en vrijwel altijd eenzijdig is.

De veroorzaker van de aandoening is een virus, wat we allemaal bij ons dragen en dan ineens — zonder dat we duidelijk de oorzaak weten — de kop opsteekt.

De aandoening begint meestal met een gordelvormige pijn. Dan ontstaan na enkele dagen in het gebied van de pijn kleine blaasjes met helder vocht, die erg pijnlijk kunnen zijn. Na ongeveer een week drogen de blaasjes weer in en gaan vaak in kleine littekentjes over.

Eerst iets over het virus. Het is een herpes-virus. Er zijn verschillende soorten van herpesvirus. Zo kennen we de herpes genitalis, een overdraagbare geslachtsziekte. De koortsuitslag op de lippen (herpes labialis) is weer een andere soort. Ook een ziekte als waterpokken, wat we nogal eens bij kinderen zien, wordt door een herpes virus veroorzaakt. Tenslotte kennen we nog een virus, wat aanleiding kan geven tot het ontstaan van een hersenontsteking (encefalitis). Al deze virussoorten zijn met elkaar verwant maar elk geeft zijn eigen specifieke aandoening.

NIET GEVAARLIJK

Zoals gezegd geneest een gordelroos vanzelf en is in wezen niet gevaarlijk. Toch kunnen we soms nare complicaties zien, bijvoorbeeld als we herpes krijgen in het gelaat, waarbij ook het slijmvlies van het oog wordt aangetast. Er kunnen dan blaasjes en later lelijke littekens ontstaan, die maken dat delen van het hoornvlies troebel worden en stoornissen met het zien als gevolg kunnen hebben.

Een tweede nare complicatie is, dat de littekens van gordelroos soms erg pijnlijk kunnen zijn. We krijgen dan een toestand, waarbij de aangetaste huid minder gevoel heeft, maar deze huid is overgevoelig voor aanraken en het dragen van kleding over deze huis is voor de lijders eraan soms bijna onverdraaglijk.

De oorzaak van deze pijnen is een gedeeltelijke uitval van de gevoelszenuw in de aangetaste huid. Het virus van de gordelroos nestelt zich namelijk in een huidzenuw (vandaar steeds de gordelvormige uitbreiding want de huidzenuwen lopen gordelvormig in onze huid). De zenuw zelf wordt erdoor beschadigd, vandaar de gedeeltelijke uitval van het gevoel. De pijnvezels in deze zenuw (de zg. C-vezels) groeien sneller aan dan de andere vezels en overheersen, vandaar deze pijn in een ietwat gevoelloos gebied.

JEUK

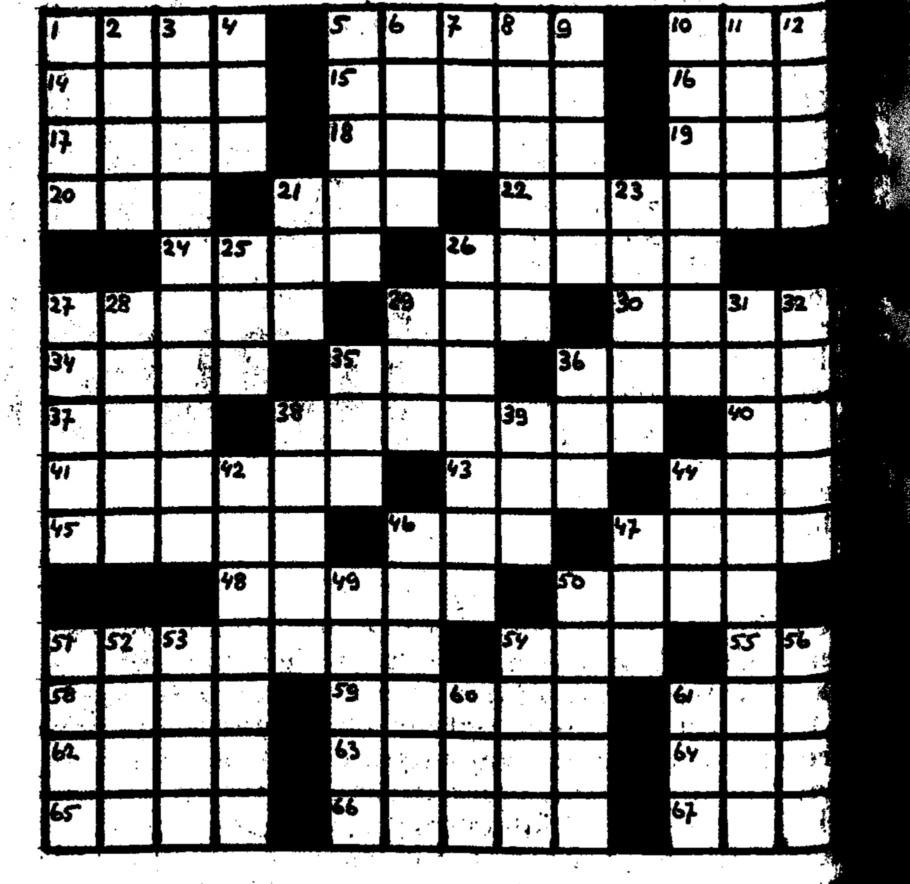
Veel mensen, die gordelroos gehad hebben blijven over dit pijngevoel klagen. Soms hebben ze ook in dit gebied heftige jeuk en we zien mensen met een totaal stukgekrabde huid bij de dokter komen.

Deze onaangename gevoelens na gordelroos zijn vrij moeilijk te bestrijden door pijnstillers. Vandaar dat nogal eens de plastisch chirurg wordt gevraagd het aangetaste huidgebied weg te nemen en te vervangen door andere huid, die dan van elders wordt overgeplant kan worden.

Er bestaan wel afweermiddelen tegen virusaandoeningen, maar deze werken minder constant als antibiotica bij infectieziektes en zijn nogal kostbaar. Een zo'n middel is zovirax. Bij patiënten met gordelroos in het gelaat zal men daarom dit middel snel toepassen om complicaties van het oog te voorkomen en omdat het vervangen van de huid van het aangezicht niet goed mogelijk is.

Ook heeft men wel geprobeerd het ontstaan van de pijnen na gordelroos te bestrijden door zo vroeg mogelijk bij gordelroos plaatselijk verdovende middelen (of zelfs in het ruggemergskanaal) te spuiten maar het effect van deze behandeling is niet altijd wat men ervan verwacht. Hetzelfde geldt voor het inspuiten van corticosteroïden (bijnierschorspreparaten), maar ook hiervan is het effect niet te voorspellen.

Kruiswoordpuzze

HORIZONTAAL: 1. Futloos; 5. Beweegbare water- ring; 10. Streek in Israël; 14. Rivier in Italië; 15. Plan- 16. Gast; 17. Honingdrank; 18. Bediende; 19. Plag; Engels bier; 21. Vaatwerk; 22. Hemelse wezens; Zuiver; 26. Plaats in Limburg; 27. Ondeugd; 29. Vo- zetsel; 30. Vroeger; 34. Overal; 35. Op de wijze van; Slotgedeelte; 37. Wapen; 38. Schoeisel; 40. Moment; Handelend optreden; 43. Laagte; 44. Ook; 45. Lichaams- delen; 46. Smart; 47. Grenzen; 48. Wenden; 50. Dreun; Schetsen; 54. Vluchtige stof; 55. Bijbelse figuur; Plaats in Algerije; 59. Enig; 61. Ingewand; 62. Fra- schrijver; 63. Water in België; 64. Vereniging; Germaanse goden; 66. Deel van het lichaam; 67. Z- tuigen.

VERTIKAAL: 1. Boeddhistische priester; 2. Plaats in Sovjetunie; 3. Huisvesting; 4. Vermoeid; 5. Deel van huis; 6. In tijd gevorderd; 7. Voormalig eiland in Ne- land; 8. Denkbeelden; 9. Water in Frankrijk; 10. We- steld; 11. Koraaleiland; 12. Gewoonte; 13. 200 m²; 21. boek; 23. Geringe hoeveelheid; 25. Lidwoord; 26. Bet- nissen; 27. Korting; 28. Lofrede; 29. Desert; 31. So- slang; 32. Voertuig; 33. Kweken; 35. Voorzetsel; Heftig; 38. Tijdelijk afstaan; 39. Water; 42. Cijferen; Menselijk wezen; 46. Gewoon raken; 47. Vis; 49. Re- achtig; 50. Plaats in Noord Brabant; 51. Tabbaard; Godin van de tweedracht; 53. Wal; 54. Gindse; Oeverdam; 57. Slotwoord; 60. Deel van een fuik; Tweetal.

WINNAAR VORIGE WEE

Uit het grote aantal inzendingen van dez Ami- kruiswoordpuzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

M.C. Croes-Yanez
Seroe Colorado 243
Aruba

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe. (tot drie uur).
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdag- dag vijf uur en duidelijk en op enveloppe vermelden:
KRUISWOORDPUZZEL

Curaçao: POB 577. Aruba: Caya G.F. Betico Croes [illegible]
Bonaire: Kaya Governador Debrot 154 t.a.v. Habert [illegible]

OPLOSSING VORIGE WE

HORIZONTAAL: 1. Edele; 6. Epiek; 11. Sla; 14. Se- Roede; 16. Nok; 17. Tegenvaller; 19. Eik; 20. Flet- Serre; 23. Als; 26. Ino; 27. Kapster; 29. Latent; 31. 32. Stang; 33. Kapel; 34. Pap; 37. Eend; 38. K- Kaak; 40. Mik; 41. Liter; 42. Komma; 43. Fo- Foppen; 45. Kantoor; 48. Mee; 49. Ank; 50. A- Garve; 53. Ale; 54. Parelmoeren; 60. Bel; 61. Ude- Edele; 63. Ans; 64. Palen; 65. Temse.

VERTIKAAL: 1. Est; 2. Dee; 3. Erg; 4. Lief; 5. Erato; 7. Pols; 8. Iel; 9. Ede; 10. Kerspel; 11. Loire; 13. Akker; 18. Vent; 22. Est; 23. Alsem; 25. Stank; 27. Kaper; 28. Ares; 30. End; 31. Kater; 34. Pampa; 35. Armen; 36. Plank; 38. Kild; 41. Loospijp; 42. Koevoet; 43. Pta.; 44. Ferm; 46. Allen; 47. Niels; 48. Malen; 51. Gele; 52. Eede; 56. Bel; 57. Rem; 58. Els; 59. Nee.